

**T.C. DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SEÇMELİ SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİNİ ALAN VE
ALMAYAN 11-14 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(MALATYA-YEŞİLYURT ÖRNEĞİ)**

MEHTAP TEKDEMİR EROĞLU

-2016-2017-

**T.C. DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**SEÇMELİ SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİNİ ALAN VE
ALMAYAN 11-14 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(MALATYA-YEŞİLYURT ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Mehtap TEKDEMİR EROĞLU**

**Danışman
Yrd.Doç.Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL**

MALATYA-2016

**KÜTAHYA-DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

ONAY

TEŞEKKÜR

Araştırma süresince göstermiş olduğu rehberlik, anlayış ve yardımlarından dolayı danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimim süresince ders aldığım, tavsiye ve yönlendirmelerini benden esirgemeyen hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Verilerin toplanması esnasında benden yardımlarını esirgemeyen Beden Eğitimi öğretmeni arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Araştırma süreci içerisinde en ihtiyaç duyduğum anlarda yanımda olan ve tezin sürecinde büyük katkısı bulunan değerli dostum Fatih SONTAY'a teşekkür ederim.

Araştırma ve Yüksek Lisans Öğrenimim süresince bütün sabrı ve anlayışıyla yanımda olan ve karşılaştığım bütün zorlukları anlayışla karşılayıp bana yapıcı dönütler sunan sevgili eşim Hasan Çağrı EROĞLU'na teşekkür ederim.

Burada ayrı ayrı ismini sayamadığım yüksek lisans öğrenimim ve tez sürecimde yanımda olan dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

SEÇMELİ SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİNİ ALAN VE ALMAYAN 11-14 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (MALATYA-YEŞİLYURT ÖRNEĞİ)

Bu çalışmanın amacı Spor ve Fiziki Etkinler dersini seçen ve seçmeyen (farklı dersleri seçen) öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında farkı belirlemektir. Araştırma, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinin sosyal beceriye olan katkısını belirlemek açısından önem taşımaktadır. Araştırma Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemeye yönelik tarama modelli tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, Malatya ili Yeşilyurt ilçesine bağlı okullarda Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçen 11-14 yaş öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemeye yönelik anket formu kullanılmıştır. Anket birinci bölümde öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu ve sosyal beceri envanterinden oluşmaktadır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında man whitney-u testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında kruskall whallis testi kullanılmıştır. Kruskall whallis testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak man whitney-u testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam düzeyin Spor ve Fiziki Etkinler dersini seçen grupta daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor ve Fiziki Etkinler dersi, sosyal beceri

ABSTRACT

COMPARISON OF SOCIAL SKILL LEVELS OF 11-14 AGE STUDENTS WHO CHOOSE/ DON'T CHOOSE SPORT AND PHYSICAL ACTIVITY COURSE (MALATYA-YESILYURT EXAMPLE)

The aim of sports and physical effect on the course chosen and the selection (choosing different courses) students to determine the difference between the level of social skills. Research, Sports and Physical Activities are important in determining the contribution of the social skills of course. Research elective sports and physical activities screening to determine their level of social skills among students taking the course and take the 11-14 age model is designed. The population of the 2015-2016 academic year in the fall semester research, Malatya affiliated school in sports and physical activities constitute 11-14 age students choose the courses. elective sports and physical activity as a data collection tool for taking the course and receive a questionnaire for students to determine their level of social skills are used. The survey consists of a personal information form and social skills inventory to determine the defining characteristics of the students in the first chapter. In the evaluation of the data obtained as a number descriptive statistical methods, percentage, mean, standard deviation is used. in comparing quantitative data between two independent groups of continuous man-Whitney U test for continuous quantitative comparison of data between more than two independent groups Kruskal whallis test. Kruskal whallis complementary test to determine differences in man-to-Whitney test after test. Research results in emotional expression, sensitivity, social expressivity, social sensitivity, social control, social skills and physical effect on the total level of the sport was concluded to be higher in the group selects the course.

Keywords: Sport and physical active lessons, social skills

İÇİNDEKİLER

ONAY	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Problem Cümlesi	4
1.4. Alt Problemler	4
1.5. Hipotezler	5
1.6. Sınırlılıklar.....	7
1.7. Tanımlar	7
2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	8
2.1. Kuramsal Temeller	8
2.1.1. Spor Kavramı	8
2.1.2. Sporun Tarihçesi	9
2.1.3. Spor Türleri	12
2.2. Spor Ve Fiziki Etkinlikler Dersi.....	15
2.2.1. Hareket Eğitimi Modeli	15
2.2.2. Yer Değiştirme Hareketleri	16
2.2.3. Spor Eğitimi Modeli.....	16
2.2.4. Dersin Kabulü	17
2.2.5. Dersin Seçimi	17
2.3. Dersin İçeriği	19
2.4. Dersin Amaçları	19
2.5. Dersin Faydaları	20
3. ÇOCUKLARIN İÇİNDE BULUNDUKLARI GELİŞİM EVRELERİ.....	22
3.1. Sosyal Beceri ve Gelişim	22
3.2. Psikolojik ve Bilişsel Gelişim	25

3.3.	Duygusal Gelişim	31
3.4.	Dil Gelişimi	34
4.	SOSYAL BECERİLER VE SOSYAL BECERİ	37
4.1.	Sosyal Beceriler ve Sosyal Beceri Tanımları	37
4.2.	Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması	38
4.3.	İlgili Diğer Kavramlar	40
4.3.1.	Sosyal Gelişim	40
4.3.2.	Sosyalleşme.....	41
4.3.3.	Sosyal Uyum	41
4.3.4.	Sosyal Yeterlik:.....	42
4.3.5.	Sosyal Olgunluk:.....	43
4.3.6.	Benlik	43
4.4.	Sosyal Becerilerin Önemi.....	44
4.5.	Sosyal Becerilerin Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	46
4.5.1.	Aile.....	46
4.5.2.	Anne ve Baba ile ilişkiler.....	47
4.5.3.	Kardeşler	49
4.5.4.	Akranlar	50
4.5.5.	Sosyal Konum	50
4.5.6.	Oyun.....	51
4.5.7.	Cinsiyet	51
4.5.8.	Yaş	52
4.5.9.	Çocuğun Engelinin Olup Olmaması	53
4.5.10.	Sosyal Çevre ve Kültür.....	53
4.5.11.	Okul.....	54
4.6.	Sosyal Beceri Eğitimi	54
5.	İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	57
5.1.	Yurtiçi Araştırmalar	57
5.2.	Yurtdışı Araştırmalar.....	60
6.	SEÇMELİ SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİNİ ALAN VE ALMAYAN 11-14 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİN YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	62
6.1.	Yöntem	62
6.1.1.	Araştırmanın Modeli	62
6.1.2.	Evren ve Örneklem	62
6.1.3.	Veri Toplama Aracı	63
6.1.4.	Protokol.....	64

6.1.5. Verilerin İstatistiksel Analizi	64
6.2. Bulgular Ve Yorumlar	65
6.2.1. Seçmeli Spor Ve Fiziki Etkinlikler Dersini Ve Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması	67
6.2.2. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı.....	97
6.2.3. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı.....	112
TARTIŞMA	127
KAYNAKLAR	132
EKLER.....	142
Ek-1: İzin Belgeleri.....	142
Ek-2: Sosyal Beceri Envanteri	142

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

Ort : Ortalama

Ss : Standart Sapma

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Öğretim Programı	19
Şekil 2. Nesne Devamlılığı	26
Şekil 3. Öğrencilerin Seçilen Derse Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Diyagram.....	69

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Seçmeli Ders Listesi	17
Tablo 2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı Dönemleri.....	52
Tablo 3. Tanımlayıcı Özelliklerin Seçilen Derse Göre Dağılımı.....	65
Tablo 4. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları	67
Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Duyuşsal Anlatımcılık Maddelerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları.....	70
Tablo 6. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Duyuşsal Duyarlılık Maddelerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları.....	74
Tablo 7. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Duyuşsal Kontrol Maddelerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları	78
Tablo 8. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Sosyal Anlatımcılık Maddelerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları.....	83
Tablo 9. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Sosyal Duyarlılık Maddelerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları	88
Tablo 10. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Sosyal Kontrol Maddelerinin Seçilen Derse Göre Ortalamaları	93
Tablo 11. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları.....	97
Tablo 12. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları.....	99
Tablo 13. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Okul Türüne Göre Ortalamaları	100
Tablo 14. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları.....	102
Tablo 15. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları	104
Tablo 16. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ders Seçimini Nasıl Yaptığına Göre Ortalamaları.....	106
Tablo 17. Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları.....	109

Tablo 18. Spor Ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Babanın Birlikteliğine Göre Ortalamaları	112
Tablo 19. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları.....	113
Tablo 20. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları	115
Tablo 21. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ders Seçimi Kimin Yaptığına Göre Ortalamaları	117
Tablo 22. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları.....	121
Tablo 23. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları.....	122
Tablo 24. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Babanın Birlikteliğine Göre Ortalamaları	123
Tablo 25. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları.....	124
Tablo 26. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Okul Türüne Göre Ortalamaları	124

1. GİRİŞ

Toplum hayatında çok önemli bir yere sahip olan eğitim, bağımsız bir değişken olmayıp; diğer sosyal kurum, olgu ve bilimlerle etkileşim halindedir. Eğitim; ekonomi, hukuk, yönetim, din, kültür, boş zamanlarını değerlendirme, beden eğitimi ve sporla ilişki içerisinde (Erkal, 1982 s.80).

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişime bilişsel gelişim denmektedir. Yaşla birlikte; düşünme öğrenme ve hatırlama süreçlerinde meydana gelen değişimdir (Senemoğlu:2005:32).

Bilişsel gelişimin amacı; bilgi ve anlayışla ilgilidir. Fiziksel faaliyetler kapsamında bulunan kurallar, taktikler, spor programlarındaki aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, sağlıklı yaşama alışkanlığı edinme, fiziksel uygunluk, ifade yeteneği, sayı sayma, okuma, rekreasyonel, zihinsel ve estetik ilgileri geliştirmek ve bunların yaşamdaki önemini öğrenilmesidir.

Yukarıdaki amaçlara bakıldığında sporun bilişsel amaca hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Bu açıklamalara bakarak öğrenciler; oyunun, sporun, bedensel aktivitelerin tanımlarını, kavramlarını, kurallarını, malzeme ve saha ölçülerini öğrenirler. İşte bu tür öğrenmelerde öğrenciler bilişsel açıdan gelişim sağlarlar. Diyebiliriz ki spor, bilişsel gelişime katkı sağlamaktadır.

Bireyin yaşamı boyunca; sevgi, hoşlanma, saygı duyma gibi tutum, takdir, değer ve duygularını kapsayan alandır. Sosyal gelişimle iç içedir.

Sporla ilgilenen birey; kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven duyar. Spor bireyin iradesini güçlendirerek, karakterinin oluşmasına katkı sağlar, keşfedilmemiş özelliklerini harekete geçirir, karşılıklı dayanışmayı sağlar. Yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, doğruluk, mücadele azmi, yenme ve yenilmeyi kabullenme ile doğruluk gibi duyuşsal beceriler kazandırır. Spor, bireye sorumluluk hissi vererek duyuşsal alana katkı sağlamaktadır.

Devinişsel alan, fiziksel hareketi, beceriyi ve koordinasyonu içerir. Devinişsel-Psikomotor davranışlar, zihin kas koordinasyonu ile yapılan davranışlardır. Sporun devinişsel gelişim amacı; organizmanın etkinliğini arttırmak ve vücuda sağlıklı bir yapı kazandırmaktır. Spor sayesinde birey çeviklik, yumuşaklık, denge, kuvvet, sürat, kondisyon, estetik görünüm, ritim, koordinasyon ve fiziksel mükemmellik kazanır.

Sporun sosyal gelişimdeki etkileri, hem birey hem de toplum açısından önem taşır. Spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin sosyal bir çevre kazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır(İmamoğlu, 1992,s.52-53). Spor sayesinde bireylerin arkadaşlık duyguları gelişir, birlikte çalışma duyguları artar, işbirliği oluşur. Kısacası spor aktiviteleri sırasında çocukların ve gençlerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından onlar için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir(Tamer,1988, s.6-7).

Sosyal beceriler, kişiler arası ilişkilerde, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneğidir (Marlowe,1986).

Sosyal beceriler, bireyin toplum içerisinde olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır. Sosyal beceriler gözlenebilen davranışlardır. Sosyal davranışlar incelendiğinde, bireyin sağlam ilişkiler kurabilmesi için bazı becerilere sahip olması gerekir.

Spor bireyin sosyal çevreyle etkileşimini ve çevreye katılımını sağlayan sosyal bir etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Birey, sportif etkinlikler aracılığıyla farklı insanlarla sosyal ilişki kurmaktadır. Sporun, bireyin iç dünyasından koparak farklı düşüncelerde, inançlarda ve farklı kişilerle bir araya gelmesini sağlayarak sosyal kaynaşmaya destek olduğunu da söyleyebiliriz.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Spor ve Fiziki Etkinler dersini seçen ve seçmeyen (farklı dersleri seçen) öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığını belirlemektir. Araştırmada ayrıca Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçen öğrencilerin

tanımlayıcı özelliklere göre farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Araştırma, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçen ve seçmeyen ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığını, bu dersin sosyal beceriye olan katkısını belirlemek açısından önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışma neticesinde Spor ve Fiziki etkinlikler dersinin sosyal beceriye etkisi vurgulanacak, bununla birlikte bu çalışmanın program geliştirmecilere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Sporun doğasında insan ilişkilerinin gelişmesi, paylaşma, yarışma, birlikte hareket etme gibi özellikler vardır. Spor sayesinde kazanılacak başarı ve beceriler bireylerin toplumsallaşmasına yardımcı olur.

Günümüzde bireylerde aranan özelliklerden birisi de sosyal davranışlar gerçekleştirebilmesidir. Bu özellikler bazı dersler vasıtasıyla okullarda öğrencilere kazandırılmak istenmektedir. Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi de bu özelliğin geliştirilmesi için uygun koşullara sahiptir. Bu yüzden sosyal beceri Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinde öğrencilere kazandırılabilir.

Günümüzde çocukların günlük hayatına baktığımızda kentleşme sürecinden ötürü spor alanları azalmakta; eğitim süreci içerisinde sınav stresi, sorumlulukla birlikte kaygı düzeyi artmaktadır. Özellikle bilgisayar oyunları ile cep telefonlarının öğrencileri sosyallikten uzaklaştırıp hareketsiz bir yaşama itmesi aileleri de endişelendirmektedir. Bu nedenle derslerde yapılan fiziksel etkinlikler sayesinde öğrencilerin streslerini atabilecekleri, ders içerisinde rahatlayabilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinin; birlikte hareket etme, paylaşma, kazanma ve kaybetme ile sosyalleşme becerilerine katkısını görmek açısından araştırmanın önemli olacağı söylenebilir.

Ayrıca yapılan literatür taramasında ülkemizde Sosyal beceri alanında çalışmalara rastlanırken, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi ile ilgili herhangi bir çalışmayla

karşılaşmamıştır. Dolayısıyla yapılacak olan çalışma, dersin geleceği için büyük önem arz etmektedir. Yapılan bu çalışma, seçmeli bir ders olan Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi için bir ilk olduğundan, sonrasında yapılacak olan çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde Spor ve Fiziki etkinliklerin çocukların sosyalleşmesine olumlu yönde etki ettiği belirtilmiştir. İlk kez 2012-2013 eğitim-öğretim yılında seçmeli ders olarak programa dâhil edilen Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinin öğrencilerde nasıl bir etki bırakacağı merak edilmektedir. Bu çalışmanın bunu cevaplayacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeyi nedir?

1.4. Alt Problemler

- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin okul türüne göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin ders seçimini nasıl yaptığına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin kardeş sayısına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin anne baba birlikteliğine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin okul türüne göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin ders seçimini nasıl yaptığına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin kardeş sayısına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin anne baba birlikteliğine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.5. Hipotezler

- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin okul türüne göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin ders seçimini nasıl yaptığına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin kardeş sayısına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin anne baba birlikteliğine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin okul türüne göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin ders seçimini nasıl yaptığına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin kardeş sayısına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.
- Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçmeyen 11-14 yaş arası öğrencilerin anne baba birlikteliğine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, Malatya ili Yeşilyurt ilçesine bağlı 8 okulda öğrenim gören 11-14 yaş öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada işlenen dersler haftada 2 ders saati ve 16 hafta ile sınırlıdır. Araştırma okul dışı sportif faaliyet göstermeyen öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya sporcu lisansı olan öğrenciler, sportif kursa devam eden ve düzenli spor yapan öğrenciler alınmamaktadır.

1.7. Tanımlar

Spor: Yapan açısından kazanmaya dönük teknik ve fiziki bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir araç, son tahlilde, önemli bir toplumsal kurumdur(Fişek, 1998:34).

Etkinlik: Sadece yapılması gerekeni/gerekenleri (istenen/istenenleri) olduğu gibi yerine getirme faaliyetidir(Topkaya, 2012:49).

Fiziksel Etkinlik: Yapılması gerekeni/gerekenleri bedensel/fiziksel olarak yerine getirme faaliyetidir(Topkaya, 2012:49).

Seçmeli Ders: Öğrencilerin, kendi istekleri ile bir grup ders arasından kendi iradeleriyle bir ya da birden fazla tercih edebildikleri derstir.

4+4+4 Eğitim Sistemi (12 Yıllık Zorunlu Eğitim Sistemi): 2012-2013 eğitim-öğretim döneminde Türkiye’de başlayan eğitim sistemidir. Zorunlu eğitim 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış eğitim sistemi, 4+4+4 şeklinde kademeleştirilmiştir.

Sosyal Beceri: Kişiler arası ilişkilerde, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşüncelerini anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneğidir.

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. Spor Kavramı

İnsanların bir sosyal aktivite arayışları, ilk insanın yaratıldığı günden bu yana çeşitlenerek sürmektedir. Öyle ki insanlar, sadece rutin olarak yaptıkları eylemleri değil, onun dışında kalan unsurları da değerlendirmeye çalışmakta ve bu şekilde kendilerine bir aktiviteler bütünü oluşturmaya çalışmaktadırlar. Zaman geçtikçe ve toplumların yaşayışları ile birlikte kültürel yapıları değiştikçe kendilerine uygun bir faaliyet alanı yaratmaya çalışmışlardır. Bu alanın içerisine de zamanla birbirinden farklı ve toplumdaki topluma değişkenlik gösteren aktivitelerin girdiği görülmüştür.

Belki de bunların arasında evrensellik gösteren ve içeriği değişse de hedef olarak aynı şeyi amaçlayan kavramların başında spor gelmektedir. Spor, modern çağın toplum yapısı içerisinde en yaygın ve en etkili sosyal araçlarından biridir ve modern bir toplum yapısının oluşturulmasına yardımcı olan sosyo-kültürel bir olgudur (Yetim 2010, 173).

Spor, hem bedene hem de ruhsal yapıya hitap eden sosyal bir davranıştır. Sadece eğlence amacıyla yapılmayan spor, ciddiye alınması gereken ve daha sonra değiştirilmesi mümkün olan kurallardan oluşan bir oyundur (Voigt, 1998: 118).

Toplumsal olarak farklılıklar gösteren spor faaliyetleri, toplumların geçmişleri, mevcut kültürleri, sosyal ilgi alanları ve beklentilerine göre farklılık gösterebilmektedir. Belirli kuralları olan ve belirli bir kitleye hitap eden spor faaliyetleri dışında kalan, toplumun benimsediği kimi kültürel faaliyetler de spor olarak nitelendirilebilmektedir. Kuralların varlığından ya da yokluğundan ziyade, sporun ne kadar fazla kişi tarafından icra edildiği çok daha büyük önem taşımaktadır. Bu şekilde sporun bir kültürel faaliyet aracı olup olmadığına bakılmaktadır.

Temel olarak spor; barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, haz, hak, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insani değerler ile örtüşen olguları içerisinde barındırdığı gibi gerginlik, hüznün, stres ve tartışma gibi yine insana özgü değerler ile

örtüşen kavramları da bünyesinde barındıran ve de bireyin fiziksel ve ruhsal varlığını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen bir yapıya sahiptir (Pehlivan, 2004, s. 49).

Bu bakış açısı dahilinde spor, bir sosyal faaliyet olmanın yanı sıra çeşitli hedefler konan bir kavram haline de gelmektedir. Böylelikle sporun icra edildiği süre zarfında, aynı zamanda bir rekabet aracı haline geldiğini de söylemek mümkündür. Fakat her ne şekilde icra edilirse edilsin spor, bireyin hayatına doğrudan ya da dolaylı olarak olumlu ve olumsuz etkiler yaratma etkisini hiçbir şekilde kaybetmemekte, aksine her geçen gün bireyin hayatının daha etkin bir parçası haline gelmektedir.

Konuyu çeşitli açılardan değerlendiren Kuter, sporu sosyalleşmenin her anlamda en önemli aracı olarak görmektedir. O'nun açısından spor, özellikle düzenlenen organizasyonlar ve yarışmalar aracılığı ile insanları ve toplumları bir araya getirmekte, bu şekilde de toplumun fiziksel ve ruhsal anlamda daha olumlu bir düzlemde varlığını sürdürmesi sağlanmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde spor bu konudaki en etkin unsurdur (Kaplan ve Çetinkaya, 2014, s. 123).

Kuter'in yaklaşımından hareketle bakıldığında spor, sadece sıradan bir faaliyet olmanın ötesinde sosyo-kültürel düzlemde ilk adımlarını atan, fakat daha sonrasında birçok bilim dalının ilgi alanına giren, son olarak da modern dönemde ekonomik yapısı ile bir toplumsal fonksiyon haline gelen olgudur.

2.1.2. Sporun Tarihçesi

İnsanlar sporu icra ederlerken toplumlarının ihtiyaçlarına ve bireysel olarak isteklerine yönelik bir değerlendirme ve şekillendirme gerçekleştirmişlerdir. Özellikle savaşçı toplumlar için bu faaliyetlerine yönelik çalışmalar ve kültürel olgular mutlak olarak bir çeşit spor olarak görülmüş ve sporun tarihsel akışı içerisinde ciddi algı farklılıkları ortaya çıkmıştır.

Fakat birlikte yaşama ve toplum haline gelme çabaları insanın hayatında birçok modern adımın atılmasına izin verdiği gibi sosyo-kültürel birçok olgu konusunda da olumlu ve daha düzenli adımların atılmasına imkan sağlamıştır. Gelişmiş toplumlar ve onların sosyal statüsü üst kademede olan vatandaşları için spor bu noktada belki de en önemli unsurlardan biri olmuştur. Bunun da ötesinde, sağlık

amacı ile yapılan spor faaliyetlerinin ötesinde olan ve bugünkü anlamı ile spor, 20 yüzyılın başı itibari ile farklı dallara ayrılmış ve kısa zamanda dünya genelinde birbirinden farklı spor alanları oluşturulmuştur. Bunun da ötesinde söz konusu spor dalları çok geniş kitlelere yayılmasa bile kendisine has bir çevre edinmiş ve böylelikle de söz konusu spor dalları için kurallar yönetim yapıları hatta organizasyonlar meydana getirilmiştir (Vamplew, 2013, s. 6).

Spor; sözlük anlamı olarak “dağıtmak, birbirinden ayırmak” anlamına gelen Latince Disportare ve Desport kelimelerinden türemiştir. Araştırmacıların ifadesine göre 17. yüzyıldan günümüze kadar ilk hecesi aşınarak "SPORT" halini almıştır. Fransız hümanistler bunu “top oyunu” anlamına gelecek şekilde kullanmışlardır. Tarihte yapılan ilk sporlar insanların hayatlarını idame ettirebilmesi için savunma ve saldırı amaçlı olmuştur.

Sporun tarih sahnesine çıkışı insanoğlunun varlığının çıkışı ile aynı vakitlerde dir. Çünkü avlanmak, barınmak ya da düşmandan korunmak isteyen insan, birçok fiziksel beceri kazanmış ve bunu en iyi şekilde sergileme eğiliminde bulunmuştur.

İlk insanların tabiatın zorluklarına karşı yalnız yaşam savaşı verdiği tarih öncesi çağlarda beslenme, korunma, savunma, barınma, giyinme gibi yaşamsal faaliyet çabalarına dönük hareketlerini beden kültürü saymak oldukça zor olsa da, yine de bir başlangıç olarak düşünülebilir (Erkal, 1982: 19).

Sporun tarih sahnesine çıkmasıyla beraber Orta Asya bozkırlarında göçebe yaşayan Türkler arasında da yayılmıştır. Türklerin yaradılış icabı savaşçı ve mücadeleci yapıları, örf ve adetlerine bağlı, bunlardan taviz vermeyen insanlar olarak yaşamaları sportif faaliyetlerde başarı göstermelerini sağlamıştır.

Eski Türklerin büyük başarı gösterdikleri spor türleri Osmanlılar 'da devlet kontrolü altına alınarak Tekke adı verilerek vakıf haline dönüştürülmüştür. Bu tekkeler sporcuların tüm ihtiyaçlarını karşılayarak sosyal güvenlik vazifesi görmüştür. Dönemin iyi sporcuları devlet koruması ve desteği altına alınmıştır.

20. yüzyıl bazında bakıldığında sporun artık kendi kimliğinin olduğu ve farklılaşan spor dalları ile birlikte gerçek anlamda bir sosyal alan haline geldiği görülmüştür. Devlet desteğinin yanı sıra sporun özel sektör açısından da ders vermek ve organizasyonlar düzenlenmek sureti ile geliştirilmeye çalışılması sporun kimliğini daha güçlendirmiştir.

Zaman içerisinde sporun icra edilmesinin ötesinde, kendi etrafında bir bilimsel yapıya da kavuştuğu görülmüştür. Büyük kitlelere hitap eden futbol başta olmak üzere onun yarattığı potansiyeli takip eden tüm spor dalları, sosyologlar, psikologlar, tarihçiler ve tıp doktorları tarafından ciddiyle incelenmiştir. Sporun tıbbi boyutu ile birlikte sosyolojik olarak toplum üzerinde yaratmış olduğu etki sosyologların 1960'lar ve 1970'ler itibari ile ilgi alanına girmiştir. Aynı tarihlerde sporun yavaş yavaş bir tarihinin yazılmaya başlandığı ve bu tarih dahilinde spor toplumun bir parçası olarak ele alınmıştır (Alay, 2004).

Ayrıca liselerde spor bölümleri açılmış (2001-2002), bu uygulamadan sonra Spor Liseleri (2007) kurularak faaliyete başlamışlardır. Ayrıca 2012'de yürürlüğe giren 4+4+4 Eğitim sistemi ile seçmeli derslere Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi eklenmiş bu sayede yetenekli öğrencilerin erken yaşta meslek eğilimlerine karar vermeleri için fırsat sağlanmıştır.

Bu noktada spor, aslında var olan değerinin ötesinde bir değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Buna göre spor, sadece bir aktivite olmaktan çıkmış, bunun ötesinde toplumu yönlendiren bir alternatif faktör haline gelmiştir. Aynı zamanda politika ve ekonomi ile olan etkileşimi sonucu spor, insan bedeni ve zihni ile olduğu kadar insanın hayatının gündelik fonksiyonları ile de ilintili hale getirilmiştir. Söz konusu durum insan hayatı ile sporu daha fazla iç içe geçiren bir durum olmuştur.

Spor mevcut süreçte globalleşmenin belki de en önemli yansımalarından biridir. Spor ile birlikte küresel bir anlamda kazanan iletişim, farklı noktalardaki insanların birbirlerine bağlanmaları konusunda yeterli düzeyde bir potansiyel yaratmaktadır. Kitle iletişim araçlarının da desteği ile birlikte spor, hem insanların sosyal açıdan incelenmesi hem de sosyal açıdan bir araya getirilmesi hususunda yardımcı bir faktör olmuştur. 21. yüzyılın spor anlayışı, yukarıda sıralanan birçok farklı politik, ekonomik ve kültürel öğeyi daha fazla içerisinde barındırmakta ve

böylelikle spor, her faktörün içerisinde kendisine yer bulan bir olgu haline gelmiştir (Jarvie, 2006, s. 46).

2.1.3. Spor Türleri

2.1.3.1. Bireysel Sporlar

Spor çeşitli şekillerde icra edilmekte ve bu şekillerin her biri sporun icra edilmesi konusunda farklı spor dallarını ortaya çıkarmaktadır. Bunların belki de en başında bireysel sporlar gelmektedir ki sporun toplum tabanına yayılması ile birlikte bireysel sporların icrası konusunda daha fazla şans elde edilmiştir.

Bireysel sporlar, söz konusu sporu icra eden sporcuların ya da atletlerin bireysel yeteneklerine bağlı olarak, tek başlarına gerçekleştirmiş oldukları spor türünü ifade etmektedir ve performansın değerlendirilmesi sadece tek bir bireyin söz konusu sporu icra ediyor olmasından dolayı tek boyutlu olarak değerlendirilmektedir (Kajbafnezhad vd., 2011, s. 1904).

Bir bireyin başka bireylerle bir mücadele, uğraş ve karşılıklı etkileşime girmeden yapılan sporlara bireysel sporlar denilmektedir. Örneğin tenis, golf, çeşitli doğa ve dağcılık sporları, bu spor türlerine örnektir. Bireysel sporlar ile birey kendine güven, kendini denetleme, çabuk karar verme, doğruluk, haklarını koruma gibi özellikleri geliştirir ve kişi kendi yeteneklerinin farkına varır (Şahan, 2007: 58).

Dünya genelinde faaliyet olarak en fazla tercih edilen aktivitelerin başında gelen bireysel sporlar gerek profesyonel icra edilmesi gerekse de sağlık konularında etkili olması açısından daha fazla insanın içerisinde fiili olarak dahil olmayı hedeflediği bir sistemi ifade etmektedir. Fakat yine de dünya genelinde bireysel sporların profesyonel tarafının kitle iletişim araçları üzerinden takibinin kolaylaşması ile birlikte bireysel sporların her birey için uygulanabilirliği tartışılır hale gelmiştir. Her ne kadar yürüme ve koşma gibi temel sporlar birçok insan tarafından icra edilse de dünya genelinde yeterli düzeyde bireysel sporlara eğilim gösteren insan sayısı mevcut değildir.

Araştırmacıların genel bakış açısı değerlendirildiğinde, bireysel olarak, sağlık amaçlı gerçekleştirilen spor faaliyetlerinin bireyleri dış dünyaya karşı uzaklaştırdıkları düşünülmektedir. Buna göre bireysel sporlar, bireyin sosyal bir

iletişim kurması konusunda engel teşkil ettiği ve sosyalleşme noktasında bireyin çevresine yabancılaşması açısından tetikleyici bir etkisinin olduğu düşünülmektedir (Dobersek ve Bartling, 2008, s. 22).

Bu yaklaşım genel olarak doğru değerlendirilse de bireysel sporların icra edilmesi süre zarfında da bireylerin birbirleri ile iletişim kurmaları ve bu sayede sosyalleşmeleri mümkün olabilmektedir. Son yıllarda özellikle sağlık konuları baz alındığında temel bireysel sporlara olan ilginin artması ve bu sporları bir arada yapmaya çalışan insan sayısının artması ile birlikte aslında bireysel sporlar kendi içerisinde bir çevre oluşturmayı da başarmıştır.

Yine son yıllarda gerçekleştirilen araştırmaların bazılarında, bireysel sporlar açısından olumlu karşılanabilecek sonuçlara da rastlanmıştır. Bunların başında ise bireylerin her ne kadar takım sporlarına bir ilgileri sabit ya da artan düzeyde bulunsa da gözle görülür şekilde bireysel sporlar için de artan bir ilginin, özellikle kadınlar tarafından olduğu fark edilmiştir. Bu noktada kadınların büyük bir çoğunluğu bireysel sporları tercih etmekte ve eğilimleri de bu konu üzerinde giderek artmaktadır (Dobersek ve Bartling, 2008, ss. 22-23).

Temel olarak bakıldığında, eleştirilerin aksine, bireysel sporların topluma daha fazla olumlu etki ettiği görülmektedir. Çünkü bir takım kurmak ya da bir takım kurmaya gerek duymadan gerçekleştirilebilen bireysel sporlar birçok farklı anlamda bireylerin öncelikli olarak sağlıklı olmak açısından fiziksel ihtiyaçlarının karşılanarak mental bir iyileşme ve pozitif düşünme etkisi yaratabilmektedir.

2.1.3.2. Takım Sporları

Bireysel sporların kişisel olarak yarattığı etkinin ötesinde konunun biraz da profesyonel boyutuna değinildiğinde, takım sporlarının yaratmış olduğu etki ön plana çıkmaktadır. Bireylerin kendi başlarına spor yapmaktan ziyade başka spor yapan ve bir amaç uğruna mücadele veren bireyleri takip etmesi konusundaki istekli tavrı, dünya genelinde yaygın olan bir davranış biçimidir. Her ne kadar amatör olarak takım sporlarını icra eden çok sayıda insan söz konusu olsa da konunun profesyonel boyutunda takım sporlarının takip edilmesi daha fazla ilgi çekmektedir.

Takım sporları, birden fazla bireyin bir araya gelerek belirli bir hedef için belirli kurallar dahilinde oluşturulan bir alanda mücadele etmesi adına oluşturulan ekiplerin icra ettiği sporları kapsamaktadır. Takım sporlarında bireyler, sahip oldukları bireysel yetenekleri takımın diğer üyelerinin yetenekleri ile birleştirmekte ve bu şekilde de başarı elde etmeye çalışmaktadırlar. Takım sporlarını oluşturan takımlar büyük ölçüde seçilen bireyler ile oluşturulmakta, bu şekilde de en iyi takımı, en büyük hedef için oluşturma gayreti dikkati çekmektedir (Ulukan, 2012, s. 31).

Takım sporlarının genel olarak yaratmış olduğu hava, bireylerin bir arada hareket ederek başarıya ve bir şekilde sosyalleşme ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanmasına vermiş olduğu destektir. Bunun yanı sıra, takım sporlarında yaşanan hızlı ve etkin profesyonelleşme sayesinde oluşan kulüpler, dernekler, federasyonlar ve diğer şekillerdeki ekipler takım sporlarının daha da çekici olmasına imkan tanımaktadır. Bugün dünya genelinde özellikle futbol ve basketbol milyarlarca insan tarafından takip edilmekte ve böylelikle de takım sporları, bireysel spor yapmak yerine takım sporlarını takip etmeyi daha cazip hale getirmektedir.

Bu spor türünde yer alan ekipler, iş dünyası içerisindeki birer çalışma grubu gibi gözükseler de aslında çalışma gruplarından birçok açıdan ayrılmaktadırlar. Takım sporlarında yer alan ekiplerin de birer hedefi olmasına karşın, takım sporlarını hobi olarak yapan dünya genelinde birçok insan bulunmaktadır. Fakat çalışma gruplarının genellikle maddi amaçları da içeren çalışma sistemlerinin bulunması bir şekilde sürecin maddiyat ile orantılı hale gelmesine yol açmaktadır. Yine de bir organizasyon yapısının oluşturulması noktasında iş dünyasındaki çalışma grupları ile takım sporlarındaki ekipler arasında benzerlikler bulunmaktadır (Ulukan, 2012, s. 31).

Her ne kadar takım sporlarındaki ekiplerin maddi amaçlardan uzak hareket ettiği düşüncesi söz konusu ekipleri diğer ekip yapılarına göre farklı kılsa da artık takım sporlarında dağıtılan ödüllerin, sponsorluk desteğinin ve artan izleyici kitlesinin de etkisi ile birlikte takım sporlarının düşünülenden daha fazla ilgi çektiği görülmektedir. Böylelikle takım sporları da ciddi bir potansiyel ile birlikte maddi olanaklara odaklı olarak hareket etmektedir.

2.2. Spor Ve Fiziki Etkinlikler Dersi

Düzenli spor yapmak geçmişte olduğu gibi günümüzde de kişinin yaşam kalitesini arttırmaktadır. Büyüme, gelişme, temizlik, ilkyardım gibi kavramları bilmek; sportif etkinliklerde centilmence yer almak, etkinliklerde cinsiyet, ırk ve diğer farklılıkların dışarıda kalacağını bilmek, en az bir spor dalında temel becerileri uygulamak Spor Etkinlikleri dersinin beklentilerindedir.

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinin amacı, etkinlikler yolu ile öğrencilerin hayatları boyunca kullanacakları aktif ve sağlıklı yaşam becerileri, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme kavramları ve stratejileri ile birlikte bunlara ilişkin yaşam becerilerini geliştirerek bir sonraki eğitim düzeyine hazırlanmalarınıdır.

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi öğretim programı, gelişimin “Hareket etmeyi ve hareket yolu ile öğrenme” içeriğiyle yapılandırmacı yaklaşım ile hazırlanmıştır. Yapılandırmacı eğitim anlayışına göre, bilgi ve teknoloji çağında çocukların asıl ihtiyacı, bilgiyi doğrudan almalarından ziyade, bilgiye nasıl ulaşacakları ve onu nasıl kullanacaklarını öğrenmesidir. Beceri öğrenimi, hareket eğitimi ve hareket yolu ile öğrenmenin temel prensibi olarak da yapılandırmacı yaklaşım kabul edilmektedir.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre; süreç ve eğitim ortamı önemlidir. Öğrenci kendi deneyimlerini kullanarak bilgiyi keşfeder, yorumlar ve yapılandırır. Öğrencinin bilgiye ulaşması için öğretmen onu yönlendirir ve bu sayede süreç içerisinde öğrenci aktiftir. Yani öğrenci öğrenme ortamının merkezindedir. Öğrenci sorgular, düşünür, eleştirir, yaratıcılığını kullanır.

Spor Etkinlikleri dersi programında temel olarak iki farklı öğretim modeli kabul görmüştür. Birinci kademe (1-4) için temel hareket becerilerinin öğretimi ve gelişimi için “Hareket Eğitimi Modeli”, ortaokul-ikinci kademe (5-8) içinse seçimlik spor dallarına özgü hareketlerin öğretilmesini öngören “Spor Eğitimi Modeli” benimsenmiştir.

2.2.1. Hareket Eğitimi Modeli

Yeni eğitim sistemi 4+4+4'ün ilk kademesi olan 1-4.sınıfların Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersi için kullanılan modeldir. Bu öğrencilerin bedenlerini tanıma, kendi

güçlerini keşfetme ve bir sonraki eğitim dönemine hazırlanma gibi özellikleri içerisinde barındıran modeldir. Bu modelde öğrencinin belli becerileri kazanması için olmazsa olmaz hareketler vardır. Bunlar:

2.2.2. Yer Değiştirme Hareketleri

Bu hareketler öğrencinin çevresi ile etkili bir şekilde iletişim kurmayı öğrenmesi için gereklidir. Vücudun sabit bir noktaya göre yer değiştirmesini içerir. Yürüme, sıçrama, koşma, hoplama, sekme gibi hareketler örnek gösterilebilir.

2.2.2.1. Dengeleme Hareketleri

Hareket etmeyi öğrenmek için değer şarttır. Öğrenci dengeleme sayesinde boşlukta hareket edebilme, ayakta durabilme becerisi kazanır. Tek ayak üzerinde durma, yuvarlanma ve takla atma gibi beceriler bu hareketlere örnektir.

2.2.2.2. Nesne Kontrolü Hareketleri

Bu hareketler öğrencinin nesne ile birebir ilişki kurması ile ilgilidir. Öğrenci bu hareketlerle nesnelere güç verir ve onlardan güç alır. Fırlatma, tekmeleme, yakalama gibi beceriler bu hareketlere örnek gösterilebilir.

2.2.3. Spor Eğitimi Modeli

Bu model dönem öncesi alıştırmaya ve etkinliklerin tamamlayıcısıdır. Öğrenciler yıl boyunca takımların üyesidirler, aynı zamanda takımın çalıştırıcı ve yöneticisi görevini üstlenirler.

Spor Eğitimi Modeli; spora tam anlamıyla katılım, spor hakkındaki fikirleri dikkatle inceleme, takım kimliği ve sosyalleşmeyi geliştirme, sorumluluk alma, planlama ve planı uygulama gibi beceriler kazandırmaktadır.

2.2.4. Dersin Kabulü

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi Orta Okullarda 4+4+4 Eğitim Sisteminin 11 Mart 2012'de kabul edilerek, 11 Nisan 2012'de Resmi Gazete 'de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmesiyle 2012-2013 eğitim öğretim yılında müfredata eklenmiştir.

2.2.5. Dersin Seçimi

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi ile birlikte seçmeli olan toplam 21 farklı ders vardır. Bunlar detaylı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Seçmeli Ders Listesi

DERS	ALAN	DERSİN YAPILDIĞI SINIF	DERS SAATİ
Kuran-ı Kerim	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi	5,6,7,8	2 (6)
Hz.Muhammed'in Hayatı	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi	5,6,7,8	2 (6)
Temel Dini Bilgiler	Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi	5,6,7,8	2 (6)
Okuma Becerileri	Dil Ve Anlatım	5,6	2 (6)
Yazarlık Ve Yazma Becerileri	Dil Ve Anlatım	5,6,7,8	2 (6)
Yaşayan Diller Ve Lehçeler	Dil Ve Anlatım	5,6,7,8	2 (6)
İletişim Ve Sunma Becerileri	Dil Ve anlatım	7,8	2 (6)
Yabancı Dil (2.Dil)	Yabancı Dil	5,6,7,8	2 (6)
Bilim Uygulamaları	Fen Bilimler Ve Matematik	5,6,7,8	2 (6)
Matematik Uygulamaları	Fen Bilimler Ve Matematik	5,6,7,8	2 (6)
Çevre Ve Bilim	Fen Bilimleri Ve Matematik	7,8	2 (6)
Bilişim Teknolojileri Ve Yazılım	Fen Bilimleri Ve Matematik	7,8	2 (6)
Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar)	Sanat Ve Spor	5,6,7,8	2 (6)
Müzik	Sanat Ve Spor	5,6,7,8	2 (6)
Spor Ve Fiziki Etkinlikler (Çeşitli Spor Alanları)	Sanat Ve Spor	5,6,7,8	2 (6)
Drama	Sanat Ve Spor	5,6	2 (6)
Zeka Oyunları	Sanat Ve Spor	5,6,7,8	2 (6)
Düşünme Eğitimi	Sosyal Bilimler	7,8	2 (6)
Medya Okur Yazarlığı	Sosyal Bilimler	7,8	2 (6)
Hukuk Ve Adalet	Sosyal Bilimler	6,7	2 (6)

Halk Kültürü

Sosyal Bilimler

6,7

2 (6)

Orta Okul ders programında tablodan da anlaşıldığı gibi toplamda 21 farklı seçmeli ders bulunmaktadır. Haftada 6 ders saati seçmeli ders vardır. Öğrenciler yetenek ve ilgi alanlarına göre bir dersi en fazla haftada 2 ders saati için seçebilirler. Ancak istisna olarak Spor ve Sanat alanındaki dersler haftada 4 ders saati de seçilebilir.

Dersin seçimi öncelikle öğrencilerin istekleri, okulun imkânları, öğretmen yeterlilikleri, coğrafi şartlar dikkate alınır.

Dersin seçiminde öğrenci, öğrenci-veli-öğretmenlerin görüşü de dikkate alınır. Okulun imkânları elveriyorsa, iki farklı dalda uzmanlığı bulunan beden eğitimi öğretmeni varsa, okulda her iki dala yönelik Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi açılabilir.

Halk oyunları, izcilik, oryantring gibi spor dallarında “Spor ve Fiziki Etkinlikler” dersi açılmak isteniyorsa ve bu alanda uzman öğretmen okul kadrosunda bulunmuyorsa Milli Eğitim Bakanlığı’nın ilgili yasa ve yönetmeliklerine uygun uzman öğretici görevlendirilir (SFE Öğretim Programı).

Öğrencilerin kendi istek ve yeteneklerine göre dersi seçmeleri, ders etkinliklerinin derste ve sonrasında devam ettirilmesinin sağlanması, dersin içeriğini oluşturacak olan spor dalının oluşturulması Spor Etkinlikleri dersinin başarısını etkilemektedir.

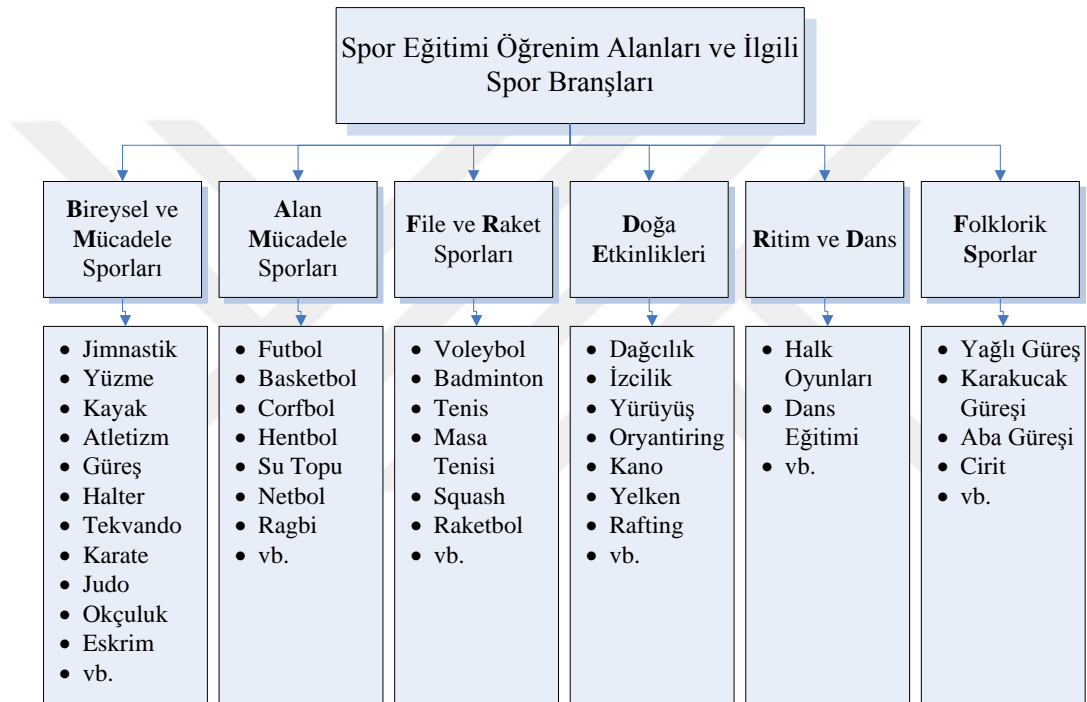
Bu derslerin seçimi okullar kapanmadan Haziran ayının ikinci haftası öğrencilerin kendi irade, istek ve yeteneklerine göre Seçmeli Ders tercih formunu doldurarak okul idaresine teslim etmesiyle başlar. Öğrenci en çok istediği derslere göre bir sonraki eğitim yılında bu seçmeli dersleri alır.

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi; 5.sınıftan itibaren öğrencileri istek ve yetenekleri doğrultusunda futbol, basketbol, atletizm, halk oyunları gibi spor dallarına yönlendirmektedir. Öğrenci bir sonraki yıl farklı spor dallarını da alabilir. Bu seçim, Spor Etkinlikleri dersini zorunlu Beden Eğitimi dersinden ayırır.

Ayrıca bu dersi seçen öğrenciler ders dışındaki okul takımı çalışmalarına yönlendirilebilir. Bunun dışında öğretmeni tarafından keşfedilen öğrenci kulüplere de yönlendirilerek profesyonel spor yaşamına adım atabilir.

2.3. Dersin İçeriği

Bu dersin seçiminden sonra öğrenci aşağıdaki tabloda yer alan dallardan bir tanesini yıl boyunca derinlemesine öğrenir(SFE öğretim programı).

Şekil 1. Öğretim Programı

2.4. Dersin Amaçları

- Bağımsız ve yapılandırılmış oyunlarda yer değiştirme (yürüme, koşma ve sekme gibi), dengeleme (yuvarlanma, denge ve ağırlık aktarımı gibi) ve nesne kontrolü (atma, yakalama, vurma ve çarpma gibi) temel hareket becerilerini göstermek.
- Temel hareket becerilerini; oyun, sportif etkinlikler veya rekreasyonel etkinliklerde göstermek. Stratejik bir şekilde (karşı takımın puan almasını önlemek, kendi puanını artırmak veya doğa sporlarında iyi bir rota, ulaşım biçimi ve malzeme seçimine karar vermek veya cimnastikte performansı artırmak için en uygun şekilde çalışma gibi) uygulamak.

- Spor, oyun, karşılaşma ve rekreasyonla ilgili gelenek, kurallar ve stratejileri etkinliklerde göstermek.
- Karar verme, amaç belirleme, zaman yönetimi ve stresle başa çıkma gibi öz-yönetim becerilerini ve sosyal davranışları yaşantılarının tüm bölümlerinde (aile, okul, boş zaman ve ilişkileri de içine alan) göstermek.
- Etkili ilişkiler kurmak, hak arama, savunma, işbirliği iletişim, yapıcı eleştirilerde bulunmak ve liderlik becerileri göstermek.
- Bireysel farklılıklara saygılı olmak, farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılamak.
- Çevreyi koruma bilinciyle hareket etmek.
- Atatürk'ün spor anlayışının, ulusal ve evrensel değerlerin spor etkinliklerine yansımalarını kavramak
- Bir kültür ögesi olarak sporu tanımak ve folklorik sporlara ilgi duymak
- Bireylerin ve toplumun yaşam kalitesini artırmak için sağlıklı, mutlu ve verimli olmanın gerekliliğini ve bunu sağlamanın temel kuralının ise düzenli egzersiz yapmak olduğunu bilmek(Spor ve Fiziksel Etkinlikler dersi Öğretim Programı).

2.5. Dersin Faydaları

- Spor Etkinlikleri insanların bilişsel duyuşsal ve psikomotor alanlarına hitap eden vazgeçilmez bir eğitim aracıdır.
- Spor etkinlikleri toplumsallaşmayı sağlar.
- Spor Etkinlikleri dersi; bireysel farklılıklara saygı duyarak tüm öğrencilerin etkinliklere katılımlarını sağlar.
- Spor Etkinlikleri dersi aracılığıyla öğrenci mutluluk, başarıma, eğlenme gibi duyuşsal alan öğrenmeleri kazanır.
- Spor Etkinlikleri dersi birçok sporun başlama yaşı olan ortaokul öğrencileri ve ülke sporuna sporcu kazandırmak için önemli bir derstir.
- Spor Etkinlikleri dersi fiziksel etkinlikler sayesinde öğrencinin okulda stres ve enerjisini atması sayesinde, okul içinde ve okul dışında şiddeti önleyecek önemli bir etkinliktir.

- Bu ders seçmeli olduğu için öğrenci dışardan zorlanmaya gerek duymadan tercih yapar, yani demokratik seçime dersin katkısı büyüktür.
- Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinde bireysel farklılıklara saygı esastır. Bu sayede öğrencilerin duygudaşlık hisleri gelişir.
- Spor Etkinlikleri dersi, çevre bilinci oluşturur.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen diğer derslerle Spor Etkinlikleri dersinin birlikte kazandıracakđı temel beceriler de aşığıda verilmiştir(SFE Öğretim programı s:11)

- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim becerisi
- Problem çözme
- Araştırma
- Karar verme
- Girişimcilik
- Bilgi teknolojilerini kullanma

3. ÇOCUKLARIN İÇİNDE BULUNDUKLARI GELİŞİM EVRELERİ

3.1. Sosyal Beceri ve Gelişim

Kendi doğası gereği, insanlar sosyal varlıklardır. Hayatın tüm aşamalarında diğer insanlarla etkileşim kurarlar. Olması gerekeni ve diğerleri ile yaşamı öğrenmek her insan için önemlidir. Çocuklar sosyal etkileşim yoluyla çevrelerindeki her şey hakkında kendi bilgi dağarcıklarını geliştirirler. Tüm kültürlerde sağlıklı gelişime sahip çocuklar erken yaşlarından itibaren yetişkinler ile ilişkiler kurarlar. Birçok aile ve kültürel topluluk için, iyi eğitilmiş kavram; ileriki yaşamında yer alacak her türlü öğrenme ögesi için anahtar olacak sosyal ve duygusal gelişimi içeren şekilde kabul edilmektedir (Landers ve diğ., 2002).

Yaşlara göre sosyal becerilerin gelişimini incelediğimizde 0-6 yaş arası bebeklerde tanıdıkları birinin dokunması, fiziksel teması sonucu ağlamayı kestiklerini görürüz. Bebeklerin tanıdıkları biriyle bu şekilde bir temasa girmeleri durumunda kendilerini güvende hissetmelerinin sonucu olarak böyle bir eylemde buldukları tahmin edilmektedir. Yine benzer bir örnek olarak tanımadıkları kişilere karşı ağlama ya da fiziksel tepki gösterme durumunun söz konusu olması da yine güven ve uyum konularına bağlanmıştır. Birlikte yapılan aktivitelerde keyif aldığına ya da hoşnut olmadığına dair tepkiler söz konusu olabilir. 4-6 yaşları arasında artık belirli bireyleri tanıdığından emin olurlar. Yakın çevrelerindeki kişilerle sohbet edebilirler. Bir sıkıntıyla karşılaştıklarında başkalarından yardım isteyebilir ve içinde buldukları sorunu ifade edebilirler. Eskiye göre daha detaylı, daha belirli sorular sormak suretiyle içlerinde buldukları durumu kavramaya çalıştıkları görülebilir. Oyun oynamak için başka arkadaşlar seçebilirler. Grup faaliyetlerine uyum sağlayabilir, diğer çocuklarla grup aktiviteleri, oyunları esnasında işbirliği sergileyebilirler. Farklı yerlerde farklı arkadaşlıklar kurdukları gözlemlenebilir. İnsanlarla tanışabilme, karşılaştığında selamlaşma gibi eylemlerde bulunabilirler. Değişken yapısı dikkat çekecektir (Metin, 1999).

Denham ve diğerkleri (2003) okul öncesi yaş grubundaki çocukların duygusal yeterliliğinin sosyal uyuma olan yararlarıyla ilgili yaptığı çalışmada, özellikle 3-4 yaş arası çocuklardaki duygusal yeterliliğın ileri dönemlerde sosyal yeterlilik ve uyumlarına katkıda bulunduğunu göstermiştir.

Toplumsal etkileşime yönelik yapılan araştırmalarda, 0-6 yaş aralığında akranlarla etkileşimlerin önemli olduğu, bundan dolayı da birlikteliğın sağlanması gerektiği, bu şekilde becerilerin artacağı öngörülmektedir. (Clarke-Steward ve Allhusen, 2002; NICHD Early Child Care Research Network, 2001). Okul öncesi eğitimin çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini araştıran birçok çalışma, zorunlu öğretim öncesi eğitim görmüş çocukların diğerklerine nazaran sosyal becerileri ve özgüveni yüksek, kendini ifade etmekte başarılı, bireysel ve çevresel faktörlerin farkında, kendinden yaşça büyük bireylerle anlaşabilen, akranlarıyla yaratıcı oyunlara katılabilen, empati yeteneği gelişmiş kişiler olduğunu belirtmiştir (Andersson, 1989). Bu açıdan baktığımızda, sosyal yeti açısından anaokulu eğitimi almış ve almamış olma durumları doğrultusundaki farkın zamanla artabileceğini, okul öncesi eğitim almış bireylerin daha kaliteli ilişkiler kurup daha popüler olduklarını görmemiz mümkündür (Field, 1991). Okul öncesi eğitime yönelik katkıdan söz ederken özellikle çocuğın bedensel ve psikolojik rahatlığına değinmek gereklidir. Sosyal beceri ve yeterliliğe, duyguları anlatabilme, ifade edebilme yetisine ve bilişsel gelişime dayanan gelişme okul öncesi eğitim veren kurumların varlığı ile sağlanmakta, çocuklar okul olgunluğuna ulaştırılmaktadır.

Paylaşmayı öğretmesi, iletişim kurmayı ve buna bağlı olarak kendilerini ifade edebilme, bireysel ya da kolektif aktiviteleri mümkün kılması sosyal açıdan önemli kazanımlardır. Fizyolojik açıdan baktığımızda da ince ve kaba motor yetileri kazandırması, yeni fikirler üretebilme ve hayal edebilme yeteneklerini kazandırması gibi örnekler sıralanabilir (Field, 1991).

Bu açıdan değerlendirildiğinde 3-6 yaş arası çocukların fizyolojik ve sosyal açıdan önemli değişiklikler gösterdiklerini söylemek mümkündür. Bu değişimin varlığı, okul öncesi kurumların sayısını arttırmıştır. Burada bu çalışmanın da temellendirdiği üzere, mühim olan çocuk okul öncesi eğitimi alsa dahi zamanının çoğunu geçirdiği ailesi

içindeki iletişim ve tavırdır. Sosyal kabiliyetlerin gelişmesi, kendinin ve çevresinin farkında olabilmesi ve buna göre hareket edebilmesi konusunda aile içindeki ortam çok büyük önem taşır.

Sadece okul öncesi yaş grubu değil, tüm yaş dilimlerini kapsayacak biçimde birey için her durumda akademik, mesleki, özel yaşamını başarıyla sürdürüp sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için gereken davranışlar bütünü ‘sosyal beceriler’ kapsamında ele alınır. Bu çalışma için taşıdığı önemin yanı sıra insan hayatı içinde benzer biçimde çocukluk erken deneyimlerinden başlayıp tüm etkileşim ve iletişim yöntemlerine hakim, çatışmalarda çözüm odaklı tutum sergileyen, problem çözme yetileri gelişmiş ve psikolojikman sağlam kişi, sosyal becerileri yeterli bir bireydir. Mühim olan sosyal becerilerin hemen hemen tümü günlük yaşam faaliyetlerini kapsayan, sözel ve sözel olmayan davranışlar bütünüdür (Sevinç, 2005).

Sosyal beceri ediniminde çocukluk yıllarından beri gerçekleşen yapıcı ya da yıkıcı deneyimlerin etkisi bilindiğinden ailenin nasıl bir etkisi olduğunu belirlemek temel amaç olmuştur. Sosyal beceri, bireyin kendini bildiği andan itibaren çevresindeki diğer şahıslar tarafından çeşitli performansları neticesinde belirtilen geribildirimlerdir. Bu geribildirimler, çocuğun gelişimi, onay görmesi, desteklenmesi ve sağlıklı diyaloglar kurabilmesi adına gerekli, sosyal beceriyi yükselten deneyimlerdir. Annenin sergilediği kişisel tutum ve davranışlar, çocuğun aldığı geribildirimlerin niteliğini ve içeriğini belirleyecektir (Cartledge ve Milburn, 1992)

Söz konusu noktada, Spence’in (2003) sosyal beceriyi “Kişinin sosyal ilişkilerinde başarılı olabilmesi için gerekli olan davranışları gösterebilme, performansı uygulayabilme becerisi” olarak tanımlaması mana kazanmaktadır. Duyguların kontrol edilmesi kısmında da vurgulanmış olduğu gibi, özellikle öfke kontrolü problemleri sosyal beceri yetersizliğine delalettir zira sosyal beceriler sözel ve sözel olmayan dışavurumlar olarak incelenmektedir. Sözel olmayan tepkiler göz kontağı kurma, yüz tepkiler, bedensel duruş gibi örneklendirilebilir. Sözel tepkilerin de hangi ses tonuyla, hangi vurguyla kullanıldığı önemlidir (Spence 2003).

3.2. Psikolojik ve Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim anlam olarak bazı belgelerde ‘zihinsel gelişim’ ifadesi ile anılır. Biliş, bilgili ve bilinçli duruma gelmeyi ifade ettiği gibi; akıl, bilgili olma, hatırlama, unutma, sorun çözme, kavramlar gibi zihin ile ilgili işlevleri de ifade eder. Biliş, insanların dünyayı bilmelerine kaynaklık ederek, dünyayı anlamalarına ve anlamlandırmalarına olanak veren zihinsel etkinlikleri ifade etme özelliğine sahiptir. Bilişsel gelişim, kişilerin zihinsel yapı süreçlerindeki değişimler, yenilikler ile ilgilidir. Driscoll (1994), bilişsel gelişimi ‘bebeklik dönemlerinde henüz oluşmamış zihinle alakalı becerilerin yetişkinlere ait sorun çözme yetilerine dönüşme süreçleri’ olarak açıklamıştır.

Bilişsel gelişim, motor becerilerimizin gelişiminden ele alınarak, zihinsel gelişimimizin süreçlerini tek tek inceleyerek bebeklerin refleks gelişimlerinden ibaret olan aynı zamanda bebeklerin nesne- nesne ilişkilerini ayırt etme yetisinden- bilim ve sanat insanların zihin gelişim süreçlerini takip ederek insanlığın nasıl geliştiğini ve evrimleştiğini anlatmaya çabalamaktadır.

Piaget (1999), genetik epistemoloji ve bilişsel gelişim alanında uzmanlaşmış, bebeklik ve çocukluk dönemlerini bilişsel gelişim süreçlerine göre tek tek incelemiştir.

Piaget’e göre gelişim dönemleri şu şekildedir.

1. Duyusal motor dönem: 0-2 yaş
2. İşlem öncesi dönem: 2-7 yaş
3. Somut işlem dönemi: 7- 11 yaş
4. Soyut işlem dönemi: 11 + yaş

1) Duyusal Motor Dönem: Bebek bu dönemde reflekslerini hafızaya yerleştirmeye başlar. Nesnelere takip etmeye başlar. Yaptıkları hareketler sadece reflekslerden ibaret olmaktan çıkıp belli bir amaç doğrultusunda oluşmaya başlar. Piaget (1999), bebeklerin belli reflekslerle doğduklarını söyleyerek hayvanlarda da bu reflekslerin var olduğunu ancak insanlardaki gibi bu reflekslerin gelişmediğini savunur.

Bu dönemin özellikleri arasında bebeklerin temel refleksler olan görme, dokunma, duyma ve emme yoluyla kendilerine yönelik öğrenme durumu geliştirirler. Sadece

kendi bedenleri ile ilgilenip çevreyi bu yolla tanımaya çalışırlar. Zihinsel gelişimin ileriki saflarına yönelik temel öğrenmeyi sağlayan dönemdir. Nedensellik kavramı ve nesne sürekliliği bu dönemde öğrenilen en önemli iki şeydir. Bebek, çevrenin kendisiyle aynı olmadığını, dış dünyadan bağımsız olduğunu kavramıştır. Nesne devamlılığı bebeğin gelişiminde önemli bir paydadır. Nesne devamlılığını (sürekliliği) öğrenen bebek motor becerileri ile sayısız deneme yapar. Nesne devamlılığı, nesne gözden kaybolursa dahi aslında onun yok olmadığını fark etmektir (Piaget, 1999).

Şekil 2. Nesne Devamlılığı

Kaynak: web.cortland.edu

Resimdeki bebekte bu kavram henüz oluşmadığından, nesne önünden kaybolduğundan bebeğin ilgisinin dağıldığı görülmektedir. Nesne devamlılığı kazanıldıktan sonraki evrelerde bebek nesne sürekliliği ile kendisine çevreden birçok veri toplayarak zihinsel gelişimini sürdürür. Örneğin battaniyesinin üzerinde ulaşamayacak uzaklıktaki oyuncuğu battaniyeyi kendisine çekerek oyuncuğu da kendisine yakınlaştırmayı başarır.

1. Evre: Duyusal motor döneminin 1. evresi kabul edilen davranışlarda bebek 1. Ayından itibaren doğuştan getirilen reflekslerini geliştirmeye başlar. Annesinin memesini daha kolay bulması ve diğer nesnelere farklı olduğunu kavraması bu döneme aittir. Fonksiyonel özümseme olarak adlandırılan anne memesini tanıma daha ileriki boyutta diğer nesnelere de ağızına almasına bağlanır. Bu duruma da genellenmiş özümseme denir. Bebek genellenmiş özümseme öğretisi ile ağızına aldığı diğer

nesnelerin anne memesinden farklı olduğunu kavrayarak ayırt etme özümsemesini öğrenir (Piaget, 1999).

2.Evre: Bebeklerin 4. Ayından itibaren gelişen bu evresinde bebek, emme refleksini geliştirmiştir. Anne karnındaki parmak emme hareketinden farklı olan bu emme refleksindeki amaç beslenme ile doğru orantılıdır. Beslenme döngüsel bir süreç olduğundan emme refleksinin bu süreci de döngüsel süreç olarak tanımlanır (Piaget, 1999).

3. Evre: Bebekler ses ile görüntüyü birleştirmeyi öğrenmiştir. Gelişim sürecinin 4 - 8 ayı arasındaki süreçtir. Sesleri bilen ve tanıyan çocuk nesne devamlılığını da öğrenmiş olduğundan bundan sonraki süreçte eline ses çıkaran bir oyuncak aldığında bunu sallayarak ses çıkarabildiğini kavramıştır (Piaget, 1999).

4. Evre: Bebek bu dönemde gözünün önündeki nesnenin kaybolmadığının sadece saklandığının farkına varmıştır. Nesne saklanıldığı yerden çıkarılıp başka yere saklandığında bebek, nesnenin ilk koyulduğu yere bakıp onu aramaya başlar. Bebeğin henüz nesnenin diğer yere saklandığını farkına varacak öğretileri gelişmemiştir. Bu dönem – 12 aylar arasındaki dönemleri kapsar (Piaget, 1999).

5. Evre: Bebek bu döneminde nesnelere ulaşabilmeyi kavramıştır ve nesnelere ulaşabilmek için birden fazla yöntemin olduğunu farkına varır. Deneme yanılma yöntemi ile battaniye üzerindeki oyuncuğuna battaniyeyi çekerek ulaşabileceğini kavrar ve nesne sürekliliği kavramını bu dönemde oluşturur. Nesne sürekliliği mantık oluşturmak ve kurmak için gereklidir. Bebekler nesne devamlılığını öğrendikten sonra mantık kurmanın ön koşulunu da öğrenmiş olurlar (Piaget, 1999).

6. Evre: Bebeğin 18. Ayından 2 yaşına kadar olan dönemini kapsar. Bir dönemin bitişi diğer dönemlerinin başlamasıdır. Artık kişiler ve nesnelere ait sembolleri zihinlerinde kavrayabilecek aşamadadırlar (Piaget, 1999).

Duyusal motor döneminin bu evrelerini sırasıyla takip edip öğrenen bebek Piaget'in değimiyle "mezun olmuştur." Bu evrelerden herhangi bir atlama ve öğrenememe söz konusu olduğunda bir sonraki dönemlerdeki öğretilerde ve yaşantılarda bozukluklar

meydana getirmektedir. Bu yüzden, bebek duyuşsal motor döneminin altı evresini atlamadan kavramalıdır.

2) İşlem Öncesi Dönem: (2- 7 yaş): Bu dönemim genel özellikleri arasında dil öğrenme ve sembolleri tanıyıp öğrenmeye yönelik düşünmeye başlar. Mantık yürütme kavramı gelişmiştir ancak bebek bu dönemde ‘ben’ odaklıdır. Kendisinden başkasının düşüncelerini algılama yetisine sahip değildir. Olayları sadece tek bir bakış açısına göre algılar. Örneğin, renkli nesnelere birbirine yakın en önemli özelliklerine göre sınıflandırır. Nesnelere farklı boyutlarda olmasından daha çok renkleri bebek için daha belirgin özellik olduğundan nesnelere renklerine göre ayırır (Piaget, 1999).

Bu dönemdeki öğrenme yetileri bazı durumlara bağlıdır bunlardan başlıcaları; ilkel düzeyde motor, görsel ve işitsel refleks kullanımının varlığı, bilgileri algılayabilme ve hafızada tutabilme yetisi, duyuşsal reflekslerin doğru algılanabilmesini kolaylaştıracak düzgün bir bedensel duruş ve motor tepkiler verme kapasitesinin varlığıdır.

Günümüzde çocukların maruz kaldığı uyarıcıların miktarı düşünüldüğünde ve eskiyle kıyasladığımızda onların, bu kadar çok uyarıcı ile başa çıkmalarının zor olacağı düşünülür. Ancak insanoğlunun evrimi ve dönüşmesi sonucunda sadece çocukların baş edebileceği miktarı algılanmıştır.

İşlem öncesi dönemdeki bebekler, zor ve karmaşık uyarılarla başa çıkmayı öğrenmeye başlamışlardır. Bu dönemde dili öğrenmeye başlayan bebekler mantıklı düşünebilme ve mantık kurma yetisi kazanmışlardır. Bu dönemde ‘benmerkezcilik’ kavramı hala devam etmektedir. Benmerkezcilik kavramı bu dönemdeki çocuklarda şu şekilde açıklanabilir. Telefonda annesi ile konuşan çocuk annesine elbisesinin rengini tarif etmekten daha çok onun da elbisesinin rengini görebileceğini düşünerek ‘bak’ diyerek işaret etmektedir. Bu dönemde öğrenilen sembol kurma yetisi sayesinde bir semboller dizgesi olan alfabe sistemini kurar ve dili öğreniriz (Wadsworth, 1996).

Dil, bilişsel gelişimimiz için önemli bir konuma sahiptir. Aynı zamanda insanların evrimi hakkında da bilgi sahibi olmamızı sağlar. Beynimizdeki birçok sembol ve oluşum, dili kodlamamız sayesinde gelişmiştir. Bilişsel gelişimimiz açısından

hafızamızda bu kadar çok sembol ve bilgileri depolayabildiğimizden dolayı uygarlık seviyesinde bu kadar ileri duruma gelmiş bulunmaktayız. İşlem öncesi dönemimiz oldukça önemlidir ve gelişimimiz açısından büyük bir yer tutmaktadır. Bu dönemimizdeki öğretiler ve pekiştirdiğimiz bilgiler sayesinde zihnimizle ilgili en önemli temeller atılır. Cansız nesnelere canlılık (animizm) ve doğa olaylarına birilerinin sebep olduğunu düşünmek (yapaycılık) hâkimdir ve bu dönemde karşımıza çıkar. Örneğin bu dönemde çocuklar, güneşin doğmasını ve batmasını her gün oraya biri tarafından taşınarak olduğunu ileri sürebilirler (Wadsworth, 1996).

İşlem Öncesi Dönem ve Alt Evreleri:

- a. Sembolik dönem (2-4 yaş)
- b. Sezgisel dönem (4-7 yaş)

a) Sembolik Dönem: Çocuklar bu dönemde oldukça hızlı öğrenme yetisinde sahiptirler. Dili öğrenme hızları da bu oranla doğru orantılıdır. Sözcük dağarcıkları 2000 kelimeye kadar yükselebilmektedir. Dili bu kadar hızlı öğrenmelerine rağmen dildeki karmaşıklığı henüz çözebilecek seviyede değildirler. Yazın sevdiği bir kıyafeti kışın giyemeyeceğini sözcüklerle anlatmak bu dönemdeki çocukların ebeveynleri için zor bir durumdur (Piaget, 1999).

Sembolik dönemdeki çocukların kurdukları iletişim yöntemi yetişkinlerin kolay anlayacağı bir dil olmaktan daha çok kendilerince ve kendi iç dünyalarını yansıtacak şekillerdedir. Bu dönemde çocuklar çeşitli sembolik oyunlar oynayarak yetişkinler için anlaşılabilirliği güç iletişim becerisi kullanırlar. Buldukları bir sopayı at olarak kullanmak çocuklar için sembolik bir oyundur ancak yetişkinler için anlaşılmaz gelebilmektedir. Bu dönemdeki çocuklar hala nesnelere tek bir özelliğine göre ayırt edebiliyorlardır. Nesnelere hem şekil hem renk olarak ayırma yetileri henüz gelişmemiştir. Bilişsel gelişimdeki bir kavram olan korunum kavramı henüz bu dönemde gelişme göstermemiştir (Piaget, 1999).

b) Sezgisel Dönem: Bu dönem çocukları çok fazla soru sorduğu ve cevap beklediği dönemdir. Anlama ve kavramaya yönelik bu dönemdeki çocuklar bildikleri şeyleri nasıl ve ne şekil bildiklerinden emin olamazlar. Sürekli soru sormalarının sebebi

bundan kaynaklanmaktadır. Bildiklerinden emin olamadıkları için bu dönem sezgisel olarak adlandırılır. Ayrıca çocuklar bu dönem bilmeye ve anlamaya odaklı olarak nesnelere tek bir özelliğine odaklanır ve diğer özellikleri ile ilgilenmezler. Bu dönemde çocuklar kalıp yargı geliştirirler. Bunun nedeni, olguları ve aralarındaki karmaşık ilişkileri algılayamadıklarından dolayı bunları dar kavramlarla açıklamaya ve algılamaya çalışırlar. Örneğin, eve misafir olarak gelen bir kadının büyüyünce ne olacağı sorusuna hemşire diye cevap veren kız çocuğu, kadınların asker olmak istemez misin? Sorusuna ‘‘ kızlardan asker olmaz’’ diye cevap verir. Bu yaştaki çocukların kavramları tek yönlü çalıştığından cevaba getirilen açıklamalar ile ilgilenmez. Bu dönemdeki çocuklara yapılan bir deneyde, kalın ve kısa bardaktaki suyu uzun ve ince bardağa aktaran kişi bu deneyi çocuklarla birlikte yapmasına rağmen çocuklardan uzun bardaktaki suyun daha fazla olduğuna yönelik cevap alırlar. Aslında su aynıdır ancak bu dönemdeki çocukların korunum ilkesi gelişmediğinden çocuklar, bunun ayrımını yapamazlar. Korunum ilkesi, nesnelere fiziksel biçimleri ya da konumları değişse de miktarları, sayıları ve hacimlerinin aynı kaldığına yönelik bir kavramdır (Piaget, 1999; Wadsworth, 1996).

İnsanın duygusal yönü çok sonraları keşfedilmiştir. Daha evvel hep bilişsel yönü üzerinde durulmuştur. Aslında iki süreç de oldukça önemlidir. Okullarda da genellikle öğrencilerin zihinsel yönleri üzerinde durulmuş duygusal yönleri ihmal edilmiştir. Bu durum da elbette öğrencileri başarısızlığa götüren en önemli sebeplerden biridir. Duygusal etmenler insan yaşamı üzerinde oldukça önemli etkiye sahiptir. Yetişkinlerin bile yenik düştüğü duygular, bunları dizginlemeyi bilmeyen çocukları yönlendirmede önemli bir etkiye sahiptir. Küçük çocuklar duygularını daha çok belli ederler. Mutluluğu, mutsuzluğu kolayca anlaşılır. Çocuğun ağlaması, küsmesi, agresif tavırları duygusal davranışlarının göstergesidir (Oktay, 2000:278). Duyguların sosyal bağlar üzerin de etkisi olduğundan sosyal duygusal kavramı ortaya çıkmıştır (Bayhan ve Artan, 2004:217).

İnsanlar doğdukları süreçten itibaren, sosyal bir hayata başlarlar. İnsanlarla ilk sosyal ilişki bebekken ihtiyaçlarının giderilmesi çerçevesinde başlar. Çünkü başkalarına bu bağlamda muhtaç olan çocuk aslında ilk sosyal ilişkisine de başlamış olur. Çocuğun yetiştiği toplumun, değerlerini, inançlarını ve beklentilerini öğrenmesine

“sosyalleşme” denir. Bir başka tanım da bir gruptaki bireylerin başka bir gruptaki bireyleri bazı yönlerden etkilemesidir (Bayhan ve artan, 2004:237). Yaşam boyu da devam eden bir süreçtir. Birtakım değerleri benimseme sürecidir.

Psikologlar sosyalleşmeyi, geniş bir oluşum olarak değerlendirirler. Sosyalleşme bebeklikten, yetişkinliğe geçmeyle sonuçlanan bir öğrenme ve öğretme sürecidir. Bununla beraber koşullanma, katılma ve pratik de sosyalleşmenin temel unsurlarıdır. Yaşamdaki en büyük başarı iyi bir sosyalleşme ile mümkündür(Yavuzer, 2007:46).

Bu bağlamda en önemli noktalardan biri de sosyal uyumdur. Bu da kişinin diğer insanlarla uyumlu olmasıdır. Bunun için de bazı ölçütler vardır: Farklı gruplarla uyumlu olma, sosyal alışkanlıklar, bireysel doyumdur. Sosyal uyumu engelleyen bazı faktörler vardır: ailelerin sosyal davranış bakımından zayıf olması, iyi bir model ve motivasyon eksikliği sayılabilir(Yavuzer, 2007:50-51)

3.3. Duygusal Gelişim

Çocukların okula hazırlanması için heyecan ve merak söz konusudur. Bunlar motive edici oldukları için çocuğun başarısına etki eden faktörlerdir. Çocuklar başka insanların duygularını anlama, kendi duygularını ve hareketlerini kontrol edebilme, akranları ve öğretmenleriyle beraber hareket edebilme (sosyo-duygusal beceriler) yeteneğine ihtiyaç duymaktadırlar.

Duygusal gelişimin temel özelliklerini, kendini tanımlayıp anlamak, başkalarının hislerini doğru okuyabilmek ve diğer bireylerin duygusal durumlarını kavrayabilmek, yapıcı bir yöntemle duygu ve ifadeleri yönetebilmek, kendi davranışlarını bu temelle düzenleyebilmek, empati kurabilmek ve ilişkiler kurup, sürdürebilmek gibi örneklendirebiliriz. (Çocuk Gelişimi- Amerikan Bilim Konseyi 2005)

Sosyal ve duygusal gelişim becerileri bir takım faktörler içerir. Bu faktörlerin en önemlileri şu şekilde sıralanabilir;

- Kendi duygularını tanıma ve kavrama
- Başka insanların duygusal durumlarını tanıma ve kavrama

- Güçlü duyguları ve bu duyguları ifade edebilmeyi yapıcı bir biçimde yönetme
- Kendi davranışlarını düzenleyebilme
- Empati kurabilme
- İlişkiler kurup sürdürebilme (Çocuk Gelişimi-Amerikan Bilim Konseyi 2003)

Tüm bu beceriler kendi zaman dilimlerinde gelişirler ve birbirlerini doğururlar. Misal 0-3 yaş arasında çocuğun kendi duygularını anlaması ve tanınması son derece zordur. Ancak zamanla yavaş yavaş başkalarının da duyguları olduğunu öğrenir ve empati kurma yeteneği kazanır. Zamanla duyguları ve düşünceleri sözel etiketler ile eşleştirmek suretiyle tanımlamaya başlar. Büyüdükçe duygularını yönetebilmek, belli bir amaç uğruna zevki erteleyebilmek gibi beceriler kazanır. Burada kilit nokta, aile ve öğretmenin bu tip yeti ve becerileri göz önünde bulundurarak geliştirmelerine, gizilgücü açığa çıkarmaya yardımcı olmalarıdır. Spordan sanata, akademik başarılarla dair birçok alandaki yeteneklerin farkında olmak önemlidir. Böylelikle özgüvenli ve kendini ifade edebilen bireyler yetiştirmek mümkün olur. Birçok faaliyet aracılığıyla kendini geliştirebilen ve anlatabilen çocuk yaşlılarıyla iyi ilişkiler kurabilir, empati yeteneği gelişir, sıkıntı anlarında çözüm odaklı, soğukkanlı bir yol izlemeyi başarabilir (Goleman 1994).

Çocuklar her davranışı içselleştirebilirler, ki bu geliştirilebilir bir eylemdir. Bu durum çoğu zaman çocuğun savunmasız kalmasına sebep olmaktadır. Öz-denetim yetisinin bu noktada büyük bir önemi vardır. Çünkü çocuk kendini denetleyebildiği ölçüde diğerleriyle de iyi ilişkiler kurabilecektir. Bir başka deyişle, kendisiyle olan ilişkisi ve sosyal ilişkileri arasında doğru orantı vardır. Bu yetiler 0-6 yaş grubundaki çocukların anaokuluna dahil olmadan başlayıp, zorunlu eğitim dönemine dek devam eden ve aile tarafından şiddetle desteklenmesi gereken olgulardır. Çocuğa verilen sosyal destek tutarsız yahut zayıf olduğu takdirde, bu tutum çocuğun özdenetim yeteneklerini zarara uğratacak ve sosyal ilişkilerine doğrudan zarar verecektir. Aile bireylerinin, bilhassa ailenin tavırları bu durumda son derece önemlidir. Yapılan araştırmalar sonucunda ergen suçluluğu, antisosyal davranışlar, okula devam etmeme, fiziksel saldırganlık gibi davranışların, okul öncesi dönemlerdeki asabiyet ve negatif tavırlarla benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu yüzden okul öncesi davranışlar son derece önemlidir.

Bu dönemlerde öğrenilenlerin yaşam boyu devam etmesi sürpriz değildir. (Field, 1991)

6 yaşındaki bir çocuk, hep yeni şeyler deneme peşinde olduğundan, çok fazla şey ister. Bu istekleri çoğunlukla aşırı ve keskindir. Eleştirilmek, suçlanmak ve özellikle cezalandırılmaktan hiç hoşlanmayan çocuk zaman zaman çevresiyle çatışmaya girer (Zembat ve ark., 2001). Hareketlerinde bağımsız olmak isteyen çocuğun öncelikli arzuları çevreyi araştırmak ve merak duygusunu tatmin etmektir. Bu tür etkinliklerini onaylayıp desteklemek suretiyle çocuğun özsaygısının gelişimine katkıda bulunulabilir. Pek çok şeye karşı korkusunu ortadan kaldırmış olan 6 yaş çocuğu, hayali durumlar söz konusu olduğunda 5 yaş çocuğuna göre daha çok endişelidir. Hırsızlar, cadılar, hayaletler onun korku dünyasında yer alırken, duyduğu hikayeler, seyrettiği filmler de korkuları üzerinde etkilidir (Senemoğlu ve ark., 2001).

Çevresindekiler tarafından kabul gören, sevilen ve beğenilen çocuk kendini kabullenme konusunda sorun yaşamaz ve mutlu olur. Böylelikle başka insanlarla da sağlıklı, olumlu ilişkiler kurabilir. Çocuğu mutlu edebilmek, çevresindeki yetişkinlerin sorumluluğundadır. Mutlu bir çocuk büyütebilmek adına sevgi dolu yaklaşımlar, etiketlemeden kaçınmak ve sorumluluk verirken güçlerini göz önünde bulundurmamak, girişimciliklerini desteklemek önemlidir. (Senemoğlu ve ark., 2001)

Öğrenme için konuların ilişkilendirilmesi kadar, çocuğun saygılı ve uyumlu olacağı bir eğitim yaklaşımı da önemlidir. Çocuk, içinde bulunduğu sosyal çevre ile bir bütün olarak ele alınmalıdır. Çevresinde güvenebileceği insanlar (öğretmen, anne, baba, akranlar) olan çocuklar daha iyi öğrenir. İnsan ilişkilerinin öğrenilmesi için başka çocuk ve yetişkinlerle işbirliği içinde olmak gerekir. (Oktay vd, 2003)

Çocuğun kendisine dair görüşleri ve duyguları, ruh sağlığı için oldukça önemlidir. Sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi için önem verdiği kişilerin sevgisini hissetmesi ve onun için bir şeyler yapabileceklerini hissetmesi gereken çocuk, olumlu bir benlik algısı sayesinde kapasitesini başarıyla kullanabilir. Kendisinin ve başkalarının duygularının farkında olan, duygularını yapıcı ve yaratıcı yöntemlerle ifade edebilen insanlar öğrenme konusunda daha az zorluk yaşarlar. Okul öncesi dönemdeki

çocuklar duygularını yıkıcı ve zarar verici yöntemler yerine olumlu şekilde yansıtabilecekleri yöntemlerle tanışmalıdır. Çocuğun duygularının farkındalığına sahip olması ve sağlıklı ifade yöntemleri geliştirebilmesi için yetişkinin anlayışına ve rehberliğine ihtiyacı vardır. Çocuk olumlu ifade yöntemleri uygularken kendini kontrol edebilmeyi öğrenir. Konuşma ve sanat etkinlikleri yoluyla kendini ifade edebilen çocuğun, duygularını yansıtabilmek için olumsuz tavırlara ihtiyacı azalacaktır. (Oktay vd., 2003)

6 yaşındaki bir çocukta gözlenebilecek sosyal-duygusal özellikler şu şekilde listelenebilir(http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/eglence/moduller/sosyal_gelisimveduygusal_gelisim.pdf):

- 1- Toplum içerisinde beklentiye uygun tavırlar ve davranışlar sergiler.
- 2- Çeşitli duygularını (Öfke, sevinç, hoşlanma vb.) belli edebilir.
- 3- Başka bireylerin yaşadığı duyguları tanıyabilir.
- 4- Oyunların kurallarına uygun oynayabilir.
- 5- Oyun veya etkinliklerin kurallarını diğerlerine açıklayabilir.
- 6- Sorumluluk edinme ve kurallara ayak uydurma davranışları sergiler.
- 7- Kendine güvenir.
- 8- Yeni ve alışılmamış durumlar karşısında uyumlu davranır.
- 9- Çeşitli yapı-inşa oyunları oynayabilir, planlar yapabilir.
- 10- Grup içerisinde belirlenmiş kurallara uyar.
- 11- Kendi arkadaşlarını kendi başına seçebilir.
- 12- Zaman, mekân ve detaylar üzerine bilgi verildiği takdirde gerçeğe yakın dramatik oyunlar oynayabilir.
- 13- Ailesi ile ilgili bilgiler verebilir.
- 14- Adres ve telefon numarasını bilir, sorulduğu takdirde söyleyebilir.
- 15- İşbirliği gerektiren oyunlara katılabilir.
- 16- Kendini ifade etmek için özgün yollar kullanabilir.
- 17- Duygusal durumunu yansıtabilmek için dramatik oyunlar ve çeşitli araçlardan faydalanabilir.
- 18- İstediklerine ulaşabilmek için sosyal olarak kabullenilebilir davranışlar sergileyebilir.
- 19- Cinsiyetinden memnundur.

3.4. Dil Gelişimi

Bilişsel ve fiziksel gelişim süreçleri tamamlanırken dil gelişimi de bu süreç içerisinde yer alır. Dilin gelişimi, bilişsel ve fiziksel gelişimden bağımsız düşünülmemelidir. Dil, belli kuralları olan ve belli bir süreç doğrultusunda öğrenilen semboller kapsamıdır. Çocuk, çevresi ile iletişim içerisine girmesinin ardından, bilişsel

gelişiminin evreleri içerisinde, model alma ya da taklit etme özelliklerini de kullanarak dil gelişimi kazanmaya başlar. Dil gelişiminin ortaya çıkış süreçleri hakkında farklı yaklaşımlar da bulunmaktadır (Dönmez vd. 2000).

60-72 aylık çocukların dil gelişim süreçlerini incelendiğinde; çocuklar sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilir ve duydukları sese yakın sesler çıkartabilmektedirler. Vurgu ve tonlamayı kullanarak cümleleri özne- yüklem uyumluluğuna göre kurarlar. Kurdukları cümleler 6 ve daha fazla sözcük içerebilir, sıralı ve bileşik cümleleri rahatlıkla kullanabilirler. Şimdiki zaman, geçmiş ve gelecek zaman kiplerini ayırt edebilir ve “kim, ne, neden, ne zaman, nerede, nasıl” gibi sorulara yanıt verebilmektedirler. Cümleleri bağlaçlarla birleştirmeyi öğrenen çocuklar bu dönemde akıcı konuşmaya başlarlar ve çoğu zaman dilbilgisi kurallarını doğru kullanırlar (Dönmez vd. 2000).

60- 72 aylık dönemde çocuklar, yetişkinlerle olan sohbetlere katılır ve sohbetin akışını bozmadan sohbete devam edebilmektedirler. Başka yerden duyduğu bir konuyu anlatabilme yetisi kazanmışlardır. Kitaptaki resimleri okuyormuş gibi yaparak hikâye anlatabilirler. Yazılı materyalleri tanır, resim ve nesnelere arasındaki bütünlüğü kurabilirler (Savas, 2006).

Davranışçı yaklaşımda, çocuklar dili öğrenirken, çevrelerinden gelen uyarıcıları sınıflandırır ve şekillendirirler. Yine çevreden gelen ses uyaranlarına benzer şekilde tepkiler vererek dil oluşumunu başlatmaktadırlar. Çocuklar dili öğrenirken bilinçli olarak değil, herhangi bir kavramı öğrenir gibi basit olarak öğrenirler. Anne figürünün ya da çocuk için önemli diğer kişilerin, çocuk ile iletişiminden doğan tepkiler zamanla çocuk tarafından dile dönüştürülmektedir (Dönmez vd. 2000; Chomsky, 2010).

Ödül ya da ceza yolu ile pekiştirme yapıldığında dil kavramı gelişmektedir. Pekiştirmenin yanı sıra taklit yöntemi ile de dil kazanımı kuvvetlenmektedir.

Sosyal Etkileşim Kuramı, Davranışçı yaklaşımın bir üst seviyesidir. Dili öğrenmede doğrudan taklit yöntemini ve model alma yöntemlerinin önemini vurgulamaktadır (Savas, 2006).

Ana dil yaklaşımına göre dil, doğuştan gelen genetik bilgilerle oluşmaktadır. Tüm insanlarda bu bilgilerin doğuştan geldiğini savunmaktadır. Noam Chomsky ve Lenneberg dil bilimciliği açısından öncü iki insandır. Dil gelişiminin önemini biyolojik ve çevresel durumlara bağlamaktadırlar. Dilin gelişmesinde biyolojik sebepleri ve kişilerin psikolojik durumlarını da göz önünde bulunduran Chomsky ve Lenneberg'e psikolinguistik dil bilimciler denmektedir. Dil öğrenmede çevre koşullarını da göz önünde bulunması gerektiğini savunmaktadırlar (Chomsky, 2010).

Noam Chomsky'in (2010) kuramına göre; insanlar dili öğrenmeleri için belli bir oluşum ile doğmaktadırlar. Bu oluşumun kuralları arasında, çocuğun dili içselleştirip dilin kurallarını öğrendikten sonra bu kuralları da kullanarak dili konuşması yatmaktadır. Bundan yola çıkılarak, biyolojik evrelerini tamamlamaya başlayan çocuk, tıpkı yürümeyi öğrenir gibi dili de aynı yöntem ile kavrayıp öğrenmektedir.

4. SOSYAL BECERİLER VE SOSYAL BECERİ

4.1. Sosyal Beceriler ve Sosyal Beceri Tanımları

İnsanın başarı ve mutluluğu tam anlamıyla elde edebilmesi için yaşadığı çevre ile uyumlu bir yaşam sürmesi gerektiğini ifade eden Günindi'ye (2010: 4) göre söz konusu “uyum sürecinde kullanılan ve sosyal ilişkilerin düzenli bir şekilde yürümesini sağlayan beceriler bütününe sosyal beceri denilmektedir.” Sosyal beceri ve sosyal beceriler kavramlarının bir birinden farklı olduğuna dikkat çeken Trower'a göre sosyal beceri “bir hedefe yönelik, becerikli davranışın ortaya konması süreci” olarak tanımlanırken, sosyal beceriler “sıradan insanların sosyal etkileşimde kullandıkları ve kurallar tarafından yönetilen gerçek normatif öge davranışlar veya eylemlerin veya senaryoların belirlenebilir ardaşıklığı” olarak tanımlanır (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 159). Ancak bu tür bir ayırım literatürde sıklıkla yer almamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada da sosyal beceri “çeşitli etkileşimlerde bireyin hem kendisinin hem de diğer bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve o anlayışa uygun davranışlar gösterebilme” (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 162) becerisi olarak ele alınmaktadır.

Öte yandan sosyal beceri “bireyin kontrolü altında bulunan ve öğrenme sonucu kazanılan durumsal açıdan uygun, amaç yönelimli ve karşılıklı olarak etkileşim halinde bulunan sosyal davranışlar” (Hargie ve ark., 2000: 12'den aktr: Güngören, 2011: 23) olarak da tanımlanabilir. Bu tanıma göre sosyal becerilerin amaç yönelimli olması onun rastgele davranışlardan oluşmadığına; bir amaç için ortaya çıkan davranış örüntülerine işaret etmektedir. Sosyal becerilerin karşılıklı etkileşim boyutu ise onun sahip olduğu özelliklerden biri olarak pekiştirmeyi vurgulamaktadır. Sosyal beceriler pekiştirme yoluyla öğrenilmekte ve geliştirilmektedir (Güngören, 2011: 24).

Çocuğun sosyal gereklilikleri yerine getirebilmek için başvurduğu sosyal beceriler insanlar arasındaki iyi ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Sosyal beceriler, akran gruplarında kabul edilme düzeyini artırır ve çocuğa ilişkilere hakim olma, duygularını başarıyla yönetme, yaklaşma kurma, empatik yaklaşım ve iyi bir takım üyesi olma gibi nitelikler kazandırır (Günindi, 2010: 13).

Sosyal beceriler farklı yazarlarca çeşitli biçimlerde kategorize edilmiştir. Calderalle ve Merrel akranlarla ilişki becerileri, kendini kontrol etme becerileri, akademik beceriler, uyma becerileri, atılganlık becerileri olmak üzere beş kategoride; Riggio (1986) duygusal ifade, duygusal duyarlılık, duygusal kontrol, sosyal ifade, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol olmak üzere altı kategoride; Goldstein, Sprafkin, Gershaw ve Klein (1980) ise temel sosyal beceriler, ileri sosyal beceriler, duygularla başa çıkabilme becerileri, saldırganlığa alternatifler geliştirme becerileri, stresle başa çıkma becerileri, planlama becerileri olmak üzere yedi kategoride (Günindi, 2010: 15-18) toplarken; Shapiro (2004) konuşma becerileri, mizah, arkadaş edinme ve bir grup içindeki işlevsellik olmak üzere dört gruptan bahseder (Günindi, 2008: 8).

4.2. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması

Sosyal Becerilerle ilgili tek tanımdan söz etmek aslında mümkün değildir. Tanımların değişiklik ve çeşitlilik göstermesinde sosyal becerilerin yapısında, farklı disiplinlerle ilişkili çeşitli kavramların yer almasının etkisi çöktür.

Tanımlar çeşitli olmasına rağmen bazı ortak noktalarda sınıflandırılabilirler. Bu bağlamda sosyal becerilerin sonuçlarına odaklanan tanımlara bakıldığında;

Bireyin kendi isteklerini yerine getirmesi (diğer kişilerin, ilgilerine, isteklerine, ihtiyaçlarına zarar vermeden), doğrularına, prensiplerine uyması, ihtiyaçlarını karşılama ve bu doğruları, prensipleri, ilgi, istek, ihtiyaçlarını diğer bireylerle gönüllü olarak girdiği karşılıklı etkileşim sürecinde paylaşarak iletişimini arttırmasıdır (Hargie, Saunders & Dickson, 1994).

Nezlek ise kişiler arasında memnuniyet verici ilişkilerin kurulması için bireylerdeki yeterlidir.

Sosyal becerilerin davranışsal boyutuna odaklanan tanımlar incelendiğinde ise McGuire ve Priestley (1981) sosyal becerilerin bireyin yeteneği ile şekillenen, diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurulmasını sağlayan, yüz yüze iletişime dayanan davranışlar olduğunu söylemişlerdir.

Kelly sosyal becerileri (1982) kişiler arası ilişkilerle şekillenmekle birlikte, bu ilişkilerin yürütülmesini sağlayan tanımlanabilir, öğrenilmiş davranışlardır diye tanımlar.

Sargent (1991) sosyal becerilerin, sosyal yeterliğin gözlemlenebilir farklı yönlerini ortaya koyan davranışlar olduğunu ifade eder.

Sosyal becerilerin davranışsal boyutuyla birlikte sosyal etkileşimin hedeflerini, sonuçlarını vurgulayan tanımlara göre ise; Ellis, "Kendisi ile diğer kişi ya da kişilerin davranışlarıyla ortak noktaları bulan ve bu durum veya durumlarla ilgili karar vermeden önce gerekli düzenlemeleri yapan bireysel davranışların birbirini izleyerek sırayla hayata geçmesidir" diye ifade eder.

Yüksel de, "Sosyal beceriler kişiler arası ilişkilerde sosyal bilgiyi alma, çözümlenme ve anlamının yanı sıra uygun tepkilerde bulunma, hedefe yönelik ve sosyal bağlama göre değişen, hem gözlem yapılabilen hem yapılamayan bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır" diye açıklar.

Becerileri gerçekleştirme sürecine bireysellik açısından yaklaşan ve sınıflandıran tanımlarda ise sosyal beceriler şu şekilde ifade edilmektedir;

Argyle, "Kişinin bireysel konumuna göre, uygun davranış kurallarını gösterme yeteneğidir" . Bir başka tanımda ise Sorias, " Kişinin olumlu veya olumsuz duygularını uygun bir biçimde anlatabilmesi, kişisel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde başkalarından yardım isteyerek kendine ters gelen istekleri de uygun şekilde geri çevirebilmesini sağlayan becerilerdir" diye belirtir.

Sosyal becerilerin tanımlarından farklı noktalara odaklanıldığı görülmektedir. Tanımların her biri sosyal becerilerin bir yönünü vurgulamaktadır. Bu durum tanımların tamamlayıcı olduğunu da bize göstermektedir. Aralarındaki temel ortak nokta ise bu becerilerin sosyal ilişkileri olumlu bir şekilde biçimlendiren bir araç olduğu, sosyal ilişkilerle etkileşim içerisinde olduğu ve öğrenilmiş davranışlar olduğu yönüdür

Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin (1983) sosyal beceriler alanında yapılan on altı tanımı incelemişler ve bunların yedi ortak noktada birleştiğini saptamışlardır. Bu noktalar:

Sosyal beceriler temelde öğrenme yoluyla kazanılır,

Sözel ve sözel olmayan davranışları içerir,

Etkili ve uygun iletişimi başlatma ve etkileşime tepki vermeyi sağlar,

Sosyal ödüller ile etkisi artar,

Çevre ve bireyin etkileşimi ile oluşur,

Bireyin yaşı, cinsiyeti, konumu ile çevrenin özelliklerinden etkilenir ve biçimlenir,

Becerilerdeki eksiklik, yapılan değerlendirmelerle ortaya çıkar ve eğitimle gelişebilir (Gülşay ve Akman, 2009, s.5-9).

4.3. İlgili Diğer Kavramlar

4.3.1. Sosyal Gelişim

Çocukların yaşları arttıkça bilişsel, ahlak ve dil gelişimleriyle birlikte sosyal davranışları da gelişmektedir. Yaş artışıyla birlikte çocuklar, diğer insanlarla karşılaşmakta ve onlarla etkileşim kurmaktadır. Bu durumun, sosyal beceri gelişiminin kaçınılmaz ve devamlı bir kuralı olduğu belirtilmektedir (Avcıoğlu, 2007, s. 12).

Sosyal gelişim, yaşam boyunca, diğer insanlar, toplumsal kurumlar, gelenekler, örgütler vb. kuruluşlarla geçirdiği yaşantılar sonucunda bireyde oluşan değişimlerdir. Sosyal gelişim, sosyal etkileşimlerin gelişimiyle yakından ilgilidir. Sosyal gelişim sürecinde çocuk, topluma uyum sağlamak, sağlıklı ilişkiler kurmak ve dolayısıyla hayatta kalabilmek için toplumsal değerleri, kuralları, rolleri, standartları öğrenmektedir. Sosyal etkileşimlerin başka bir sonucu da, bireyin toplumdaki diğer

insanlardan ayrılan yönlerini tanınmasıdır. Bu bağlamda sosyal gelişim, hem bireyin sistemli değişiklikler geçiren sosyal etkileşimlerinin bir ürünü hem de bireyselleşme sürecinin de önemli bir göstergesidir (Gülay ve Akman, 2009, s.16).

4.3.2. Sosyalleşme

Sosyalleşme “yardıma gereksinimi olan bebeğin yavaş yavaş içerisinde doğduğu kültür için geçerli olan becerileri edinerek kendi bilincinde olan, bilgili bir kişi haline gelmesidir” (Giddens, 2000: 25). Sosyalleşmenin “çocuğun karşı karşıya geldiği etkileri edilgin bir biçimde özümlediği” bir çeşit ‘kültürel programlama’ olmadığını ifade eden Giddens’a (2000: 25) göre çocuk en başından, bebekliğinden etkin bir varlıktır. Öte yandan bebeklikte ve çocukta kültürel öğrenme sürecinin diğer dönemlere nazaran daha yoğun olmasına karşın öğrenme ve uyumlanma bütün bir yaşam boyunca devam etmektedir (Giddens, 2000: 25).

4.3.3. Sosyal Uyum

Sosyal uyum “bireyin aynı anda çevresindeki değişiklikleri algılaması, yeniliklere uyum sağlaması, çevresindeki insanların görüş ve beklentilerine ters düşmeyecek davranışları sergilemesi” olarak tanımlanır (MEB, 2007:4). Daha yalın bir ifadeyle sosyal uyum toplumun etkin bir üyesi haline gelmedir (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 156).

Doğduğu andan itibaren yaşama uyum gösterme çabası içinde olan çocuk büyümeye başladıktan sonra uyum çabalarını çevresinin ve toplumun kurallarına karşı duyarlı bir biçimde geliştirir. Ancak uyumlu davranış göstermek yalnızca çevrenin isteklerini yerine getirmek anlamına gelmemektedir. Uyumlu bir bireyden söz edebilmek için şu özelliklere dikkat edilmesi gerekmektedir (MEB, 2007:3-4): “Kendi benliği ve çevresiyle etkili bir ilişki kurmalı, geliştirmeli ve sürdürmelidir. Bunun için de bireyin önce kendi bünyesinde görülen zihinsel, psikolojik, sosyal ve duygusal değişiklikleri anlaması, bilmesi, kabul etmesi gerekir. Daha sonra da değişmelere uygun tutum ve davranışlar geliştirmesi gerekir.”

Gençöz'e (1998: 7) göre de varolan potansiyellerini dilediği gibi kullanabilme serbestliğine sahip olan insan sosyal amaçlar edinmeye başladığında kendi potansiyellerini de sosyal ortamının talepleri doğrultusunda geliştirme çabası içine girer. O halde, sağlıklı bir uyumu gözlemleyebilmek için şu üç durumu ararız:

1. Yaşamı devam ettirebilmek
2. Kendini ve çevrenin özelliklerini tanımak
3. Farkına vardığı özelliklerini kullanmak ve gerek duyduğunda farklı özellikler geliştirme yolunda planlar yapmak (Gençöz, 1998: 7).

4.3.4. Sosyal Yeterlik:

Sosyal yeterlik kavramını sosyal beceriden ayırt etmek güç olabilmektedir. Aslında iki kavram birbirinden oldukça farklı olmasına rağmen bazı kaynaklarda bu iki kavramın birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Mc Fall (1982)'un geliştirdiği modelde sosyal beceri, karmaşık davranışları başarılı bir biçimde gerçekleştirme olarak tanımlarken, sosyal yeterlik ise bireyin görevlerini yerine getirmesiyle ilgili diğer insanların yaptıkları değerlendirmelere dayanan bir kavram olarak belirlenmiştir. Mc Fall'a göre, yeterlik "belli bir görevde bir kişinin genel performansının niteliği veya uygunluğuna işaret eden genel bir değerlendirme terimidir". Trower (1982), sosyal yeterliliği "becerikli davranış ortaya koyma yeteneği" olarak tanımlarken, Sroufe (1983) "fırsatları en iyi şekilde değerlendirmeyi sağlayan ve isteklere karşı esnek bir yaklaşımla uygun tepkiler vermeyi düzenleyen genel bir yetenek" şeklinde tanımlamaktadır (Gülay ve Akman, 2009, s.18).

Sosyal yeterlik birçok nedenden ötürü gelişimsel bir başarıdır. Sosyal yeterliliğin temelinde, bireyin sosyal bir varlık olarak, toplum içinde uyumlu, başarılı ilişkiler geliştirirken kendi bireysel hedeflerine de ulaşabilmesi yer almaktadır. Dolayısıyla sosyal yeterlik, bireysellik ve toplumsallık arasındaki dengeyi ifade etmektedir (Gülay ve Akman, 2009, s.21).

4.3.5. Sosyal Olgunluk:

"Sosyal olgunluk, bireyin sosyal açıdan yaşına uygun davranışları gösterebilmesidir " diye tanımlamıştır Meadow (1980). Sosyal olgunluk diğer kişilerin isteklerini, duygularını, düşüncelerini, ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaya da içerir. Sosyal olgunluğu etkileyen çeşitli unsurlar vardır: Engelli olmak, yaş, aile, süregelen hastalık gibi faktörler sosyal olgunluğu etkilemektedir. Otizm, işitme engelli v.b. engele sahip çocukların, normal gelişim gösteren çocuklara göre sosyal olgunluklarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Çeşitli kaynaklarda sosyal olgunluk ile sosyal yeterlik kavramları bir arada, bazılarında birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bu durum sosyal olgunluğa sahip olmayan çocukların, sosyal yeterliklerinde ve dolayısıyla sosyal becerilerinde eksiklikler olduğunun belirlendiği araştırma sonuçlarına dayanmaktadır. Bu nedenle sosyal olgunluğu değerlendiren ölçme araçlarında sosyal becerilerle ilgili maddeler yer almaktadır. Sosyal olgunluğa sahip çocuklar, başkalarının duygularına, düşüncelerine karşı duyarlıdır. Aynı zamanda diğer kişileri anlama çabası içindedirler (Gülay ve Akman, 2009, s.23-24).

4.3.6. Benlik

Bireyin kendi kişiliği hakkındaki düşünceleri, kendi kendini görüş tarzı olarak tanımlanabilen benlik, bireyin kişiliğinin öznel yanını oluşturur (Baymur, 1973: 265). Gander ve Gardiner (2007: 534) "bir bireyin kendini görüşü" dediği benliğin; "yalnızca o kişiye ait olan tutumlardan, duygulardan, inançlardan, algılardan, davranışlardan ve diğer özelliklerden" oluştuğunu ifade etmektedirler.

"Bireyin özellikleri, yetenekleri, değer yargıları, emel ve ideallerine ilişkin kanaatlerinden" meydana gelen benliğin oldukça karmaşık bir kavram olduğunu ifade eden Baymur (1973: 265) onu anlamak için şu sorulara verilecek yanıtlara bakabileceğimizi söyler:

Ben neyim?

Ben ne yapabilirim? Bende ne gibi yeterlikler var?

Değer yargılarımız nedir? Ben ne yapmalıyım ya da yapmamalıyım?

Hayattan ne istiyorum?

Baymur'a (1973: 265-267) göre bu sorulardan "ben neyim?" ve "ben ne yapabilirim?" sorularının cevapları 'gerçek benliği', diğer soruların yanıtları ise erişilmek istenen moral seviyeyi, gerçekleştirilmek istenen arzu ve emelleri işaret eden 'ideal benliği' meydana getirir. İdeal benlik ile (bireyin ne olması, nasıl davranması gerektiğine ilişkin kendine mal ettiği değer yargıları) gerçek yaşantılar arasında tutarlılık olmaması durumunda bireyin ruh sağlığında olumsuzluklar gözlemlenebilir. Öte yandan benlik kavramının okul başarısında da en az zeka kadar etkili olduğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Baymur, 1973: 267-268).

4.4. Sosyal Becerilerin Önemi

Sosyal becerilere sahip olmak kişinin hayatında önemli bir rol oynar. Sosyal becerisi gelişmiş çocuklar, akranlarıyla iyi geçinir, kolay arkadaş bulurlar ve okula kolay uyum sağlarlar. Kendilerine güvenirlere ve iyi konuşma ve dinleme becerisine sahiptirler. Stresli durumları daha kolay tolere edip, sosyal problemleri daha etkin bir biçimde çözebilirler. Okul öncesi dönem bu sosyal becerilerin kazanılmasında büyük rol oynar. Okul öncesi dönemde birçok sosyal becerinin öğrenilmesi ve kullanılması kısa ve uzun dönemde birçok olumlu sonuçlar meydana getirir. Bu dönemde yeterince sosyal beceri geliştirememiş çocuklar, okul döneminin ilk yıllarında davranışsal, duygusal, akademik problemler, aile ve arkadaşlarıyla iletişim problemleri yaşayabilirler (Gülay ve Akman, 2009, s.47-48).

Gençdoğan (2008) okul öncesi dönemde kazanılan sosyal becerilerin ileriki yıllardaki ruh sağlığı, okula uyumu ve başarısı, duygusal ve davranışsal uyumu ile ilişkisinin olduğu belirleyeceğini belirtir. Okul öncesi dönemdeki sosyal beceri yetersizliği, ileriki yıllarda yaşlıları tarafından dışlanma ile ilişkili bulunmuştur. Mize ve Abell'de yaşlıları tarafından reddedilen çocukların, birçok sosyal beceriyi öğrenme fırsatından yararlanamadığını, kendilerini yalnız hissedip okuldan uzaklaşabildiğini söyler.

Flanagon (1999) ayrıca sosyal beceri yetersizliği olan çocukların kaygı, depresyon, şizofreni gibi sorunları yaşama olasılıkları sosyal becerilere sahip yaşlılarına göre daha yüksek düzeyde olduğunu belirtirler.

Sosyal gelişim içerisinde sosyal becerilerin öğrenilmesinin kazançları büyüktür. Yaşamın ilk yıllarında sağlıklı, başarılı sosyal ilişkiler kuran çocuklar ergenlik ve yetişkinlik döneminde de bu ilişkileri devam ettirecek ve kendine güvenen mutlu bireyler olacaklardır (Gülây ve Akman, 2009, s.47-48).

Sosyal gelişimin ne kadar önemli olduğu, yetişkinlik döneminde ortaya çıkan sonuçlarla çok uzun zamandan beri fark edilmiştir. Schalock ve Harper (1978) ve Huang ve Cuvo (1997) hafif ve orta düzeyde mental retardasyonu olan bireylerden elde edilen sonuçlar üzerine araştırmalar yürütmüşlerdir. Bu çalışmalar bu bozukluğun sosyal becerilerdeki yetersizliğin ve uygunsuz sosyal davranışların bağlantılı olduğu düşünülen duygusal rahatsızlıktan veya antisosyal davranıştan kaynaklanmadığını, sosyal becerilerdeki yetersizlik ve uygunsuz sosyal davranışlarla bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur (Murray vd, 2008).

Greshem sosyal becerileri öğrenmemiş yada öğrenmiş olan fakat kullanmayan çocukların isteklerini elde etmek için; sosyal beceriler yerine daha kolay gelebilecek bir yol olan problem davranışlar sergilemeyi tercih edebileceklerini belirtmiştir (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005).

Bazı çocuklar ise çok sayıda sosyal beceriye sahip oldukları halde bazen problemleri davranışlar gösterebilirler. Bu çocuklar bu davranışları ile akranlarının hem olumlu hem olumsuz tepkisini alabilirler. Bu duruma sebep olan etkenin; sosyal çevrenin problem davranışları, sosyal becerileri kapsayan davranışlara oranla daha fazla onaylamasıdır. Bu durum ebeveynlerin ve eğitimcilerin olumlu sosyal davranışları pekiştirmedeki rolünün ne kadar önemli olduğunu gösterir (Greshem ve Elliott, 1990).

Greshem ve Elliott sosyal becerilerin öğrencilerin öğretmenleri ile ilişkileri, akran kabulü ve akademik başarıyı etkileyebilecek sosyal davranışların girift olarak kabul edip çoklu değerlendirme ile değerlendirirler (Greshem ve Elliott, 1990).

4.5. Sosyal Becerilerin Gelişimini Etkileyen Faktörler

Sosyal uyum ve becerilerin gelişiminde çocukluğun ilk yılları oldukça önemlidir. Çocuklukta edinilen sosyal becerilerin onun ilerleyen yıllardaki yaşamını da etkileyecek olması, gelişimin en hızlı olduğu ve kişilik temellerinin atıldığı okul öncesi dönemi ayrıca önemli kılmaktadır. Bu dönemde çocuğun çevresine karşı daha duyarlı ve her türlü öğrenmeye açık olması da okul öncesi dönemde edinilen temel beceriler açısından önem kazanmaktadır (Günindi, 2008: 3). Bu nedenle bu bölümde öncelikle sosyal uyum ve becerilerle ilgili temel kavramlara değinilmekte; sosyal uyum ve becerilere etki eden etmenler açıklanmakta ve bu konuda okul öncesi eğitime yer verilmektedir.

Sosyal becerilerin gelişimini etkileyen birçok faktör vardır. Bunların başlıcaları; aile, akranlar, sosyal konum, oyun, cinsiyet, yaş, çocuğun engelli olup olmaması, okul öncesi eğitim kurumları ve kitle iletişim araçlarıdır (Gülây ve Akman, 2009, s.64).

4.5.1. Aile

Yavuzer (2002) sosyalleşmeyi etkileyen birçok faktör içinde ailenin özel ve önemli bir yeri olduğunu söyler. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Bazı araştırma sonuçlarına göre, sosyal becerinin kökenleri bebeklikteki ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesine dayanmaktadır. Bu ilişkinin niteliği ve aile tarafından sağlanan sosyal destek, çocuğun hem sosyal gelişimini hem de zihinsel ve fiziksel gelişimini etkilemektedir. Ailelerin çocuğun sosyal gelişimi üzerindeki etkisi anne-baba-çocuk ilişkileri ile kardeş ilişkileri üzerinde farklılaşabilir(Kalkavan ve ark., 2011).

Çocukların sosyal becerileri öncelikle içinde doğduğu ailede oluşmaktadır. Bu nedenle aile yapısı ve aile içi etkileşimler çocuğun temel sosyal becerileri edinmesinde oldukça önemlidir (OSBEP, 2010: 22).

Ailenin çocuğa sunduğu sosyalleşme şartları, çocuk yetiştirme stilleri; ailenin, içinde bulunduğu sosyal sınıf veya tabaka çocukların yetiştirilmesinde belirleyici etkenler olarak sıralanabilir (Ergün, 1987). Aile biriminin yapısı da çocuğun eğitimi konusundaki yaklaşımı belirlemektedir. En sık rastlanan aile modeli anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailedir. Bununla birlikte azalan bir nitelik göstermesine karşın iki ya da daha fazla çekirdek aileden veya bunların bir çeşit

kombinasyonundan oluşan geniş aileler de bulunmaktadır. Diğer yandan tek bir ebeveynenden oluşan ve çoğunlukla da boşanmalar sonucu ortaya çıkan aileler de giderek yaygınlık göstermektedir. Bu üç farklı yapının farklılıklarına dikkat çeken Gander ve Gardiner (2007: 298) konunun arz ettiği önemi şu şekilde ifade etmektedirler: “Çocukların içinde yetiştirildiği aile tipi, onların yaşayacakları toplumsal ilişki türünü ve sayısını büyük ölçüde belirleyecektir. Bu ilişkilerde sırasıyla hem kişilik gelişimini hem de toplumsal davranışı etkileyecektir”.

Çocuk aldığı aile eğitimi içinde bu amaçları gerçekleştirirken aile içindeki etkileşim de onun sosyal gelişiminde bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Ergün, 1987). Bu bağlamda aile başlığı altında değinilmesi gereken bir diğer konu da kardeşlerdir. Doğum sırasına bağlı olarak çocukların sosyalleşmesi de farklılık arz edebilmektedir. Örneğin Falbo'nun (1976) yaptığı araştırmaya göre ilk doğan çocuğun sonra doğanlara göre daha sağlıklı bir sosyalleşme süreci yaşadığını göstermektedir. Bunda daha sonra doğan çocukların sık sık büyük çocukla kıyaslanması önemli bir etkendir (Gander ve Gardiner, 2007: 313).

4.5.2. Anne ve Baba ile ilişkiler

Anne ve babalar; çocuk yetiştirme, model olma, bağlanma biçimleri gibi etkenlerle çocukların sosyal becerileri üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak etki yapabilmektedir. Yaşamın ilk yılında çocukla oynanan oyunlar, kurulan yakın ve sıcak ilişkiler güvenli bağlanma biçimini olumlu yönde etkilemektedir. Bağlanma biçimleri de çocuğun ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerini etkilemektedir. Örneğin, annesine güvenli bir biçimde bağlanan bebekler ileriki yıllarda yaşlılarıyla kolay iletişim kurar ve sevilirler. Anneyle güvenli bir bağlanma biçimi oluşturamayan çocuklar ise sosyal ilişkilerinde zorluklar yaşamaktadırlar.

Bir diğer etken; model olarak öğrenmedir. Çocuk yaşamının ilk yıllarında anne ve babasının davranışlarını model alır. Anneleri, kişiler arası sorunlarının uzlaşmacı bir şekilde çözen çocuklar, yaşlılarıyla ilişkilerinde de uzlaşmacı oldukları ve sosyal becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir. Anne babası tarafından cezaya dayalı yetiştirilen çocuklar ise, yaşlıları tarafından şiddete maruz kalma olasılıkları artmaktadır.

Bowers (2009) çocukların sosyal becerisini etkileyen bir başka faktöründe, aile tutumları olduğunu işaret ederler. *Aşırı hoşgörülü ebeveynler*, çocuğun isteklerini sorgulamadan kabul ederler. Çocuğun davranışları çevresine zarar verse de buna göz yumarlar. Oysaki bu tutum, sosyal beceriler açısından çocuğun başkalarının ihtiyaçlarının farkında olmak ve çocuğa empati kurmak yönünden zarar vermektedir. Çocuğun dünyayı sadece kendisi ve kendisiyle ilgili unsurlar içinde algılaması sosyal beceri kazanmasını ve sosyal ilişkiler kurmasını zorlaştırmaktadır. *Aşırı otoriter ebeveynlerse*; katı kurallar ve sınırlar içinde çocuğun davranışlarını kontrol etmektedirler. Bu ebeveynler çocuğun olumlu davranışlarını takdir etmez, olumsuz davranışlarını ise ceza yöntemiyle ortadan kaldırmak isterler. Bu tip ailelerde büyüyen çocuklar, iletişim becerileri ve özgüven yönünden yetersizdir. Sosyal ilişkilerinde pasif, utangaç ya da saldırgan tavır gösterebilirler. Bunların sonucunda sosyal beceri yönünden eksik kalırlar ve okulda davranışsal problemler yaşayabilirler.

Yavuzer (2002) ve Bowers (2009) ebeveyn tutumu açısından en ideal olanının, *yetkinci anne babalar* olduğunu söylerler. Onlar çocuklarıyla sıcak ve güvenli ilişki kurarlar. Çocuklarıyla paylaşımları da destekleyici, beklentileri çocuğun kapasiteleri ile ilişkilidir. Bu ailelerde yetişen çocuklar sosyal açıdan yeterli, sorumluluk sahibi, arkadaşlarıyla iyi ilişkileri olan, mutlu ve dengeli, sosyal becerileri gelişmiş, kendi kendine yetebilen bireylerdir. Günalp (2007) *İlgisiz kayıtsız anne babaların* çocuklarını görmezlikten gelerek duygusal olarak ihmal ettiklerini belirtir. Bu tip ailelerde büyüyen çocuklar insanlarla yakın ilişkiler kurmakta zorlanırlar. Sosyal yönü zayıf, özgüveni düşük, başkalarına bağımlı çocuklar olabilirler. Anne ve babalarının kendileriyle ilgilenmesine ihtiyaç duymakla birlikte ilginin olmaması çocuğun diğer insanlara karşı duyarsız bir tavır takınmasına sebep olabilmektedir. *Aşırı korumacı anne babalar*, çocuğu gerektiğinden fazla kontrol eder ve ilgi gösterirler. Anne ve babalar çocuklarına yaşından küçükmüş gibi davranıp, çocuk kendi başına yemek yiyebildiği halde yemek yedirirler. Bu tip ailelerde büyüyen çocuklar aşırı bağımlı, kendi kararlarını kendisi veremeyen, girişken olmayan, özgüveni düşük bir kişi olabilir. Bu yüzden çocuklar sosyal ilişkileri başlatma ve yürütme, sosyal becerileri çözme konularında problem yaşamaktadırlar. *Mükemmeliyetçi anne babalar*, çocuğun kapasitesinin üzerinde beklentiye sahiptirler.

Çocuğun yaptığını beğenmez ve hatalarını kabul etmezler. Bu tutumla büyüyen çocuklar, her işte en iyisi olmak isterler. Sosyal ilişkilerinde de diğer insanlara karşı katıdırlar, hatalara karşı toleranslı değildirler. *Tutarsız kararsız anne babalar*, kararlarında ve düşüncelerinde tutarsızlık gösterirler. Ebeveynlerden birinin çocuğun davranışına olumlu, diğerinin olumsuz yaklaşması çocukta içsel çatışmalara sebep olur. Doğru ve yanlış ayırt edemeyen çocuk, sosyal etkileşimlerinde de sağlıklı beklentiler geliştiremez ve sosyal ilişkilerinde çatışmalar yaşar.

Anne ve babaların çocuğun sosyal becerisini geliştirmek için yapabilecekleri davranışlar, çocuğun isteğini ve ihtiyacını gözetken, arkadaşça iletişim kurabilen, güven ve destek veren şekilde olmalıdır. Ebeveynleriyle sağlıklı ilişkiler kuran çocuk, bu deneyimini genişleterek ve diğer insanlarla da etkili sosyal beceriler gösterecektir (Gülay ve Akman, 2009, s.64-73).

4.5.3. Kardeşler

Kardeş ilişkileri, sosyal becerilerin gelişiminde oldukça önemli ve gereklidir. Çünkü çocuk kardeşiyle yardımseverliği, korumayı, rekabeti ve sadakati öğrenerek benzersiz deneyimler yaşar. Yapılan araştırmalar, büyük kardeşi olan çocukların, kardeşi olmayan çocuklara göre olumlu akran ilişkileri gerçekleştirdiğini göstermiştir. Çocuklar, kardeşleriyle olan deneyimlerden paylaşmayı, empati kurmayı, işbirliği yapmayı, sırasını beklemeyi farklılıkları kabul etmeyi, iletişim becerileri ve yardımlaşma gibi sosyal beceriler öğrenir. Lavoie (2002) kişinin hayatında kardeşin bazı durumlarda arkadaş, öğretmen, model, rehber, koruyucu ve rakip olabileceğini belirtir (Gülay ve Akman, 2009, s.73-74).

Kardeşlerle ilgili olarak büyük çocuğun bir model olarak görülmesinin ve çocuklar arasındaki kıyaslamaların yanı sıra anne-babanın her doğumdan sonra çocuk yetiştirmeye yönelik yaklaşımlarında görülen değişimler, çocukların cinsiyet farklılıklarının neden olduğu ebeveyn yaklaşımları ve çocukların yaşlarının farklılığından doğan kimi çatışmalar da onların sosyalleşmelerinde ve uyum sağlamalarında önemli etkenler olarak gündeme gelmektedir (Gander ve Gardiner, 2007: 311-313).

4.5.4. Akranlar

Brown, Odom ve Conney (2001) çocukların yetişkinlerle kurduğu ilişkiden farklı olarak, kendileriyle eşit konum ve güce sahip olan akranlarıyla kurdukları iletişimin sosyal yeterliliğin kazanılmasında önemli rolü olduğunu söylerler. Akran ilişkileriyle çocuk özellikle özür dileme, teşekkür etme gibi sözel becerileri uygulama fırsatı bulacak ve paylaşma, soru sorma, bilgi isteme, başkalarının hakkına saygı gösterme gibi pek çok sosyal beceriyi öğrenmektedir. Ayrıca, çocuklar akranlarından davranışlarının ve duygularının arkadaşlarını nasıl etkilediğini görme fırsatı yakalarlar. Bu sayede onlarla nasıl ilişki kuracaklarını öğrenip sosyal becerilerini genişletirler (Gülay ve Akman, 2009, s.75).

Aile dışında deneyimler çocuğun sosyal gelişimi açısından oldukça önemlidir. Yaşlılarla kurulan ilişkiler bu deneyimleri sunabilecek bir alan olarak önem kazanırken, çocuk açısından sosyal beceriler de yaşlılar aracılığı ile öğretilbilir ve geliştirilebilir olmaktadır. Ayrıca yaşlı grubunda kurulan ilişkilerde çocuklar sorumluluk, empati, uzlaşma, fedakarlık, liderlik, grup üyeliği, kurallara uyma gibi kazanımlar sağlayabilmektedir (Günindi, 2010:23).

Yaşlılarla etkileşimin artması çocuğun değişik toplumsal rolleri deneme fırsatı bulmasıyla birlikte ona ayrıca hareket ve biliş becerilerini de sınama imkanı doğurur (Gander ve Gardiner, 2007:314).

4.5.5. Sosyal Konum

Sosyal konum, çocukların akran grubunda diğer çocuklar tarafından ne kadar sevildiğini ve sevilmediğini ifade eder. Gülay (2008) akran grubu içindeki sosyal konuma göre beş tür çocuk ortaya çıkmakta olduğunu söyler: Popüler, reddedilen, dışlanan, ortalama ve tartışmalı çocuklar. Sosyal beceriler açısından bu beş tür çocuk farklılıklar gösterir. Popüler çocuklar, reddedilenlere göre problemlere daha etkili çözümler bulurlar ve sosyal olarak tercih edilen birçok davranışa sahiptirler. Reddedilen çocuklarsa, saldırgan tutum gösterirler. Dışlanan çocukların sosyal becerileri zayıftır. Ortalama çocuklar ise popüler çocuklar kadar sosyal becerilere sahip olmamakla birlikte uyumlu ve uzlaşmacıdırlar. Tartışmalı çocuklar ise hem saldırgan davranışlar gösterebilmekte hem de sosyal iletişimlerinde yeterlilik gösterebilmektedirler. Sosyal konum, sosyal becerilerle şekillenir. Arkadaşının

düşüncesine önem veren, uyumlu ve uzlaşmacı, yardımsever çocuklar, akranları tarafından sevilecek ve kabul edileceklerdir (Gülay ve Akman, 2009, s.76-77).

4.5.6. Oyun

Craig (2002) ve Perry (2003) oyunun, sosyal becerilerin öğrenilmesinde ve uygulamasında çok sayıda fırsat sunduğundan bahsederler. Çocuk oyun oynayarak paylaşmayı, problem çözmeyi, dinlemeyi ve anlamayı, sosyal kuralları, öfkesini kontrol etmeyi, empati kurmayı, bir gruba katılmayı öğrenir (Gülay ve Akman, 2009, s.77-78).

Oyun, olumlu sosyal etkileşimlerin desteklendiği etkinliklerdir. Bu yüzden oyun, sosyal becerilerin geliştirilmesi ve uygulanması açısından önem taşımaktadır (Gülay ve Akman, 2009, s.78).

4.5.7. Cinsiyet

Sosyal becerilerin gelişiminde cinsiyet faktörü önemli bir etkidir. Yapılan araştırmalara göre erkek çocukları kız çocuklarıyla karşılaştırıldığında fiziksel etkinlik düzeyinin daha yüksek olduğu, kızların ise sözel etkinlikleri daha çok sergiledikleri bulunmuştur. Kızların kişiler arası ve kendini kontrol etme becerileri erkeklere göre daha üst düzeyde iken, saldırgan ve rahatsız edici sosyal davranışlarının daha az olduğu belirtilmektedir. Ayrıca okul öncesi çağda her iki cinsiyetin de problem çözebilme yöntemlerinin farklı olduğu bulunmuştur. Walker, Irving ve Berthelsen (2002) yaptıkları araştırmada kızların daha çok işbirlikçi yollara yöneldiğini, erkeklerin ise daha saldırgan ve misillemeye yönelik tepkiler verdiğini gözlemlemişlerdir. Zahn Waxler ve Polanichka (2004) sosyal davranışlarda kız çocuklarının diğer kişilere karşı daha empatik, duyarlı bir yaklaşım içinde bulunduğu, bazı durumlarda da erkek çocuklarına göre daha kaygılı ve korkulu olduğu ifade edilmektedir (Gülay, Akman, 2009, s.79).

Çocukların sosyal davranışlarını etkileyen bir çok değişken olmakla beraber literatürde en çok öne çıkan değişken cinsiyet olmuştur (Greshman ve Elliott, 1990).

Ülkemizde ise Koçak ve Tepelinin (2004)de yaptığı çalışma sonucunda cinsiyetin 4-5 yaş çocuklarının işbirliği ve sosyal ilişkilerine yönelik davranışlarını etkilediği belirtilmiştir. İşbirliği ve sosyal ilişkiler puan ortalamalarında kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla daha yüksek sonuçlar elde ettikleri

görülmüştür. Atılgan' ın (2001) yaptığı çalışmada da benzer bir sonuca varılmış; kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla daha yüksek bireysel özelliklere ve sosyal beceri özelliklerine sahip oldukları belirtilmiştir (Akt. Bülbül, 2008).

Her toplumun bireyelerine, daha çocukken cinsiyetlerine, yaşlarına, ailelerine göre genel ve özel normlar koyduğunu ifade eden Ergün (1987) de toplumda geçerli olan giyim biçiminin, davranışların, konuşmaların vs. ayrıntılı olarak tespit edildiğinden, aksi tutum sergileyen çocukların da sıklıkla tenkit edildiğinden bahseder.

4.5.8. Yaş

Çocukların yaşları büyüdükçe bilişsel, ahlaki ve dil gelişmelerinde ilerleme görülürken, bir taraftan da sosyal davranışları gelişmektedir. Yine yaş arttıkça diğer insanlarla karşılaşmakta ve onlarla etkileşim kurmaktadır. Morgan'a (1988) göre bu durumun sosyal gelişimin değişmez ve kaçınılmaz bir kuralı olduğu belirtilmektedir. Buna paralel olarak da çocukların yaşları büyürken sosyal becerilerin artması ve uyum sorunlarının azalması beklenmektedir (Gülây, Akman, 2009, s. 80).

Yaş değişkenine bağlı olarak bilişsel, dil ve ahlaki gelişmelerde ilerlemekte, dolayısıyla sosyal davranışlarda gelişmektedir. Bunun nedeni yaşın artmasıyla başka insanlarla karşılaşma ve etkileşime girme imkanının da artması olarak belirtilebilir. Bir diğer önemli neden ise çocukların zamanla belli grupların işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun öteki üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını edindikleri görülmektedir (Poyraz Tüy, 1999).

Erikson'a göre insan yaşamı boyunca sekiz gelişim döneminden geçmektedir.

Tablo 2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı Dönemleri

Gelişim Dönemleri	Karmaşa
Sıfır-bir yaş	Güven -Güvensizlik
İki-üç buçuk yaş	Özerklik-Utanç-Kuşku
Dört-altı yaş	Girişimcilik-Suçluluk
Yedi-onbir yaş	Başarı-Aşağalık duygusu
Oniki-onyediyedi	Kimlik-kimlik bocalaması
Onsekiz-yirmibeş	Yakınlık-yalıtılmışlık

Yirmialtı-kırk	Üreticilik-Durgunluk
Kırk ve Yukarısı	Benlik bütünlüğü-umutsuzluk

Kaynak: (Ceyhan, 2000;Akt., Sarı, 2007: 13).

4.5.9. Çocuğun Engelinin Olup Olmaması

Araştırmalar engelli çocukların normal gelişim gösteren çocuklara göre daha az sosyal ilişki kurduklarını göstermektedir. Ayrıca engelli çocukların çevrelerini yorumlamada ve diğer çocukların kendilerini nasıl algıladıklarını değerlendirmede sorun yaşadıkları görülmektedir (Gülay, Akman, 2009, s. 80).

Engelli çocukların sosyal gelişimlerinin, engelli olmayanlara göre daha farklı olması, normal gelişim özelliklerini gösteren akranlarına göre daha uyumsuz, saldırgan olabilmeleri, bazı durumlarda daha çekingen davranmaları, işbirliği gibi sosyal becerileri daha seyrek gerçekleştirmeleri nedeniyle akranları tarafından daha çok reddedildikleri, daha az popüler oldukları, sıklıkla akran istismarına maruz kaldıkları belirlenmiştir. Önal ve Akfırat (2004) çocukların engel türleri sosyal becerilerde yaşadıkları sorunları da farklılaştırabilmekte olduğundan bahseder. Örnek olarak işitme engelli çocuklar, işitme kayıpları ve sözel iletişim becerilerindeki yetersizlikler nedeniyle konuşma odaklı sosyal becerilerde sorunlar yaşadığını söyler. Worden (2002) otizm, aşırı hareketlilik gibi davranış yetersizliklerinin eşlik ettiği özür durumlarında çocukların, uygun tepkiler vermede sorunlar yaşadıklarını ifade eder (Gülay, Akman, 2009, s. 80-81).

4.5.10. Sosyal Çevre ve Kültür

Sosyal uyumdan söz edebilmek için bireyin sosyal gelişimini sağlıklı bir biçimde tamamlaması ve doğru bir sosyalleşme süreci yaşaması gerekmektedir. “Çocuğun içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline gelmesi, toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması, öğrenmesi” anlamına gelen sosyalleşme sosyal gelişim açısından en çok altı çizilen konudur. Sosyal gelişim ise bireyde çeşitli tutum ve davranışların oluşmasını sağlaması bakımından sosyal çevreden ayrı düşünülemez. Nitekim bireyde kişilik özellikleri sosyal çevrenin etkisi altında gelişir ve yaşam boyu da devam eder (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 156).

“Çocuğun içinde yaşadığı sosyal çevre şartlarının farklılığı, onların fikir ve davranış sistemlerinde de bir farklılık meydana getirmektedir” (Ergün, 1987). Öğrenilen bir olgu olarak sosyalleşmede çocuğun gözlemleri ve model olarak aldığı kişiler oldukça önemlidir (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 157). Bu nedenle de çocuğun yaşadığı toplum ve sosyal çevre ve içine doğduğu kültür de sosyal becerilerin kazanılmasında etkin bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.5.11. Okul

Eğitimin en önemli işlevlerinden biri de sosyal uyum noktasında çocuklara yardımcı olmaktır (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 161). Bir sistem olarak okul toplumsal bütünleşmenin ve kaynaşmanın araçlarından biri olarak gündeme gelir ve çocuklar burada toplumsal kuralları, değerleri öğrenir; sosyal rol modelleri ile karşılaşır (Ergün, 1987).

Okullarda yürütülen eğitim programı doğrultusunda çocuklara kazandırılması amaçlanan kimi beceri, alışkanlık ve davranış kalıpları bu noktada işe koşulur. Okul ortamı çocuğa yaşlılarıyla birlikte olmanın yanı sıra grup olarak çalışma, işbirliği yapma gibi birçok imkan sunmaktadır. Ayrıca geliştirilen programlar sayesinde çocuğun gelişimi olumlu biçimde yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Okulda yürütülen eğitim programlarının amacı yalnızca akademik gelişim değildir; “çeşitli ortam ve etkinliklerle çocuklara sosyal beceriler kazandırılırken toplumda yerleşmiş değerler de aktarılır” (Günindi, 2010: 24).

4.6. Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceri eğitimi çalışmalarının temelinde, beceri eksikliğinden kaynaklandığı görüşü yatmaktadır. Bir başka deyişle, bireyler sosyal becerileri eksik olduğu için, sosyal ortamlara girmekten endişelenirler ve korkuya kapılırlar.

'Sosyal Beceri' ile ilgili olarak bir eğitim verilmek istendiğinde, ilk iş sosyal beceriden ne anlaşıldığını anlamak gerekir. Bu aşamada iki tür yaklaşımdan söz edilebilir:

- a) Üzerinde çalışılan gruptan bağımsız olarak sosyal beceri eğitimi programı geliştirmek. Bu yaklaşımla geliştirilen programların üstünlüğü, programın çeşitli gruplara uygulanabilmesidir. Ancak, özel ihtiyaçlara cevap veremeyebilirler.
- b) Karşı karşıya bulunan grubun sosyal beceri ihtiyaçlarını tespit etmek. Özellikle, psikiyatrik rahatsızlığı olan (örn. şizofrenikler) gruplar, özel eğitime muhtaç gruplar (örn. zihinsel geriliği olan veya otizm spektrum bozukluğuna sahip kişiler) gibi özel gruplarla karşı karşıya olan kişilerin geliştirdikleri bu tür sosyal beceri eğitimi programları, tabii ki gruba bağlı olmakta ve her gruba uygulanamamaktadır.

Ancak, uygulanan teknikler, genellikle her iki yaklaşımda da benzerdir. Aralarındaki fark, sosyal beceri eğitimi geliştirmenin ikinci aşaması olan sosyal becerilerin tespit edilmesinde ortaya çıkar. İki yaklaşım yöntem ve tekniklerden ziyade içerikte farklılaşmaktadır. Birinci yaklaşım çeşitli sosyal durumların analizinden ve kuramsal analizlerden yola çıkarken, ikinci yaklaşım grubun ihtiyaçlarından yola çıkmaktadır.

Çocuklara Sosyal Becerilerin Öğretimi' nde, öncelikle gelişimsel bir perspektifin göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü verilecek eğitimi, eğitim verilecek kişilerin gelişim düzeylerinin biçimlendirdiği açıktır. Bu çerçevede, Freud, Erikson, Piaget ve Kohlberg' in gelişim kuramlarını bilmek, Hewett' in eğitimsel amaçların gelişimsel dizisini takip etmek önemlidir. Hewett' e göre, bu sıra şöyledir: dikkat, tepki, düzen, keşif, sosyal ustalık ve başarı. Bir başka ifadeyle, çocuk sırasıyla

- Uyarıcılara dikkat etmeyi,
- Onlara tepki göstermeyi,
- Belirlenmiş kurallara (düzene) uymayı,
- Çevresini araştırmayı ve keşfetmeyi,
- Toplumsal davranışlarında (yetişkinler ve akranlarıyla) gerekeni, yeterlikle ve bağımsızca yerine getirebilme ustalığını kazanmayı ve en sonunda
- Kendini güdüleyebilmeyi ve başarılı olmayı öğrenmelidir.

Engelli çocukların sosyal yeterliğini arttırmak onlar için hayati öneme sahiptir. Bu yüzden sosyal yeterlik ile sosyal beceri dağarcıklarını geliştirmek adına kaynaştırma uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır. Aynı zamanda farklı sosyal beceri eğitim programları bu çocuklara da uygulanmalıdır. Bu çalışmalar sırasında aile katılımının da sağlanması, ailelerin farkındalığının, bilgisinin artırılması öğretilenlerin okul dışında da pekiştirilmesini sağlayacaktır (Gülay ve Akman, 2009, s.96).

Bailey (2001) "Uygulamalı Davranış Analizi" üzerinde yapılandırılmış uygulamaların otizm spektrumlu çocukların fonksiyonel iletişim becerilerini geliştirdiği ve davranış problemlerini azalttığı söylemiş ama sosyal problemi çözmeye yönelik terapötik uygulamalar üzerinde aynı yoğunlukta durmamıştır. Weiss ve Harris (2001) 'de bu popülasyonda görülen sosyal problemlerin en önemli tedavi gerektiren durumlar olarak kalmaya devam ettiğini belirtir. Otistik çocuklarda "sosyal beceri eğitimi" çocuk için bir tür spesifik uygulamadır. Bu uygulama davranış ve sosyal öğrenme tekniklerini kullanarak spesifik becerileri (göz kontağını artırmak, sohbet başlatmak) artırmayı kapsar. Barry ve arkadaşları 2003'te grup temelli sosyal beceri eğitiminin otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar için oldukça ilgi çeken bir uygulama olduğunu söyler. Çünkü yeni öğrenilen becerilerin doğal bir format içinde olması diğer çocuklarla etkileşimi pekiştirmektedir (White, Keonig ve Schaill, 2007, s.1858-1868).

5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sporun insan hayatındaki etkileri üzerine yapılan çok sayıda araştırma, sporun insanın hayatına dâhil olduğu noktaları değişik açılardan incelemeye çalışmıştır. Araştırmalarda ortaya çıkan genel görüntüde çalışmaların ortaya çıkarmış olduğu noktalar, sporun bireyi sosyalleşme konusunda nasıl teşvik ettiği başta olmak üzere fiziksel ve mental anlamdaki birey sağlığına ne denli olumlu etkiler içerdiği üzerinde odaklanmaktadır.

5.1. Yurtiçi Araştırmalar

Konuya dair Türkiye’de sporun üniversite öğrencilerinin sosyalleşme faaliyetlerine etkisi konusunda araştırma gerçekleştiren Şahan (2008, ss. 270-271) iki nokta üzerinde sonuçlarını yoğunlaştırmıştır. Öncelikli olarak üniversite çağındaki genç bireyler sosyalleşme konusuna büyük birer önem vermektedirler. Bu nedenle de çeşitli sosyalleşme araçlarının arayışı içerisindeyim. İkinci ön plana çıkan nokta ise söz konusu katılımcı gençlerin sosyalleşme konusunda ön plana çıkardığı konuların başında sportif faaliyetler gelmektedir. Bu faaliyetler amatör ya da profesyonel olarak yapılmak üzere değil, sadece boş zamanları değerlendirmek adınıdır.

Tazegül (2014, s. 541) gerçekleştirdiği “Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması” başlıklı araştırmasında, katılımcıların büyük bir bölümünün spor faaliyetleri neticesinde dışa dönük, sosyal, aktif ve kendilerini daha iyi ifade edebilen bireylere dönüştüklerini gözlemlemiştir. Tazegül’ün çalışmasında katılımcılar, spor faaliyetlerini gerçekleştirmeden önce eksik olan bu yönlerini zaman içerisinde katıldıkları spor faaliyetleri kapattıklarını ve kendilerini daha farklı hissettiklerini dile getirmişlerdir. Böylelikle spor, bireyin metal ve ruhsal sağlığı konusunda daha aktif olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle Tazegül’ün araştırması, sporun kişilik gelişimi üzerinde de belirli oradan etkisinin bulunduğunu gözler önüne sermiştir.

Bireyin kişilik özellikleri ve davranış biçimlerinin şekillendirilmesinde etki olan bir kavram olarak spor faaliyetleri Tunçalp, Fişekçioğlu ve Bayköse’nin (2013, s. 7) “Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Beden Eğitimi Ve Spor

Aktivitelerinin Rolünün Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi” başlığı altında gerçekleştirdiği araştırmada irdelenmiştir. Araştırmacılar, çalışmalarının tespitlerin yer aldığı kısmında, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin, tüm katılımcıların, kendilerini spor sayesinde daha rahat ve daha net olarak ifade ettikleri görülmüştür. Buna göre katılımcılar, spor faaliyetleri aracılığı ile sosyalleşirken aslında çevrelerindeki bireylere karşı kendilerini tanıtılabilmek adına daha açık ve daha kalıcı olan yöntemlere başvurumaktadırlar. Bu sayede de karşılıklı iletişimde kopukluk yaşanmamaktadır.

Filiz (2010, s. 202), iki farklı üniversite öğrencisi grup üzerinde, katılımcıların sporu tercih etme nedenlerini araştırdığı çalışmada, öğrencilerin birbirlerine yakın sayılabilecek değerlerde cevaplar ile birlikte %39.5’inin sağlıklı yaşam için, %24.6’sının sosyokültürel aktivitelere katılım-paylaşım için, %23.0’ünün kişisel beceri ve yetenek için ve diğer katılımcıların da farklı sebeplerden dolayı sportif faaliyetlere katılımı tercih ettikleri görülmüştür. Dikkati çeken nokta, sportif faaliyetler ile birlikte bireylerin mutlak olarak kendi fiziksel gelişimlerine yatırım yapmayı amaçladıklarıdır. Buna göre katılımcılar için öncelik, spor faaliyetlerine katılım göstererek sağlıklı olabilmek ve bunun üzerinden de zihinsel anlamda sosyal, aktif ve dışa dönük bir insan olabilmektir. Büyük ihtimal ile Filiz’in bu çalışması gibi üniversite öğrencileri genelinde yapılan araştırmalarda öğrencilerin çevrelerindeki arkadaşlarının sportif anlamdaki aktif tutumları onları da teşvik etmektedir.

Teşvik, yönlendirme ve destek olguları temelinde konu ele alınacak olursa Akcan ve Bulgu’nun (2012, s. 203) “Spora Yönelik Sosyalleşme Süreci: Lise Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” başlıklı araştırması konuya dair önemli bir tespiti içermektedir. Çalışmanın çıktıları göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların spor aracılığı sosyalleşme süreçlerinde, öncelikli olarak ailenin, daha sonrasında ise arkadaş çevresinin önemli bir etkisinin bulunduğu görülmektedir. Buna göre katılımcılar, spor faaliyetleri gerçekleştirmek ve sosyal bir hayatın içerisine dahil olabilmek adına çevresel etmenlerden faydalanmaktadırlar ve bu konuda ailelerinin teşviki ve arkadaş çevrelerinin spor faaliyetlerine katılım düzeyi onların da spor faaliyetleri ve sosyalleşme eylemlerini bir arada gerçekleştirmelerine doğrudan etkide bulunmaktadır.

Ailelerin etkisinin önemine değinen bir başka çalışma ise Dinç, Uluöz ve Sevimli'nin (2011, s. 99) gerçekleştirmiş olduğu çalışmasıdır ve bu çalışmada ailelerin çocuklarını spor faaliyetlere yöneltme durumları tespit edilmeye çalışılmış, sonuçlara göre de eğitim ve gelir düzeyi aynı oranda yüksek olan katılımcı ailelerin tamamının çocuklarının spor faaliyetlere ailelerinin teşviki ile katıldıkları görülmektedir. Sonuçlar, eğitim ve gelir düzeyi aynı oranda yüksek olan katılımcı ailelerin tamamının çocuklarının en az bir sportif faaliyet içerisinde bulunmalarını istediklerini, bunun çocuklarının gelişimine olumlu etkide bulunacağını düşündüklerini ve bu yüzden de teşvik amaçlı davranış sergiledikleri görülmektedir.

Sportif aktiviteler ile uğraşanların uğraşmayan ya da daha az uğraşan bireyler ile olan farkını ortaya koymak adına yapılan araştırmada Tiryaki vd. (1991) spor ile çeşitli aktiviteler bazında uğraşan bireylerin spor ile uğraşmayan ya da daha az uğraşan bireylere göre daha dışa dönük ve duygusal olarak daha dengeli oldukları tespit edilmiştir (Küçük ve Koç, 2004, s. 136). Bu sonuca göre dolaylı olarak, spor ile uğraşan bireylerin kişisel olarak çevre ile iletişim kurmaya ve sosyalleşmeye daha istekli oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra, sonuçların gösterdiği ölçüde, spor ile uğraşan bireylerin tutum ve davranışlarının diğerlerine göre daha fazla dengeli olduğu, zaman içerisinde sık değişiklikler göstermediği, kişinin kendisini ve duygularını ifade edebilmesi konusunda daha net olmayı kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır.

Tel ve Köksalan'ın (2008, ss. 275-276) konuyu akademisyenler özelinde ele aldıkları "Öğretim Üyelerinin Spor Etkinliklerinin Sosyolojik Olarak İncelenmesi (Doğu Anadolu Örneği)" başlıklı araştırmalarında ise yaş aralığının sportif faaliyetleri gerçekleştirme konusundaki etkisine değinilmiştir. Buna göre araştırmacılar, katılımcıların 30 yaş ve altında olanlarının sportif faaliyetler konusunda son derece aktif olduklarını ve bu faaliyetler aracılığı ile hem sosyalleştiklerini hem de çevreleri ile uyumlu olduklarını tespit ederken, 30 yaşın üzerindeki katılımcıların, yaşları yükseldikçe sportif faaliyetlerine daha az zaman ayırdıklarını ve böylelikle de sosyalleşme araçlarından birinden yaşları ilerledikçe uzaklaştıkları görülmüştür.

5.2. Yurtdışı Araştırmalar

Sporun toplumsal ve bireysel olarak sahip olduğu yeri araştıran Mobley (2006) toplumu oluşturan bireylerin hemen hepsinin genel refah ve fiziksel sağlığının koruma ve güvence altına alınmasını devlet yönetimlerinin dünya genelindeki en temel görevlerinden biri olarak görmektedir. Bunun yanı sıra Mobley sporu, bireyin ruhsal ve fiziksel sağlığını doğrudan etkileyen, bir bakıma güvence altına alabilen, bireyi toplumla bir araya getiren ve çağın hastalığı olarak görülebilecek stresten uzak tutan bir vesile olarak değerlendirmiştir. Mobley için spor, bu özellikleri ile birlikte bireysel ve kamusal anlamda son derece önemli bir hizmeti ifade etmektedir (Uçar, 2014, s. 29).

Buna paralel sayılabilecek bir çalışmada ise McPherson vd. (1989) yaş ilerledikçe sportif faaliyetlerde ciddi bir azalma olduğunu ve fiziksel olarak bireyin bünyesi izin verse dahi sportif faaliyetlerden uzak kaldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra söz konusu bireylerin sportif faaliyetlerden geri kalmaları sonucu sosyallik düzeylerinde de bir düşüş yaşandığı görülmüştür. Buna göre sportif faaliyetler, doğrudan olmasa bile, dolaylı olarak bireylerin sosyalleşme düzeylerine ve faaliyetlerine etkide bulunmaktadır.

Konuyu spesifik bir alanda inceleyen Babkes (1999) zihinsel engelli bireyler üzerinden yapmış olduğu araştırmasında, aktif bir şekilde sportif faaliyetlerini sürdüren engelli bireyler ile spor yapmayan engelli bireyler arasında belli bariz farklılıkların olduğunu tespit etmiştir. Buna göre sporla ilgilenen engelli bireyler, ilgilenmeyenlere göre sosyalleşme, aile içi iletişim ve çevre ile iletişim konularında daha aktif ve daha olumlu olarak hareket ettikleri görülmüştür (İlhan, 2008, s. 321). Burada konu engelli bireyler üzerinden değerlendirildiği süre zarfında yaşamsal fonksiyonlarını kendi başlarına sürdürmekte zorlanan bireylerin dahi görüntü itibari ile sporun etkisi ile kendilerini ifade edebilmek ve zihinsel olarak çevreleri ile daha yakın hareket edebilmek adına spor yapmaktan hoşnut oldukları görülmektedir.

Crandhall (1980), spor faaliyetlerini çeşitli açılardan ele aldığı çalışmasında bireylerin spor faaliyetlerine katılım gerekçelerini ve bu konuda onların kendi kişisel özelliklerini incelemiştir. Araştırma sonuçları, bireylerin bu tip spor faaliyetlerine

katılım konusunda kişilik özelliklerinin öncelik arz ettiğini ve katılım niyetleri ile katılım düzeylerini belirlediğini ortaya çıkarmıştır. Yine araştırma sonuçlarına göre bireyin içerisinde bulunduğu özel hayatına dair durumlar ile çevresi ile olan iletişimi mutlak olarak sportif bir faaliyetin içerisinde bulunması ya da bulunmaması konusunda dolaylı ya da doğrudan etkide bulunabilmektedir (Ardahan, 2013, s. 2)

6. SEÇMELİ SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİNİ ALAN VE ALMAYAN 11-14 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİN YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

6.1. Yöntem

6.1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemeye yönelik tarama modeli tasarlanmıştır. Tarama modeli mevcut durumu olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009,s.77).

6.1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, Malatya ili Yeşilyurt ilçesine bağlı okullarda Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini seçen 11-14 yaş öğrenciler oluşturmaktadır. Söz konusu ana kitleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde

$$n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 pq$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n : Örnekleme alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t : Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen \pm örnekleme hatasıdır(Salant ve Dillman, 1994, s. 55).

formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, \pm % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü n =169 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya 192 spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrenci, Araştırmada 104 diğer dersleri seçen öğrenci alınmıştır.

6.1.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemeye yönelik anket formu kullanılmıştır. Anket birinci bölümde öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu ve sosyal beceri envanterinden oluşmaktadır.

Sosyal Beceri envanteri “Social Skills Inventory”, Riggio (1986:649–660) tarafından geliştirilmiştir. Envanter Riggio tarafından 1989 yılında tekrar revize edilmiştir. Envanterin orijinal formunda 105 madde bulunmaktadır. Envanterin Türkçeye uyarlaması Yüksel (1997) tarafından yapılmıştır. Yüksel yaptığı çalışmada orijinal envanterde bulunan “sosyal manipülasyon” faktörünü çıkarmıştır. Envanterdeki maddeler onaylama ve reddetme derecelerini bir dizi ifadeyle açıklayan 1 (Hiç benim gibi değil) ile 5 (Tamamıyla benim gibi) arasında beş dereceden oluşmaktadır. Envanter altı alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar ve alt boyutları oluşturan maddeler aşağıda verilmektedir.

- Duyuşsal Anlatımcılık: (1, 7, 13, 19, 25, 31, 37, 43, 49, 55, 61, 67, 73, 79, 85).
- Duyuşsal Duyarlılık: (2, 8, 14, 20, 26, 32, 38, 44, 50, 56, 62, 68, 74, 80, 86),
- Duyuşsal Kontrol: (3, 9, 15, 21, 27, 33, 39, 45, 51, 57, 63, 69, 75, 81, 87),
- Sosyal Anlatımcılık: (4, 10, 16, 22, 28, 34, 40, 46, 52, 58, 64, 70, 76, 82, 88),
- Sosyal Duyarlılık: (5, 11, 17, 23, 29, 35, 41, 47, 53, 59, 65, 71, 77, 83, 89),
- Sosyal Kontrol: (6, 12, 18, 24, 30, 36, 42, 48, 54, 60, 66, 72, 78, 84, 90).

Envanterde her alt boyutta 15 madde bulunmaktadır. Alt boyutlar ve envanterde bulunan maddelere verilen yanıtlar toplanarak envanter puanları hesaplanmaktadır. Alt boyutlardan alınan puanlar 15 ile 75 arasında değişmektedir. Envanterin toplam puanı 90 ile 450 arasında değişmektedir. Envanter ve alt boyutlardan alınan puanların artması sosyal beceri düzeyinin arttığını göstermektedir.

6.1.4. Protokol

Araştırma konusu dahilinde özelliklerin belirlenmesi için gerekli olan ‘Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Kontrol’ alt boyutları olan ‘Sosyal Beceri Envanteri’ katılımcıların gönüllülük esasına göre uygulanarak gerçekleştirildi. Gerekli incelemeler yapılarak uygulamanın nasıl ve ne zaman yapılacağına karar verildi. Bu sırada Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iletişime geçilerek gerekli yazışma ve izinler alındı. Anketlerin uygulaması yapılmadan önce öğrencilere çalışmanın amacı ile ilgili bilgi verildi. Anketlerin doğru ve dikkatli bir şekilde işaretlenmesinin önemi açıklandı. Çalışmada farklı sınıflardaki farklı seçmeli dersleri seçen öğrenciler dikkate alınarak anket uygulaması yapılmaya karar verildi. Seçilen okullardaki Beden Eğitimi öğretmenlerinin de yardımı ile anketler öğrencilere 60 dakika süre tanınarak dağıtıldı ve süre sonunda toplandı.

6.1.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında man whitney-u testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında kruskall whallis testi kullanılmıştır. Kruskall whallis testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak man whitney-u testi testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

6.2. Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 3. Tanımlayıcı Özelliklerin Seçilen Ders'e Göre Dağılımı

		Spor ve fiziki etkinlikler		Diğer		p
		n	%	n	%	
Cinsiyet	Kız	60	%31,2	49	%47,1	$X^2=7,299$ p=0,005
	Erkek	132	%68,8	55	%52,9	
Yaş	11	33	%17,2	9	%8,7	$X^2=33,872$ p=0,000
	12	27	%14,1	35	%33,7	
	13	93	%48,4	23	%22,1	
	14	39	%20,3	37	%35,6	
Okul Türü	İha	21	%10,9	63	%60,6	$X^2=81,783$ p=0,000
	Orta Okul	171	%89,1	41	%39,4	
Anne Eğitim Düzeyi	İlköğretim	124	%64,6	85	%81,7	$X^2=9,976$ p=0,007
	Lise	56	%29,2	17	%16,3	
	üniversite	12	%6,2	2	%1,9	
Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	99	%51,6	77	%74,0	$X^2=14,139$ p=0,001
	Lise	72	%37,5	21	%20,2	
	üniversite	21	%10,9	6	%5,8	
Anne Babanın Birlikteliği	Evli	184	%95,8	90	%86,5	$X^2=8,471$ p=0,004
	Ayrı	8	%4,2	14	%13,5	
Ders Seçimi	Kendim Yaptım	54	%28,1	34	%32,7	$X^2=3,482$ p=0,323
	Ailemle Yaptık	30	%15,6	12	%11,5	
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	%3,1	7	%6,7	
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	%53,1	51	%49,0	
Kardeş Sayısı	1-3	102	%53,1	37	%35,6	$X^2=13,365$ p=0,001
	4-6	75	%39,1	46	%44,2	
	7 Ve üzeri	15	%7,8	21	%20,2	

Cinsiyet ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=7,299$; p=0,005<0.05).seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 60'ının (%31,2) kız, 132'si (%68,8) erkek; seçilen ders diğer olanların 49'unun (%47,1) kız, 55'i (%52,9) erkek olduğu görülmektedir.

Yaş ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=33,872$; $p=0,000<0.05$).seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 33'ünün (%17,2) 11, 27'si (%14,1) 12, 93'ünün (%48,4) 13, 39'unun (%20,3) 14; seçilen ders diğer olanların 9'unun (%8,7) 11, 35'i (%33,7) 12, 23'ünün (%22,1) 13, 37'si (%35,6) 14 olduğu görülmektedir.

Okul Türü ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=81,783$; $p=0,000<0.05$). Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 21'i (%10,9) iha, 171'i (%89,1) orta okul; seçilen ders diğer olanların 63'ünün (%60,6) iha, 41'i (%39,4) orta okul olduğu görülmektedir.

Anne Eğitim Düzeyi ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=9,976$; $p=0,007<0.05$). Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 124'ünün (%64,6) ilköğretim, 56'sının (%29,2) lise, 12'si (%6,2) üniversite; seçilen ders diğer olanların 85'i (%81,7) ilköğretim, 17'si (%16,3) lise, 2'si (%1,9) üniversite olduğu görülmektedir.

Baba Eğitim Düzeyi ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=14,139$; $p=0,001<0.05$). Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 99'unun (%51,6) ilköğretim, 72'si (%37,5) lise, 21'i (%10,9) üniversite; seçilen ders diğer olanların 77'si (%74,0) ilköğretim, 21'i (%20,2) lise, 6'sının (%5,8) üniversite olduğu görülmektedir.

Anne Babanın Birlikteliği ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=8,471$; $p=0,004<0.05$). Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 184'ünün (%95,8) evli, 8'i (%4,2) ayrı; seçilen ders diğer olanların 90'ının (%86,5) evli, 14'ünün (%13,5) ayrı olduğu görülmektedir.

Ders Seçimi ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=3,482$; $p=0,323>0.05$). Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 54'ünün (%28,1) kendim yaptım, 30'unun (%15,6) ailemle yaptık, 6'sının (%3,1) ailem bana sormadan yapmış, 102'si (%53,1) okul idaresi tarafından yapıldı; seçilen ders diğer olanların 34'ünün (%32,7) kendim yaptım, 12'si (%11,5) ailemle yaptık, 7'si (%6,7) ailem bana sormadan yapmış, 51'i (%49,0) okul idaresi tarafından yapıldı olduğu görülmektedir.

Kardeş Sayısı ile seçilen ders arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=13,365$; $p=0,001<0,05$). Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 102'si (%53,1) 1-3, 75'i (%39,1) 4-6, 15'i (%7,8) 7 ve üzeri; seçilen ders diğer olanların 37'si (%35,6) 1-3, 46'sının (%44,2) 4-6, 21'i (%20,2) 7 ve üzeri olduğu görülmektedir.

6.2.1. Seçmeli Spor Ve Fiziki Etkinlikler Dersini Ve Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Seçilen Ders Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	Spor ve fiziki etkinlikler	192	50,016	6,557	3 742,500	0,000
	Diğer	104	42,106	6,687		
Duyuşsal Duyarlılık	Spor ve fiziki etkinlikler	192	53,219	6,590	5 781,000	0,000
	Diğer	104	45,423	10,095		
Duyuşsal Kontrol	Spor ve fiziki etkinlikler	192	44,281	3,318	9 723,000	0,709
	Diğer	104	44,712	4,364		
Sosyal Anlatımcılık	Spor ve fiziki etkinlikler	192	53,662	7,569	3 682,500	0,000
	Diğer	104	40,115	12,432		
Sosyal Duyarlılık	Spor ve fiziki etkinlikler	192	48,469	5,585	8 478,000	0,032
	Diğer	104	49,779	5,569		
Sosyal Kontrol	Spor ve fiziki etkinlikler	192	49,609	10,293	5 418,000	0,000
	Diğer	104	39,452	11,669		
Sosyal Beceri Toplam	Spor ve fiziki etkinlikler	192	299,255	22,186	4 191,500	0,000
	Diğer	104	261,587	38,933		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=3 742,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin duyuşsal

anlatımcılık puanları ($\bar{x}=50,016$), diğer dersleri seçenlerin duyuşsal anlatımcılık puanlarından ($\bar{x}=42,106$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 781,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin duyuşsal duyarlılık puanları ($\bar{x}=53,219$), diğer dersleri seçenlerin duyuşsal duyarlılık puanlarından ($\bar{x}=45,423$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=3 682,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal anlatımcılık puanları ($\bar{x}=53,662$), diğer dersleri seçenlerin sosyal anlatımcılık puanlarından ($\bar{x}=40,115$) yüksek bulunmuştur.

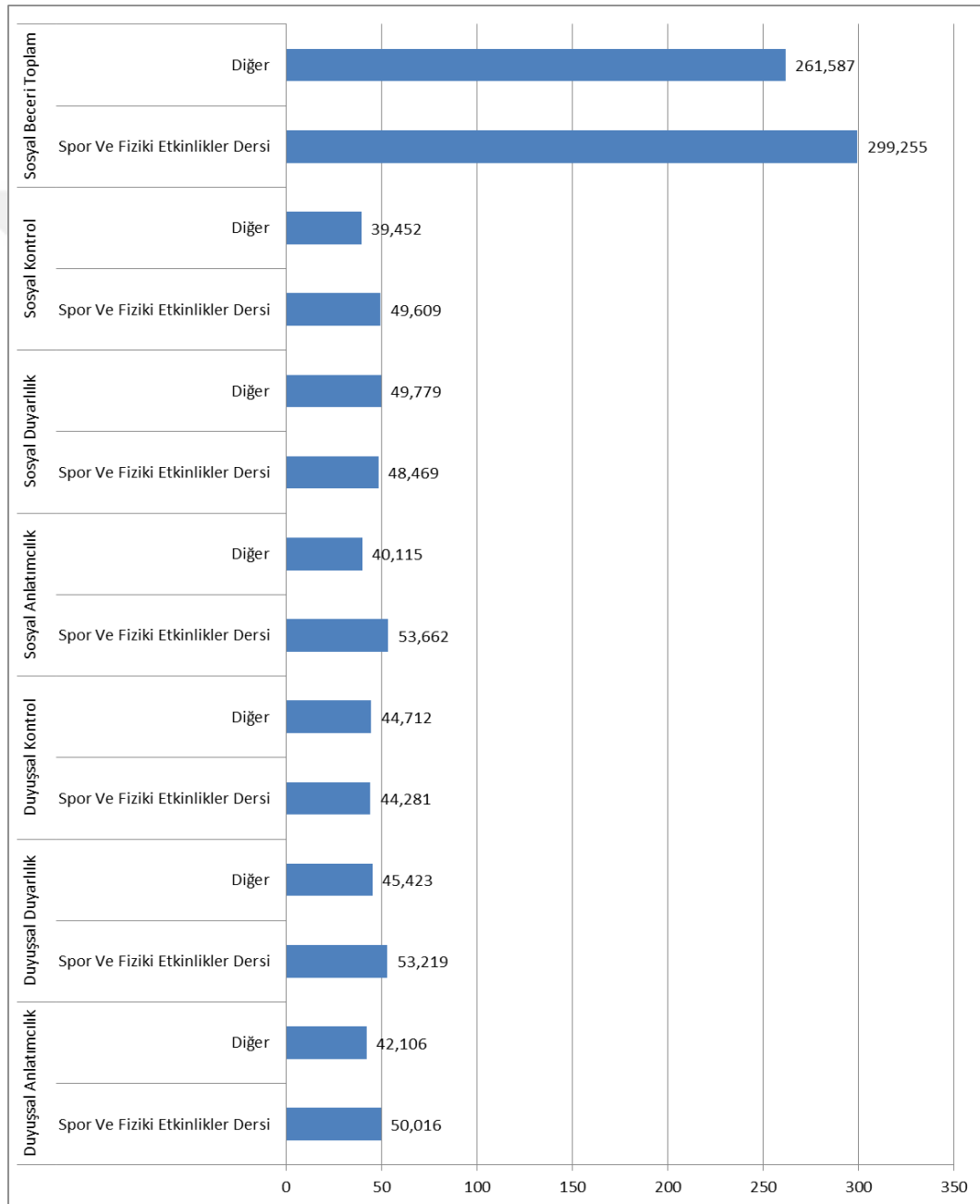
Öğrencilerin sosyal duyarlılık puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 478,000; p=0,032<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal duyarlılık puanları ($\bar{x}=48,469$), diğer dersleri seçenlerin sosyal duyarlılık puanlarından ($\bar{x}=49,779$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal kontrol puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 418,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal kontrol puanları ($\bar{x}=49,609$), diğer dersleri seçenlerin sosyal kontrol puanlarından ($\bar{x}=39,452$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=4

191,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal beceri toplam puanları ($\bar{x}=299,255$), diğer dersleri seçenlerin sosyal beceri toplam puanlarından ($\bar{x}=261,587$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Şekil 3. Öğrencilerin Seçilen Ders'e Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Diyagram

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Duyuşsal Anlatıcılık Maddelerinin Seçilen Ders Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Üzüntülü Ve Mutsuz Olduğum Zaman Başkalarının Bunu Anlaması Zordur	Spor Ve Fiziki Etkinlikler	192	2,406	1,563	6 294,000	0,000
	Diğer	104	3,414	1,377		
Pek Çok İnsandan Daha Hızlı Konuşurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,797	0,872	6 396,000	0,000
	Diğer	104	3,077	1,220		
Mutsuz Olduğum Zaman Çevremdekileri De Mutsuz Etme Eğilimim Vardır	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,047	1,168	9 096,000	0,195
	Diğer	104	2,846	1,413		
Bakışlarımın Anlamlı Olduğu Söylenir	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,813	0,728	6 135,000	0,000
	Diğer	104	3,183	1,022		
Başka İnsanlara Dokunmaktan Genellikle Rahatsız Olurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,750	1,215	7 014,000	0,000
	Diğer	104	3,433	1,283		
Sık Sık Yüksek Sesle Gülerim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,781	1,412	5 359,500	0,000
	Diğer	104	2,433	1,519		
Arkadaşlarıma Ve Aileme Onların Beni Nasıl Kızdırdıklarını Veya üzdüklerini Anlatmakta Bazen Güçlük Çekiyorum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,828	1,235	6 573,000	0,000
	Diğer	104	3,587	1,129		
Yüz İfadem Genellikle Tarafsızdır	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,391	0,861	7 431,000	0,000
	Diğer	104	2,914	1,107		
Kızgınlığımı Çok Seyrek Gösteririm	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,938	1,091	9 942,000	0,950
	Diğer	104	2,904	1,145		
Arkadaşlarımla Konuşurken Onlara Sık Sık Dokunurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,922	1,007	7 999,500	0,003
	Diğer	104	2,539	1,246		
Durgun Geçen Bir Toplantıyı Neşelendirebilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,609	1,028	7 774,500	0,001
	Diğer	104	3,067	1,317		
İlgi Odağı Olmaktan Nefret Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,672	1,176	8 829,000	0,086
	Diğer	104	2,962	1,358		
Duygu Ve Heyecanlarımı Çok Seyrek Gösteririm	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,969	1,253	9 567,000	0,542
	Diğer	104	2,856	1,178		

Arkadaşlarım Bazen Bana Çok Konuştuğumu Söylerler	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,766	0,899	3 871,500	0,000
	Diğer	104	2,154	1,364		
Kızgın Olduğum Zaman Asla Bağırıp Çağırمام	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,766	1,186	8 164,500	0,008
	Diğer	104	3,125	1,155		

Öğrencilerin Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 294,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur puanları (\bar{x} =2,406), diğer dersleri seçenlerin Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur puanlarından (\bar{x} =3,414) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin pek çok insandan daha hızlı konuşurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 396,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin pek çok insandan daha hızlı konuşurum puanları (\bar{x} =3,797), diğer dersleri seçenlerin pek çok insandan daha hızlı konuşurum puanlarından (\bar{x} =3,077) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bakışlarının anlamlı olduğu söylenir puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 135,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bakışlarının anlamlı olduğu söylenir puanları (\bar{x} =3,813), diğer dersleri seçenlerin bakışlarının anlamlı olduğu söylenir puanlarından (\bar{x} =3,183) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 014,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum puanları

($\bar{x}=2,750$), diğ er dersleri seç enlerin baş ka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum puanlarından ($\bar{x}=3,433$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sık sık yüksek sesle gülerim puanlarının seç ilen ders değ işkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 359,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seç enlerin sık sık yüksek sesle gülerim puanları ($\bar{x}=3,781$), diğ er dersleri seç enlerin sık sık yüksek sesle gülerim puanlarından ($\bar{x}=2,433$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşlarına ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum puanlarının seç ilen ders değ işkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 573,000; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seç enlerin arkadaşlarına ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum puanları ($\bar{x}=2,828$), diğ er dersleri seç enlerin arkadaşlarına ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum puanlarından ($\bar{x}=3,587$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin yüz ifadem genellikle tarafsızdır puanlarının seç ilen ders değ işkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 431,000; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seç enlerin yüz ifadem genellikle tarafsızdır puanları ($\bar{x}=3,391$), diğ er dersleri seç enlerin yüz ifadem genellikle tarafsızdır puanlarından ($\bar{x}=2,914$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum puanlarının seç ilen ders değ işkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 999,500; $p=0,003<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seç enlerin arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum puanları

($\bar{x}=2,922$), diğer dersleri seçenlerin arkadaşlarıyla konuşurken onlara sık sık dokunurum puanlarından ($\bar{x}=2,539$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 774,500; $p=0,001<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim puanları ($\bar{x}=3,609$), diğer dersleri seçenlerin durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim puanlarından ($\bar{x}=3,067$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=3 871,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler puanları ($\bar{x}=3,766$), diğer dersleri seçenlerin arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler puanlarından ($\bar{x}=2,154$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırمام puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 164,500; $p=0,008<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırمام puanları ($\bar{x}=2,766$), diğer dersleri seçenlerin kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırمام puanlarından ($\bar{x}=3,125$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz etme eğilimim vardır, kızgınlığımı çok seyrek gösteririm, ilgi odağı olmaktan nefret ederim, duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin duyuşsal duyarlılık maddeleri arasında fark vardır.

Tablo 6. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Duyuşsal Duyarlılık Maddelerinin Seçilen Ders Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
İnsanlar Konuşurken Onların Hareketlerini İzlemeye De Onları Dinlediğim Kadar Zaman Ayırım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,906	0,725	6 696,000	0,000
	Diğer	104	3,269	1,151		
Çok Az İnsan Benim Kadar Duyarlı Ve Anlayışlıdır	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,844	1,124	6 904,500	0,000
	Diğer	104	3,048	1,457		
Toplantılarda Herhangi Birisi Bana İlgi Duyduğunda Bunu Hemen Fark Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,469	1,106	9 520,500	0,492
	Diğer	104	3,317	1,430		
İnsan Davranışlarının Nedenlerini Öğrenmek İlgimi Çeker	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,859	0,829	5 292,000	0,000
	Diğer	104	2,779	1,344		
Başkalarıyla Olan İlişkilerini İzleyerek Bir İnsanın Karakterini Kolayca Anlayabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,156	1,081	9 297,000	0,306
	Diğer	104	3,077	1,180		
Ne Kadar Saklamaya Çalışsalar Da İnsanların Gerçek Düşüncelerini Genellikle Bilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,656	1,022	7 326,000	0,000
	Diğer	104	3,154	1,130		
Bir İnsanla İlk Karşılaşmamdan Sonra Onun Karakterini Tam Olarak Anlayabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,453	0,903	8 470,500	0,022
	Diğer	104	3,183	1,012		
Hayatımdaki En Büyük Zevklerden Biri Diğer İnsanlarla Birlikte Olmaktır	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,797	1,051	5 865,000	0,000
	Diğer	104	2,567	1,606		
Kendilerini Olduğundan Farklı Gösterenleri , Karşılaştığım İlk Andan İtibaren Hemen Tespit Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,766	0,747	6 420,000	0,000
	Diğer	104	3,115	1,091		
Başka İnsanların Sorunlarını Bana Anlatmalarından Nefret Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,391	1,591	8 163,000	0,008
	Diğer	104	2,923	1,252		
Üzüntülü Filmlerden Bazen Ağlarım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,266	1,166	9 715,500	0,693
	Diğer	104	3,298	1,165		
Üzüntülü Bir İnsanı, Rahatlatmak İçin Kolaylıkla Dokunup Kucaklayabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,422	0,900	6 469,500	0,000
	Diğer	104	2,692	1,285		

Başka İnsanları Seyretmek İçin Saatler Harcarım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,688	0,919	6 358,500	0,000
	Diğer	104	2,914	1,239		
Çoğunlukla Duyarlı Ve Anlayışlı Bir İnsan Olduğum Söylenir	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,859	0,584	6 930,000	0,000
	Diğer	104	3,375	0,997		
Arkadaşlarım Kızgın Ve Sinirli Oldukları Zaman Sakinleştirmem İçin Beni Ararlar	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,469	0,886	5 508,000	0,000
	Diğer	104	2,558	1,197		

Öğrencilerin insanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırırım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 696,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin insanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırırım puanları (\bar{x} =3,906), diğer dersleri seçenlerin insanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırırım puanlarından (\bar{x} =3,269) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 904,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır puanları (\bar{x} =3,844), diğer dersleri seçenlerin çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır puanlarından (\bar{x} =3,048) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin insan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 292,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin insan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker puanları (\bar{x} =3,859), diğer dersleri seçenlerin insan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker puanlarından (\bar{x} =2,779) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=7\ 326,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim puanları ($\bar{x}=3,656$), diğer dersleri seçenlerin ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim puanlarından ($\bar{x}=3,154$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bir insanla ilk karşılaşmaktan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=8\ 470,500$; $p=0,022<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bir insanla ilk karşılaşmaktan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim puanları ($\bar{x}=3,453$), diğer dersleri seçenlerin bir insanla ilk karşılaşmaktan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim puanlarından ($\bar{x}=3,183$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin hayatındaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=5\ 865,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin hayatındaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır puanları ($\bar{x}=3,797$), diğer dersleri seçenlerin hayatındaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır puanlarından ($\bar{x}=2,567$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=6\ 420,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim puanları

($\bar{x}=3,766$), diğer dersleri seçenlerin kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim puanlarından ($\bar{x}=3,115$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 163,000; p=0,008<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim puanları ($\bar{x}=3,391$), diğer dersleri seçenlerin başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim puanlarından ($\bar{x}=2,923$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 469,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim puanları ($\bar{x}=3,422$), diğer dersleri seçenlerin Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim puanlarından ($\bar{x}=2,692$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin başka insanları seyretmek için saatler harcarım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 358,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin başka insanları seyretmek için saatler harcarım puanları ($\bar{x}=3,688$), diğer dersleri seçenlerin başka insanları seyretmek için saatler harcarım puanlarından ($\bar{x}=2,914$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 930,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler

dersini seçenlerin çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir puanları ($\bar{x}=3,859$), diğer dersleri seçenlerin çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir puanlarından ($\bar{x}=3,375$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşlarını kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 508,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin arkadaşlarını kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar puanları ($\bar{x}=3,469$), diğer dersleri seçenlerin arkadaşlarını kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar puanlarından ($\bar{x}=2,558$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğunda bunu hemen fark ederim, başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim, Üzüntülü filmlerden bazen ağlarım puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin duyuşsal kontrol maddeleri arasında fark vardır.

Tablo 7. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Duyuşsal Kontrol Maddelerinin Seçilen Ders Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Sevmediğim İnsanlara Karşı Olan Duygularımı Ne Kadar Saklamaya Çalışsam Da Onlar Sevmediğimi Anlarlar	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,797	0,816	9 099,000	0,174
	Diğer	104	3,490	1,292		
Komik Bir Hikaye Anlattığımda Ya Da Şaka Yaptığımda Çoğunlukla Kendimi Gülmekten Alıkoyamam	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,719	1,344	7 047,000	0,000
	Diğer	104	3,000	1,379		
İnsanlar Sıkıldığını Yüz İfademden Hemen Anlarlar	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,094	1,631	9 417,000	0,409
	Diğer	104	2,971	1,273		
Duygularımı Kontrol Etmekte Çok Başarılıyım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,828	0,743	5 940,000	0,000

	Diğer	104	2,914	1,323		
Gerçek Hislerimi Hemen Hemen Herkesten Gizleyebilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,438	1,147	7	0,001
	Diğer	104	2,933	1,374	780,500	
Arkadaşlarım Beni Güldürmeye Ve Gülümsetmeye Çalışsalar Bile Ciddiyetimi Koruyabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,578	1,104	9	0,498
	Diğer	104	3,510	1,141	550,500	
Duygularımı Kontrol Etmek Benim İçin Oldukça Zordur	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,875	1,367	9	0,218
	Diğer	104	2,683	1,309	144,000	
Üzgün Olsam Bile Soğukkanlılığımı Korumakta Oldukça Başarılıyım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,719	0,912	7	0,002
	Diğer	104	3,346	1,059	971,000	
Grupla Birlikteyken Genellikle Davranışlarımı Ve Fikirlerimi Grupta Adapte Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,828	0,896	5	0,000
	Diğer	104	2,644	1,421	266,500	
Sinirli Olduğum Zaman Bu Durumu Başkalarından Çok İyi Bir Şekilde Saklayabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,219	1,390	8	0,012
	Diğer	104	2,846	1,139	277,000	
Sosyal Etkinliklerde Hiç Eğlenmesem Bile Kendimi Çok İyi Vakit Geçiriyormuş Gibi Gösterebilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,234	0,950	8	0,004
	Diğer	104	2,837	1,337	052,000	
Güçlü Bir Duygumu Pek Saklayamam	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,656	0,872	5	0,000
	Diğer	104	2,885	1,100	967,000	
Gerçekten Kendimi Mutlu Hissediirken Bile Kolaylıkla üzgünmüş Gibi Gösterebilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,016	1,182	8	0,013
	Diğer	104	2,664	1,220	322,000	
Duygularımı Saklamaya Çalışsam Bile İnsanlar Bunu Her Zaman Anlayabilirler	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,922	0,758	5	0,000
	Diğer	104	2,904	1,170	157,000	
Bir Önceki Dakika Mutlu Ve Bir Sonraki Dakika üzgün Görünmeyi Kolaylıkla Başarabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,141	1,133	8	0,011
	Diğer	104	2,779	1,114	277,000	

Öğrencilerin komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 047,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam

puanları ($\bar{x}=3,719$), diğer dersleri seçenlerin komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam puanlarından ($\bar{x}=3,000$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 940,000; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım puanları ($\bar{x}=3,828$), diğer dersleri seçenlerin duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım puanlarından ($\bar{x}=2,914$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 780,500; $p=0,001<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim puanları ($\bar{x}=3,438$), diğer dersleri seçenlerin gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim puanlarından ($\bar{x}=2,933$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 971,000; $p=0,002<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım puanları ($\bar{x}=3,719$), diğer dersleri seçenlerin Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım puanlarından ($\bar{x}=3,346$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin grupta birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi grupta adapte ederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 266,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki

etkinlikler dersini seçenlerin grupla birlikteyken genellikle davranışlarını ve fikirlerini grupta adapte ederim puanları ($\bar{x}=3,828$), diğer dersleri seçenlerin grupla birlikteyken genellikle davranışlarını ve fikirlerini grupta adapte ederim puanlarından ($\bar{x}=2,644$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sınırlı olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 277,000; p=0,012<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sınırlı olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim puanları ($\bar{x}=3,219$), diğer dersleri seçenlerin sınırlı olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim puanlarından ($\bar{x}=2,846$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 052,000; p=0,004<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim puanları ($\bar{x}=3,234$), diğer dersleri seçenlerin sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim puanlarından ($\bar{x}=2,837$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin güçlü bir duygumu pek saklayamam puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 967,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin güçlü bir duygumu pek saklayamam puanları ($\bar{x}=3,656$), diğer dersleri seçenlerin güçlü bir duygumu pek saklayamam puanlarından ($\bar{x}=2,885$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık

oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=8\ 322,000$; $p=0,013<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim puanları ($\bar{x}=3,016$), diğer dersleri seçenlerin gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim puanlarından ($\bar{x}=2,664$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=5\ 157,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler puanları ($\bar{x}=3,922$), diğer dersleri seçenlerin duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler puanlarından ($\bar{x}=2,904$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=8\ 277,000$; $p=0,011<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim puanları ($\bar{x}=3,141$), diğer dersleri seçenlerin bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim puanlarından ($\bar{x}=2,779$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar, insanlar sıkıldığımı yüz ifademden hemen anlarlar, arkadaşlarım beni güldürmeye ve gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim, duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal anlatımcılık maddeleri arasında fark vardır.

Tablo 8. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Sosyal Anlatımcılık Maddelerinin Seçilen Ders'e Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Arkadaşların Bir Araya Geldiği Eğlence Toplantıları Düzenlemekten Hoşlanırım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,912	1,391	8 031,000	0,005
	Diğer	104	3,394	1,410		
İnsanların Beni İyi Tanımaları Çok Zaman Alır	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,078	1,443	7 977,000	0,003
	Diğer	104	2,577	1,446		
Sosyal Olmaktan Hoşlanırım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	4,063	1,105	5 389,500	0,000
	Diğer	104	2,760	1,561		
Çok Sayıda İnsanla Bir Arada Çalışmayı Gerektiren İşleri Tercih Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,813	0,790	4 606,500	0,000
	Diğer	104	2,404	1,458		
Arkadaşların Bir Araya Geldiği Eğlence Toplantılarına Her Zaman Katılırım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,609	0,914	6 322,500	0,000
	Diğer	104	2,644	1,474		
Kendimi Yabancılara Tanıtırken İlk Adımı Genellikle Ben Atarım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,656	1,124	7 644,000	0,000
	Diğer	104	2,875	1,635		
Karşılıklı Konuşmalarda Genellikle İlk Adımı Ben Atarım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,734	1,067	5 062,500	0,000
	Diğer	104	2,365	1,488		
Bir Hikaye Anlatırken Genellikle Konunun Anlaşılması İçin Pek Çok Elkol Hareketi Yaparım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,750	0,812	6 127,500	0,000
	Diğer	104	2,865	1,330		
Tartışmalarda Konuşmaların Büyük Kısmını Ben üstlenirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,906	1,185	5 043,000	0,000
	Diğer	104	2,606	1,444		
Toplantılarda Çok Çeşitli İnsanlarla Konuşmaktan Hoşlanırım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,359	1,354	6 210,000	0,000
	Diğer	104	2,433	1,413		
Kendimi Yalnız Biri Olarak Görüyorum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,406	1,612	6 366,000	0,000
	Diğer	104	3,442	1,447		
Kalabalık Toplantılara Katılmaktan Ve Yeni İnsanlarla Tanışmaktan Zevk Alıyorum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,813	0,829	5 589,000	0,000
	Diğer	104	2,789	1,370		
Tanımadığım Birileri Benimle	Spor ve fiziki	192	2,875	1,320	7	0,000

Konuşmadıkça Onlarla Konuşmam Mümkün Değildir	etkinlikler				428,000	
	Diğer	104	3,500	1,285		
Arkadaşların Bir Araya Geldiği Toplantılarda Toplantının Yıldızı Olma Eğilimindeyim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,594	1,029	4	0,000
	Diğer	104	2,173	1,333	375,500	
Herhangi Bir Konu üzerinde Saatlerce Konuşabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,813	0,936	4	0,000
	Diğer	104	2,327	1,464	471,500	

Öğrencilerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 031,000; p=0,005<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım puanları (\bar{x} =2,912), diğer dersleri seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım puanlarından (\bar{x} =3,394) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin insanların beni iyice tanımaları çok zaman alır puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 977,000; p=0,003<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin insanların beni iyice tanımaları çok zaman alır puanları (\bar{x} =3,078), diğer dersleri seçenlerin insanların beni iyice tanımaları çok zaman alır puanlarından (\bar{x} =2,577) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal olmaktan hoşlanırım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 389,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal olmaktan hoşlanırım puanları (\bar{x} =4,063), diğer dersleri seçenlerin sosyal olmaktan hoşlanırım puanlarından (\bar{x} =2,760) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup

oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=4\ 606,500$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim puanları ($\bar{x}=3,813$), diğer dersleri seçenlerin çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim puanlarından ($\bar{x}=2,404$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=6\ 322,500$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılım puanları ($\bar{x}=3,609$), diğer dersleri seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılım puanlarından ($\bar{x}=2,644$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımı genellikle ben atarım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=7\ 644,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımı genellikle ben atarım puanları ($\bar{x}=3,656$), diğer dersleri seçenlerin kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımı genellikle ben atarım puanlarından ($\bar{x}=2,875$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=5\ 062,500$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım puanları ($\bar{x}=3,734$), diğer dersleri seçenlerin karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım puanlarından ($\bar{x}=2,365$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok elkol hareketi yaparım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık

oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=6\ 127,500$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok elkol hareketi yaparım puanları ($\bar{x}=3,750$), diğer dersleri seçenlerin bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok elkol hareketi yaparım puanlarından ($\bar{x}=2,865$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=5\ 043,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim puanları ($\bar{x}=3,906$), diğer dersleri seçenlerin tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim puanlarından ($\bar{x}=2,606$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=6\ 210,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım puanları ($\bar{x}=3,359$), diğer dersleri seçenlerin toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım puanlarından ($\bar{x}=2,433$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kendimi yalnız biri olarak görüyorum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=6\ 366,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin kendimi yalnız biri olarak görüyorum puanları ($\bar{x}=2,406$), diğer dersleri seçenlerin kendimi yalnız biri olarak görüyorum puanlarından ($\bar{x}=3,442$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık

oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 589,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum puanları (\bar{x} =3,813), diğer dersleri seçenlerin kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum puanlarından (\bar{x} =2,789) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 428,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir puanları (\bar{x} =2,875), diğer dersleri seçenlerin tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir puanlarından (\bar{x} =3,500) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=4 375,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim puanları (\bar{x} =3,594), diğer dersleri seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim puanlarından (\bar{x} =2,173) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=4 471,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim puanları (\bar{x} =3,813), diğer dersleri seçenlerin herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim puanlarından (\bar{x} =2,327) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal duyarlılık maddeleri arasında fark vardır.

Tablo 9. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Sosyal Duyarlılık Maddelerinin Seçilen Ders'e Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Başkaları Tarafından Eleştirilmek Ve Azarlanmak Beni Pek Rahatsız Etmez	Spor ve fiziki etkinlikler	192	4,063	1,032	6 184,500	0,000
	Diğer	104	2,769	1,719		
Benim Zevk Ve üzüntümün En Büyük Kaynağı Diğer İnsanlardır	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,719	1,195	4 777,500	0,000
	Diğer	104	2,289	1,453		
Politik Bir Tartışmada, Tartışan Kişileri Gözlemek Ve Be Görüşlerini Analiz Etmekten Ziyade Tartışmada Bizzat Yer Almayı Tercih Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,766	0,983	5 157,000	0,000
	Diğer	104	2,452	1,467		
Çevremdeki İnsanların Psikolojik Durumundan Büyük Ölçüde Etkilenirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,578	1,000	7 839,000	0,001
	Diğer	104	3,202	1,135		
Bazı Ortamlarda Doğru Şeyleri Yaptığımdan Ya Da Söylediğimden Endişe Ederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,953	1,283	7 429,500	0,000
	Diğer	104	3,539	1,238		
Bazen Başkalarının Bana Söylediklerini Çok Kişisel Olarak Alıyorum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,313	1,091	8 064,000	0,004
	Diğer	104	3,654	1,041		
Hareketlerim Hakkında Başkalarının Ne Düşündükleri Benim İçin Fazla Önem Taşımaz	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,188	1,226	7 170,000	0,000
	Diğer	104	2,539	1,277		
Genellikle İnsanlara Söylediklerimin Yanlış Anlaşılacağından Kaygılanırım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,203	1,123	9 660,000	0,628
	Diğer	104	3,231	1,233		
Büyürken Ailem Daima İyi Davranışların Önemini	Spor ve fiziki	192	3,625	1,234	9 169,500	0,230

Vurgulamıştır	etkinlikler					
	Diğer	104	3,385	1,477		
Herhangi Birinin Bana Gülümsemesinden Veya Surat Asmasından Çok Etkilenirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	4,109	0,906	8 793,000	0,074
	Diğer	104	3,865	1,053		
Eleştiriye Karşı Çok Duyarlıyım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,766	1,323	6 516,000	0,000
	Diğer	104	3,558	1,181		
Başka İnsanların Beni Sevmesine Çok Önem Veririm	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,875	0,802	8 220,000	0,007
	Diğer	104	3,414	1,282		
Eğer Bir Başkasının Bana Baktığı Düşüncesine Kapılırsam Huzursuz Olurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,938	1,289	6 766,500	0,000
	Diğer	104	3,683	1,185		
Başkalarının üzerinde Bıraktığı Etki İle Genellikle Meşgul Olurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,406	0,807	5 650,500	0,000
	Diğer	104	2,644	1,079		
Sık Sık Başkalarının Benim Hakkımda Ne Düşündükleriyle Meşgul Olurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	4,000	0,773	5 592,000	0,000
	Diğer	104	3,077	1,236		

Öğrencilerin başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 184,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez puanları (\bar{x} =4,063), diğer dersleri seçenlerin başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez puanlarından (\bar{x} =2,769) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=4 777,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki

etkinlikler dersini seçenlerin benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır puanları ($\bar{x}=3,719$), diğer dersleri seçenlerin benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır puanlarından ($\bar{x}=2,289$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve be görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 157,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve be görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim puanları ($\bar{x}=3,766$), diğer dersleri seçenlerin politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve be görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim puanlarından ($\bar{x}=2,452$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 839,000; p=0,001<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim puanları ($\bar{x}=3,578$), diğer dersleri seçenlerin çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim puanlarından ($\bar{x}=3,202$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 429,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim puanları ($\bar{x}=2,953$), diğer dersleri seçenlerin bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim puanlarından ($\bar{x}=3,539$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=8\ 064,000$; $p=0,004<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum puanları ($\bar{x}=3,313$), diğer dersleri seçenlerin bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum puanlarından ($\bar{x}=3,654$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=7\ 170,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz puanları ($\bar{x}=3,188$), diğer dersleri seçenlerin hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz puanlarından ($\bar{x}=2,539$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin eleştiriye karşı çok duyarlıyım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=6\ 516,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin eleştiriye karşı çok duyarlıyım puanları ($\bar{x}=2,766$), diğer dersleri seçenlerin eleştiriye karşı çok duyarlıyım puanlarından ($\bar{x}=3,558$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin başka insanların beni sevmesine çok önem veririm puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=8\ 220,000$; $p=0,007<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin başka insanların beni sevmesine çok önem veririm puanları ($\bar{x}=3,875$), diğer dersleri seçenlerin başka insanların beni sevmesine çok önem veririm puanlarından ($\bar{x}=3,414$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 766,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum puanları (\bar{x} =2,938), diğer dersleri seçenlerin eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum puanlarından (\bar{x} =3,683) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 650,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum puanları (\bar{x} =3,406), diğer dersleri seçenlerin başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum puanlarından (\bar{x} =2,644) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 592,000; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum puanları (\bar{x} =4,000), diğer dersleri seçenlerin sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum puanlarından (\bar{x} =3,077) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım, büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır, herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal kontrol maddeleri arasında fark vardır.

Tablo 10. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinden Sosyal Kontrol Maddelerinin Seçilen Ders Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Genç-yaşlı, Zengin Ve Yoksul Her Türlü İnsanla Birlikte Kendimi Rahat Hissederim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	4,016	1,026	4 923,000	0,000
	Diğer	104	2,577	1,543		
Bir Grup Arkadaşımla Birlikte Olduğum Zaman Genellikle Grubun Sözcüsü Olurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,344	1,022	7 941,000	0,003
	Diğer	104	2,808	1,488		
Kişisel Bir Şey Hakkında Konuşurken Karşımdakilerin Yüzüne Bakmakta Bazen Zorluk Çekerim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,422	1,186	9 591,000	0,538
	Diğer	104	3,510	1,262		
Önceden Hazırlanmış Bir Konuşmayı Yapmakta Çok Başarılı Değilim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,359	1,140	9 046,500	0,165
	Diğer	104	3,490	1,351		
Kalabalık Bir İnsan Grubu Önünde Konuşmak Benim İçin Çok Zordur	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,516	1,585	6 972,000	0,000
	Diğer	104	3,365	1,442		
Bir Grup İçinde Olduğum Zaman Konuşacağım Şeyleri Seçmekte Güçlük Çekiyorum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,734	1,256	5 635,500	0,000
	Diğer	104	3,808	1,323		
Grup Tartışmalarını Yönetmekte Genellikle Çok Başarılıyım	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,750	0,987	5 494,500	0,000
	Diğer	104	2,471	1,551		
Genellikle Sosyal Düzeyi Benimkinden Farklı Olan İnsanlarla Birlikte Bulunmaktan Rahatsız Olurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,625	1,344	9 490,500	0,468
	Diğer	104	2,596	1,504		
Arkadaşların Bir Araya Geldiği Eğlence Toplantılarında Başkalarıyla Kaynaşmakta Pek Başarılı Değilim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,766	1,311	7 377,000	0,000
	Diğer	104	3,394	1,375		
Bir Çok Önemli Kişinin Katıldığı Toplantılarda Kendimi Dışlanmış	Spor ve fiziki	192	2,938	1,417	7 983,000	0,003

Gibi Hissederim	etkinlikler					
	Diğer	104	3,452	1,328		
Farklı Özgeçmişe Sahip İnsanların Çevremde Rahatsız Olduklarını Ara Sıra Fark Etmişimdir	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,266	0,958	9 919,500	0,923
	Diğer	104	3,173	1,265		
Bir Yabancı İle Konuşmaya Başlarken Bazen Yanlış Şeyler Söyleyebilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,078	1,111	9 537,000	0,507
	Diğer	104	3,125	1,112		
Gruplarda Genellikle Lider Olarak Seçilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	3,844	0,925	5 059,500	0,000
	Diğer	104	2,317	1,603		
Sosyal Ortamlarda Genellikle Kendimi Beceriksiz Bulurum	Spor ve fiziki etkinlikler	192	2,938	1,161	8 484,000	0,028
	Diğer	104	3,269	1,374		
Her Türü Sosyal Ortama Kolayca Uyum Sağlayabilirim	Spor ve fiziki etkinlikler	192	4,297	1,044	4 009,500	0,000
	Diğer	104	2,462	1,613		

Öğrencilerin genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=4\ 923,000$; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissederim puanları ($\bar{x}=4,016$), diğer dersleri seçenlerin genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissederim puanlarından ($\bar{x}=2,577$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bir grup arkadaşıyla birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=7\ 941,000$; $p=0,003<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bir grup arkadaşıyla birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum puanları ($\bar{x}=3,344$), diğer

dersleri seçenlerin bir grup arkadaşıyla birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum puanlarından ($\bar{x}=2,808$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=6 972,000; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur puanları ($\bar{x}=2,516$), diğer dersleri seçenlerin kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur puanlarından ($\bar{x}=3,365$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 635,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum puanları ($\bar{x}=2,734$), diğer dersleri seçenlerin bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum puanlarından ($\bar{x}=3,808$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 494,500; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım puanları ($\bar{x}=3,750$), diğer dersleri seçenlerin grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım puanlarından ($\bar{x}=2,471$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 377,000; $p=0,000<0,05$). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin arkadaşların bir

araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim puanları ($\bar{x}=2,766$), diğer dersleri seçenlerin arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim puanlarından ($\bar{x}=3,394$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissederim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 983,000; p=0,003<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissederim puanları ($\bar{x}=2,938$), diğer dersleri seçenlerin bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissederim puanlarından ($\bar{x}=3,452$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin gruplarda genellikle lider olarak seçilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=5 059,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin gruplarda genellikle lider olarak seçilirim puanları ($\bar{x}=3,844$), diğer dersleri seçenlerin gruplarda genellikle lider olarak seçilirim puanlarından ($\bar{x}=2,317$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 484,000; p=0,028<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum puanları ($\bar{x}=2,938$), diğer dersleri seçenlerin sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum puanlarından ($\bar{x}=3,269$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı

bulunmuştur(Mann Whitney U=4 009,500; p=0,000<0,05). Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim puanları (\bar{x} =4,297), diğer dersleri seçenlerin her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim puanlarından (\bar{x} =2,462) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin kişisel bir şey hakkında konuşurken karşıdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim, önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta çok başarılı değilim, genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum, farklı özgeçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra fark etmişimdir, bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söyleyebilirim puanlarının seçilen ders değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

6.2.2. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 11. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	Kız	60	47,900	5,931	3 037,500	0,009
	Erkek	132	50,977	6,622		
Duyuşsal Duyarlılık	Kız	60	53,250	8,703	3 258,000	0,047
	Erkek	132	53,205	5,404		
Duyuşsal Kontrol	Kız	60	42,950	4,065	2 767,500	0,001
	Erkek	132	44,886	2,726		
Sosyal Anlatımcılık	Kız	60	50,650	8,677	2 680,000	0,000
	Erkek	132	55,030	6,602		
Sosyal Duyarlılık	Kız	60	49,700	5,422	3 118,500	0,018
	Erkek	132	47,909	5,588		
Sosyal Kontrol	Kız	60	46,600	12,019	2 988,000	0,006
	Erkek	132	50,977	9,131		
Sosyal Beceri Toplam	Kız	60	291,050	25,639	2 810,000	0,001
	Erkek	132	302,985	19,410		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=3 037,500; p=0,009<0,05). Kızların duyuşsal anlatımcılık puanları (\bar{x} =47,900), erkeklerin duyuşsal anlatımcılık puanlarından (\bar{x} =50,977) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=3 258,000; p=0,047<0,05). Kızların duyuşsal duyarlılık puanları (\bar{x} =53,250), erkeklerin duyuşsal duyarlılık puanlarından (\bar{x} =53,205) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=2 767,500; p=0,001<0,05). Kızların duyuşsal kontrol puanları (\bar{x} =42,950), erkeklerin duyuşsal kontrol puanlarından (\bar{x} =44,886) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=2 680,000; p=0,000<0,05). Kızların sosyal anlatımcılık puanları (\bar{x} =50,650), erkeklerin sosyal anlatımcılık puanlarından (\bar{x} =55,030) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal duyarlılık puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=3 118,500; p=0,018<0,05). Kızların sosyal duyarlılık puanları (\bar{x} =49,700), erkeklerin sosyal duyarlılık puanlarından (\bar{x} =47,909) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal kontrol puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=2 988,000;

$p=0,006<0,05$). Kızların sosyal kontrol puanları ($\bar{x}=46,600$), erkeklerin sosyal kontrol puanlarından ($\bar{x}=50,977$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney $U=2\ 810,000$; $p=0,001<0,05$). Kızların sosyal beceri toplam puanları ($\bar{x}=291,050$), erkeklerin sosyal beceri toplam puanlarından ($\bar{x}=302,985$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin puanlarının cinsiyet değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin yaşa göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 12. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	11	33	50,636	7,210	4,723	0,193	
	12	27	48,778	5,840			
	13	93	50,774	6,398			
	14	39	48,539	6,692			
Duyuşsal Duyarlılık	11	33	53,000	7,450	16,400	0,001	1 > 2 3 > 2 3 > 4
	12	27	47,667	7,746			
	13	93	54,936	5,554			
	14	39	53,154	5,163			
Duyuşsal Kontrol	11	33	43,546	3,163	1,542	0,673	
	12	27	44,444	3,724			
	13	93	44,419	3,471			
	14	39	44,462	2,771			
Sosyal Anlatımcılık	11	33	52,697	9,574	3,310	0,346	
	12	27	49,667	12,326			
	13	93	55,269	4,684			
	14	39	53,410	5,933			
Sosyal Duyarlılık	11	33	48,182	6,287	6,639	0,084	
	12	27	50,111	3,309			
	13	93	47,936	6,005			
	14	39	48,846	5,086			

Sosyal Kontrol	11	33	49,818	10,507	1,773	0,621
	12	27	48,000	10,392		
	13	93	50,613	10,795		
	14	39	48,154	8,777		
Sosyal Beceri Toplam	11	33	297,879	27,886	4,345	0,227
	12	27	288,667	32,836		
	13	93	303,946	15,708		
	14	39	296,564	18,480		

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=16,400; p=0,001<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; yaşı 11 olanların duyuşsal duyarlılık puanları (53,000 ± 7,450), yaşı 12 olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından (47,667 ± 7,746) yüksek bulunmuştur. Yaşı 13 olanların duyuşsal duyarlılık puanları (54,936 ± 5,554), yaşı 12 olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından (47,667 ± 7,746) yüksek bulunmuştur. Yaşı 13 olanların duyuşsal duyarlılık puanları (54,936 ± 5,554), yaşı 14 olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından (53,154 ± 5,163) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır(p>0.05).

Tablo 13. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Okul Türüne Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	İHA	21	45,857	3,525	1 129,500	0,005
	Orta Okul	171	50,526	6,666		
Duyuşsal Duyarlılık	İHA	21	48,429	9,196	1 026,000	0,001
	Orta Okul	171	53,807	5,972		
Duyuşsal Kontrol	İHA	21	41,714	3,180	999,000	0,001
	Orta Okul	171	44,597	3,204		
Sosyal Anlatımcılık	İHA	21	43,571	12,331	868,500	0,000
	Orta Okul	171	54,901	5,689		
Sosyal Duyarlılık	İHA	21	50,571	3,280	1 260,000	0,025
	Orta Okul	171	48,211	5,759		

Sosyal Kontrol	İHA	21	42,857	8,719	963,000	0,001
	Orta Okul	171	50,439	10,187		
Sosyal Beceri Toplam	İHA	21	273,000	32,653	874,500	0,000
	Orta Okul	171	302,480	18,220		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=1 129,500; p=0,005<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin duyuşsal anlatımcılık puanları (\bar{x} =45,857), ortaokulda öğrenim görenlerin duyuşsal anlatımcılık puanlarından (\bar{x} =50,526) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=1 026,000; p=0,001<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin duyuşsal duyarlılık puanları (\bar{x} =48,429), ortaokulda öğrenim görenlerin duyuşsal duyarlılık puanlarından (\bar{x} =53,807) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=999,000; p=0,001<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin duyuşsal kontrol puanları (\bar{x} =41,714), ortaokulda öğrenim görenlerin duyuşsal kontrol puanlarından (\bar{x} =44,597) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=868,500; p=0,000<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin sosyal anlatımcılık puanları (\bar{x} =43,571), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal anlatımcılık puanlarından (\bar{x} =54,901) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal duyarlılık puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=1 260,000; p=0,025<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin sosyal duyarlılık puanları (\bar{x} =50,571), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal duyarlılık puanlarından (\bar{x} =48,211) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal kontrol puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=963,000; p=0,001<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin sosyal kontrol puanları (\bar{x} =42,857), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal kontrol puanlarından (\bar{x} =50,439) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda farklılık anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=874,500; p=0,000<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin sosyal beceri toplam puanları (\bar{x} =273,000), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal beceri toplam puanlarından (\bar{x} =302,480) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin puanlarının okul türü değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 14. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	İlköğretim	124	49,984	6,776	0,075	0,963	
	Lise	56	50,054	6,372			
	Üniversite	12	50,167	5,474			
Duyuşsal Duyarlılık	İlköğretim	124	53,016	6,601	0,519	0,771	
	Lise	56	53,446	6,886			
	Üniversite	12	54,250	5,276			

Duyuşsal Kontrol	İlköğretim	124	44,323	3,225	8,464	0,015	3 > 1 3 > 2
	Lise	56	43,714	3,431			
	Üniversite	12	46,500	3,000			
Sosyal Anlatımcılık	İlköğretim	124	53,750	7,390	0,183	0,913	
	Lise	56	53,482	8,358			
	Üniversite	12	53,583	5,885			
Sosyal Duyarlılık	İlköğretim	124	47,903	5,553	2,803	0,246	
	Lise	56	49,482	5,437			
	Üniversite	12	49,583	6,230			
Sosyal Kontrol	İlköğretim	124	50,024	10,439	0,495	0,781	
	Lise	56	48,893	10,498			
	Üniversite	12	48,667	8,038			
Sosyal Beceri Toplam	İlköğretim	124	299,000	22,524	0,042	0,979	
	Lise	56	299,071	22,983			
	Üniversite	12	302,750	14,784			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=8,464; p=0,015<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyine üniversite olanların duyuşsal kontrol puanları (46,500 ± 3,000), anne eğitim düzeyine ilköğretim olanların duyuşsal kontrol puanlarından (44,323 ± 3,225) yüksek bulunmuştur. anne eğitim düzeyine üniversite olanların duyuşsal kontrol puanları (46,500 ± 3,000), anne eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal kontrol puanlarından (43,714 ± 3,431) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır(p>0.05).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 15. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	İlköğretim	176	46,125	7,757	13,984	0,001	2 > 1
	Lise	93	49,419	7,085			
	Üniversite	27	46,963	6,870			
Duyuşsal Duyarlılık	İlköğretim	176	48,460	8,737	25,558	0,000	2 > 1
	Lise	93	54,161	7,676			
	Üniversite	27	50,963	9,045			
Duyuşsal Kontrol	İlköğretim	176	44,153	3,782	4,325	0,115	
	Lise	93	44,677	3,621			
	Üniversite	27	45,407	3,522			
Sosyal Anlatımcılık	İlköğretim	176	46,455	12,319	20,806	0,000	2 > 1 2 > 3
	Lise	93	53,785	7,817			
	Üniversite	27	48,037	12,037			
Sosyal Duyarlılık	İlköğretim	176	48,318	5,320	3,164	0,206	
	Lise	93	49,850	6,014			
	Üniversite	27	49,741	5,634			
Sosyal Kontrol	İlköğretim	176	44,608	12,207	8,607	0,014	2 > 1
	Lise	93	49,108	11,093			
	Üniversite	27	44,815	9,900			
Sosyal Beceri Toplam	İlköğretim	176	278,119	36,148	25,207	0,000	2 > 1 2 > 3
	Lise	93	301,000	24,292			
	Üniversite	27	285,926	34,553			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=13,984; p=0,001<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal anlatımcılık puanları (49,419 ± 7,085), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından (46,125 ± 7,757) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=25,558; p=0,000<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal duyarlılık

puanları ($54,161 \pm 7,676$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($48,460 \pm 8,737$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur ($KW=20,806$; $p=0,000 < 0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal anlatımcılık puanları ($53,785 \pm 7,817$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($46,455 \pm 12,319$) yüksek bulunmuştur. baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal anlatımcılık puanları ($53,785 \pm 7,817$), baba eğitim düzeyine üniversite olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($48,037 \pm 12,037$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kontrol puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur ($KW=8,607$; $p=0,014 < 0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal kontrol puanları ($49,108 \pm 11,093$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal kontrol puanlarından ($44,608 \pm 12,207$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur ($KW=25,207$; $p=0,000 < 0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal beceri toplam puanları ($301,000 \pm 24,292$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($278,119 \pm 36,148$) yüksek bulunmuştur. baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal beceri toplam puanları ($301,000 \pm 24,292$), baba eğitim düzeyine üniversite olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($285,926 \pm 34,553$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık puanlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin ders seçimini nasıl yaptığına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 16. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ders Seçimini Nasıl Yaptığına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	Kendim Yaptım	54	53,056	5,544	28,228	0,000	1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	30	52,900	5,851			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	52,500	2,739			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	47,412	6,352			
Duyuşsal Duyarlılık	Kendim Yaptım	54	51,556	5,572	12,637	0,005	2 > 1 4 > 1 2 > 3
	Ailemle Yaptık	30	54,300	2,842			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	50,500	0,548			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	53,941	7,792			
Duyuşsal Kontrol	Kendim Yaptım	54	44,111	2,950	29,247	0,000	1 > 2 4 > 1 3 > 2 4 > 2
	Ailemle Yaptık	30	41,300	3,153			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	44,500	1,643			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	45,235	3,112			
Sosyal Anlatımcılık	Kendim Yaptım	54	56,093	8,770	28,121	0,000	1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	30	55,133	5,800			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	56,000	2,191			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	51,804	7,105			
Sosyal Duyarlılık	Kendim Yaptım	54	47,444	4,351	6,316	0,097	
	Ailemle Yaptık	30	47,200	5,623			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	50,500	1,643			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	49,265	6,158			
Sosyal Kontrol	Kendim Yaptım	54	53,111	9,474	20,684	0,000	1 > 4

	Ailemle Yaptık	30	54,000	11,207			2 > 4
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	53,000	1,095			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	46,265	9,637			
Sosyal Beceri Toplam	Kendim Yaptım	54	305,370	23,413	19,719	0,000	1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	30	304,833	15,825			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	6	307,000	1,095			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	102	293,922	22,576			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=28,228; p=0,000<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal anlatımcılık puanları ($53,056 \pm 5,544$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından ($47,412 \pm 6,352$) yüksek bulunmuştur. ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal anlatımcılık puanları ($52,900 \pm 5,851$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından ($47,412 \pm 6,352$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=12,637; p=0,005<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal duyarlılık puanları ($54,300 \pm 2,842$), ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($51,556 \pm 5,572$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal duyarlılık puanları ($53,941 \pm 7,792$), ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($51,556 \pm 5,572$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal duyarlılık puanları ($54,300 \pm 2,842$), ders seçimi ailem bana sormadan yapmış olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($50,500 \pm 0,548$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=29,247; p=0,000<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal kontrol puanları (44,111 ± 2,950), ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal kontrol puanlarından (41,300 ± 3,153) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal kontrol puanları (45,235 ± 3,112), ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal kontrol puanlarından (44,111 ± 2,950) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailem bana sormadan yapmış olanların duyuşsal kontrol puanları (44,500 ± 1,643), ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal kontrol puanlarından (41,300 ± 3,153) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal kontrol puanları (45,235 ± 3,112), ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal kontrol puanlarından (41,300 ± 3,153) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=28,121; p=0,000<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal anlatımcılık puanları (56,093 ± 8,770), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal anlatımcılık puanlarından (51,804 ± 7,105) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal anlatımcılık puanları (55,133 ± 5,800), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal anlatımcılık puanlarından (51,804 ± 7,105) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kontrol puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=20,684; p=0,000<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal kontrol puanları (53,111 ± 9,474), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal kontrol puanlarından (46,265 ± 9,637) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık

olanların sosyal kontrol puanları ($54,000 \pm 11,207$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal kontrol puanlarından ($46,265 \pm 9,637$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur (KW=19,719; $p=0,000 < 0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal beceri toplam puanları ($305,370 \pm 23,413$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($293,922 \pm 22,576$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal beceri toplam puanları ($304,833 \pm 15,825$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($293,922 \pm 22,576$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal duyarlılık puanlarının ders seçimi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin kardeş sayısına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 17. Spor ve fiziki etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	1-3	102	50,794	6,762	16,870	0,000	1 > 3 2 > 3
	4-6	75	50,280	6,183			
	7 Ve üzeri	15	43,400	1,682			
Duyuşsal Duyarlılık	1-3	102	53,382	4,271	6,224	0,045	3 > 1
	4-6	75	52,360	7,766			
	7 Ve üzeri	15	56,400	11,275			
Duyuşsal Kontrol	1-3	102	44,382	3,252	9,629	0,008	3 > 1 3 > 2
	4-6	75	43,680	3,010			
	7 Ve üzeri	15	46,600	4,273			
Sosyal Anlatımcılık	1-3	102	55,833	4,776	10,976	0,004	1 > 2 1 > 3
	4-6	75	51,653	8,728			

	7 Ve üzeri	15	48,933	11,597			
Sosyal Duyarlılık	1-3	102	48,118	5,011	26,393	0,000	3 > 1 3 > 2
	4-6	75	47,440	5,588			
	7 Ve üzeri	15	56,000	3,464			
Sosyal Kontrol	1-3	102	50,765	9,358	16,433	0,000	1 > 3 2 > 3
	4-6	75	50,160	10,964			
	7 Ve üzeri	15	39,000	6,803			
Sosyal Beceri Toplam	1-3	102	303,275	18,246	4,887	0,087	
	4-6	75	295,573	23,773			
	7 Ve üzeri	15	290,333	32,416			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=16,870; p=0,000<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre;kardeş sayısı 1-3 olanların duyuşsal anlatımcılık puanları (50,794 ± 6,762), kardeş sayısı7 ve üzeri olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından (43,400 ± 1,682) yüksek bulunmuştur. kardeş sayısı 4-6 olanların duyuşsal anlatımcılık puanları (50,280 ± 6,183), kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından (43,400 ± 1,682) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=6,224; p=0,045<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre;kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların duyuşsal duyarlılık puanları (56,400 ± 11,275), kardeş sayısı 1-3 olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından (53,382 ± 4,271) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal kontrol puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=9,629; p=0,008<0.05). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre;kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların duyuşsal kontrol puanları (46,600 ± 4,273), kardeş sayısı 1-3 olanların duyuşsal kontrol puanlarından (44,382 ± 3,252) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların duyuşsal kontrol

puanları ($46,600 \pm 4,273$), kardeş sayısı 4-6 olanların duyuşsal kontrol puanlarından ($43,680 \pm 3,010$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=10,976; $p=0,004<0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; kardeş sayısı 1-3 olanların sosyal anlatımcılık puanları ($55,833 \pm 4,776$), kardeş sayısı 4-6 olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($51,653 \pm 8,728$) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 1-3 olanların sosyal anlatımcılık puanları ($55,833 \pm 4,776$), kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($48,933 \pm 11,597$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal duyarlılık puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=26,393; $p=0,000<0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların sosyal duyarlılık puanları ($56,000 \pm 3,464$), kardeş sayısı 1-3 olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($48,118 \pm 5,011$) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların sosyal duyarlılık puanları ($56,000 \pm 3,464$), kardeş sayısı 4-6 olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($47,440 \pm 5,588$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kontrol puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmuştur(KW=16,433; $p=0,000<0.05$). Farklılığı belirlemek üzere gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; kardeş sayısı 1-3 olanların sosyal kontrol puanları ($50,765 \pm 9,358$), kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların sosyal kontrol puanlarından ($39,000 \pm 6,803$) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 4-6 olanların sosyal kontrol puanları ($50,160 \pm 10,964$), kardeş sayısı 7 ve üzeri olanların sosyal kontrol puanlarından ($39,000 \pm 6,803$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$).

H: Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan 11-14 yaş arası öğrencilerin anne baba birlikteliğine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 18. Spor Ve Fiziki Etkinlikler Dersini Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Babanın Birlikteliğine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	Evli	184	50,087	6,543	610,000	0,410
	Ayrı	8	48,375	7,110		
Duyuşsal Duyarlılık	Evli	184	53,516	6,345	443,500	0,055
	Ayrı	8	46,375	8,749		
Duyuşsal Kontrol	Evli	184	44,364	3,283	536,500	0,191
	Ayrı	8	42,375	3,777		
Sosyal Anlatımcılık	Evli	184	54,011	7,076	470,000	0,083
	Ayrı	8	45,625	13,320		
Sosyal Duyarlılık	Evli	184	48,489	5,679	725,500	0,945
	Ayrı	8	48,000	2,777		
Sosyal Kontrol	Evli	184	49,755	10,230	580,000	0,309
	Ayrı	8	46,250	11,901		
Sosyal Beceri Toplam	Evli	184	300,223	20,843	493,000	0,114
	Ayrı	8	277,000	38,500		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanlarının anne babanın birlikteliği değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

6.2.3. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 19. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	İlköğretim	85	41,765	6,471	3,180	0,204	
	Lise	17	44,235	7,645			
	Üniversite	2	38,500	6,364			
Duyuşsal Duyarlılık	İlköğretim	85	44,294	9,155	7,165	0,028	2 > 1
	Lise	17	52,235	11,998			
	Üniversite	2	35,500	7,778			
Duyuşsal Kontrol	İlköğretim	85	44,447	4,519	4,215	0,122	
	Lise	17	46,235	3,419			
	Üniversite	2	43,000	2,828			
Sosyal Anlatımcılık	İlköğretim	85	38,941	11,966	7,319	0,026	2 > 1
	Lise	17	47,353	11,994			
	Üniversite	2	28,500	17,678			
Sosyal Duyarlılık	İlköğretim	85	49,129	5,080	9,446	0,009	2 > 1
	Lise	17	53,588	6,520			
	Üniversite	2	45,000	4,243			
Sosyal Kontrol	İlköğretim	85	38,271	10,986	5,769	0,056	
	Lise	17	46,000	12,718			
	Üniversite	2	34,000	19,799			
Sosyal Beceri Toplam	İlköğretim	85	256,847	35,824	9,687	0,008	2 > 1
	Lise	17	289,647	41,647			
	Üniversite	2	224,500	50,205			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=7,165; p=0,028<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal duyarlılık puanları (52,235 ± 11,998),anne eğitim düzeyine ilköğretim olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından (44,294 ± 9,155) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=7,319; p=0,026<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi

uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyine lise olanların sosyal anlatımcılık puanları ($47,353 \pm 11,994$), anne eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($38,941 \pm 11,966$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal duyarlılık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=9,446$; $p=0,009 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyine lise olanların sosyal duyarlılık puanları ($53,588 \pm 6,520$), anne eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($49,129 \pm 5,080$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=9,687$; $p=0,008 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyine lise olanların sosyal beceri toplam puanları ($289,647 \pm 41,647$), anne eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($256,847 \pm 35,824$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal kontrol puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 20. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	İlköğretim	77	41,649	6,678	9,050	0,011	2 > 1 2 > 3
	Lise	21	44,857	6,582			
	üniversite	6	38,333	4,227			
Duyuşsal Duyarlılık	İlköğretim	77	43,675	8,933	12,038	0,002	2 > 1
	Lise	21	53,000	10,090			
	üniversite	6	41,333	13,079			
Duyuşsal Kontrol	İlköğretim	77	44,273	4,433	4,842	0,089	
	Lise	21	46,143	3,915			
	üniversite	6	45,333	4,502			
Sosyal Anlatımcılık	İlköğretim	77	38,208	12,199	14,432	0,001	2 > 1 2 > 3
	Lise	21	49,333	7,908			
	üniversite	6	32,333	13,633			
Sosyal Duyarlılık	İlköğretim	77	49,000	5,026	5,993	0,050	2 > 1
	Lise	21	52,762	6,465			
	üniversite	6	49,333	6,377			
Sosyal Kontrol	İlköğretim	77	38,104	11,455	8,078	0,018	2 > 1
	Lise	21	45,619	10,712			
	üniversite	6	35,167	11,907			
Sosyal Beceri Toplam	İlköğretim	77	254,909	36,381	15,684	0,000	2 > 1 2 > 3
	Lise	21	291,714	31,942			
	üniversite	6	241,833	45,367			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=9,050; p=0,011<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal anlatımcılık puanları (44,857 ± 6,582), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından (41,649 ± 6,678) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal anlatımcılık puanları (44,857 ± 6,582), baba eğitim düzeyine üniversite olanların duyuşsal anlatımcılık puanlarından (38,333 ± 4,227) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=12,038; $p=0,002<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların duyuşsal duyarlılık puanları ($53,000 \pm 10,090$),baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($43,675 \pm 8,933$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=14,432; $p=0,001<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal anlatımcılık puanları ($49,333 \pm 7,908$),baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($38,208 \pm 12,199$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal anlatımcılık puanları ($49,333 \pm 7,908$), baba eğitim düzeyine üniversite olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($32,333 \pm 13,633$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal duyarlılık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=5,993; $p=0,050<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal duyarlılık puanları ($52,762 \pm 6,465$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($49,000 \pm 5,026$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kontrol puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=8,078; $p=0,018<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna

göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal kontrol puanları ($45,619 \pm 10,712$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal kontrol puanlarından ($38,104 \pm 11,455$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=15,684$; $p=0,000 < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal beceri toplam puanları ($291,714 \pm 31,942$), baba eğitim düzeyine ilköğretim olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($254,909 \pm 36,381$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyine lise olanların sosyal beceri toplam puanları ($291,714 \pm 31,942$), baba eğitim düzeyine üniversite olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($241,833 \pm 45,367$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal kontrol puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin ders seçimini kimin yaptığına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 21. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Ders Seçimi Kimin Yaptığına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duyuşsal Anlatımcılık	Kendim Yaptım	34	44,206	7,651	4,305	0,230	
	Ailemle Yaptık	12	40,250	6,440			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	7	43,000	2,708			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	41,020	6,192			
Duyuşsal Duyarlılık	Kendim Yaptım	34	48,382	9,432	19,663	0,000	2 > 1 1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	12	53,667	10,629			
	Ailem Bana Sormadan	7	44,429	9,071			

	Yapmış						
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	41,647	8,919			
Duyuşsal Kontrol	Kendim Yaptım	34	44,735	3,987	12,788	0,005	2 > 1 2 > 3 2 > 4
	Ailemle Yaptık	12	49,000	7,336			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	7	44,000	3,742			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	43,784	3,139			
Sosyal Anlatımcılık	Kendim Yaptım	34	44,029	12,034	16,397	0,001	1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	12	48,583	11,697			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	7	41,286	9,742			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	35,353	11,417			
Sosyal Duyarlılık	Kendim Yaptım	34	47,588	4,540	18,699	0,000	2 > 1 4 > 1 2 > 3 2 > 4
	Ailemle Yaptık	12	56,083	5,977			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	7	47,857	4,811			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	50,020	5,124			
Sosyal Kontrol	Kendim Yaptım	34	43,441	11,325	18,450	0,000	1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	12	47,083	12,695			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	7	41,143	9,668			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	34,765	10,079			
Sosyal Beceri Toplam	Kendim Yaptım	34	272,382	36,642	18,412	0,000	1 > 4 2 > 4
	Ailemle Yaptık	12	294,667	43,080			
	Ailem Bana Sormadan Yapmış	7	261,714	25,708			
	Okul İdaresi Tarafından Yapıldı	51	246,588	34,313			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=19,663; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal duyarlılık puanları (53,667 ± 10,629), ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından (48,382 ± 9,432) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal

duyarlılık puanları ($48,382 \pm 9,432$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($41,647 \pm 8,919$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal duyarlılık puanları ($53,667 \pm 10,629$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal duyarlılık puanlarından ($41,647 \pm 8,919$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal kontrol puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=12,788$; $p=0,005 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal kontrol puanları ($49,000 \pm 7,336$), ders seçimi kendim yaptım olanların duyuşsal kontrol puanlarından ($44,735 \pm 3,987$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal kontrol puanları ($49,000 \pm 7,336$), ders seçimi ailem bana sormadan yapmış olanların duyuşsal kontrol puanlarından ($44,000 \pm 3,742$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların duyuşsal kontrol puanları ($49,000 \pm 7,336$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların duyuşsal kontrol puanlarından ($43,784 \pm 3,139$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=16,397$; $p=0,001 < 0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal anlatımcılık puanları ($44,029 \pm 12,034$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($35,353 \pm 11,417$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal anlatımcılık puanları ($48,583 \pm 11,697$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal anlatımcılık puanlarından ($35,353 \pm 11,417$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal duyarlılık puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=18,699; $p=0,000<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal duyarlılık puanları ($56,083 \pm 5,977$), ders seçimikendim yaptım olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($47,588 \pm 4,540$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal duyarlılık puanları ($50,020 \pm 5,124$), ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($47,588 \pm 4,540$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal duyarlılık puanları ($56,083 \pm 5,977$), ders seçimi ailem bana sormadan yapmış olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($47,857 \pm 4,811$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal duyarlılık puanları ($56,083 \pm 5,977$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal duyarlılık puanlarından ($50,020 \pm 5,124$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kontrol puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=18,450; $p=0,000<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal kontrol puanları ($43,441 \pm 11,325$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal kontrol puanlarından ($34,765 \pm 10,079$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal kontrol puanları ($47,083 \pm 12,695$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal kontrol puanlarından ($34,765 \pm 10,079$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=18,412; $p=0,000<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; ders seçimi kendim yaptım olanların sosyal beceri toplam puanları ($272,382 \pm$

36,642), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($246,588 \pm 34,313$) yüksek bulunmuştur. Ders seçimi ailemle yaptık olanların sosyal beceri toplam puanları ($294,667 \pm 43,080$), ders seçimi okul idaresi tarafından yapıldı olanların sosyal beceri toplam puanlarından ($246,588 \pm 34,313$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanları ortalamalarının ders seçimi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin kardeş sayısına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 22. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	1-3	37	41,595	5,742	0,255	0,880
	4-6	46	42,304	7,093		
	7 Ve üzeri	21	42,571	7,547		
Duyuşsal Duyarlılık	1-3	37	45,919	9,633	3,901	0,142
	4-6	46	46,739	11,014		
	7 Ve üzeri	21	41,667	8,101		
Duyuşsal Kontrol	1-3	37	44,838	4,488	1,010	0,603
	4-6	46	45,000	4,766		
	7 Ve üzeri	21	43,857	3,119		
Sosyal Anlatımcılık	1-3	37	40,405	11,838	3,824	0,148
	4-6	46	41,761	12,852		
	7 Ve üzeri	21	36,000	12,161		
Sosyal Duyarlılık	1-3	37	49,514	6,095	0,323	0,851
	4-6	46	50,217	5,557		
	7 Ve üzeri	21	49,286	4,745		
Sosyal Kontrol	1-3	37	39,784	11,638	3,437	0,179
	4-6	46	40,826	11,645		
	7 Ve üzeri	21	35,857	11,586		
Sosyal Beceri Toplam	1-3	37	262,054	36,575	3,328	0,189
	4-6	46	266,848	41,184		
	7 Ve üzeri	21	249,238	36,848		

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin yaşına göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 23. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	11	9	40,667	7,071	6,627	0,085
	12	35	43,371	7,191		
	13	23	43,522	6,808		
	14	37	40,378	5,766		
Duyuşsal Duyarlılık	11	9	42,444	10,187	2,217	0,529
	12	35	46,029	10,851		
	13	23	47,261	9,041		
	14	37	44,432	10,082		
Duyuşsal Kontrol	11	9	45,333	2,646	1,724	0,632
	12	35	45,457	5,612		
	13	23	44,000	4,000		
	14	37	44,297	3,503		
Sosyal Anlatımcılık	11	9	37,778	12,153	2,571	0,463
	12	35	40,857	12,398		
	13	23	42,652	11,738		
	14	37	38,405	13,076		
Sosyal Duyarlılık	11	9	50,889	5,110	6,208	0,102
	12	35	50,371	4,596		
	13	23	46,870	6,724		
	14	37	50,757	5,320		
Sosyal Kontrol	11	9	34,889	12,150	5,114	0,164
	12	35	42,457	11,831		
	13	23	41,696	12,949		
	14	37	36,324	9,741		
Sosyal Beceri Toplam	11	9	252,000	34,720	3,110	0,375
	12	35	268,543	41,565		
	13	23	266,000	36,314		
	14	37	254,595	38,712		

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin anne baba birlikteliğine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 24. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Anne Babanın Birlikteliğine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	Evli	90	42,567	6,922	435,000	0,062
	Ayrı	14	39,143	3,920		
Duyuşsal Duyarlılık	Evli	90	45,856	10,202	508,500	0,246
	Ayrı	14	42,643	9,237		
Duyuşsal Kontrol	Evli	90	44,767	4,269	543,500	0,408
	Ayrı	14	44,357	5,093		
Sosyal Anlatımcılık	Evli	90	40,811	12,619	490,500	0,184
	Ayrı	14	35,643	10,463		
Sosyal Duyarlılık	Evli	90	49,600	5,625	519,500	0,291
	Ayrı	14	50,929	5,240		
Sosyal Kontrol	Evli	90	39,811	11,580	533,000	0,355
	Ayrı	14	37,143	12,421		
Sosyal Beceri Toplam	Evli	90	263,411	39,044	474,500	0,139
	Ayrı	14	249,857	37,439		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının anne babanın birlikteliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin cinsiyetine göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 25. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	Kız	49	41,163	5,218	1 191,000	0,307
	Erkek	55	42,946	7,718		
Duyuşsal Duyarlılık	Kız	49	44,225	10,666	1 181,000	0,278
	Erkek	55	46,491	9,529		
Duyuşsal Kontrol	Kız	49	45,184	4,974	1 257,500	0,556
	Erkek	55	44,291	3,735		
Sosyal Anlatımcılık	Kız	49	37,612	11,726	1 076,000	0,077
	Erkek	55	42,346	12,721		
Sosyal Duyarlılık	Kız	49	50,714	4,378	1 087,500	0,090
	Erkek	55	48,946	6,372		
Sosyal Kontrol	Kız	49	37,837	10,734	1 165,000	0,234
	Erkek	55	40,891	12,363		
Sosyal Beceri Toplam	Kız	49	256,735	38,123	1 179,500	0,274
	Erkek	55	265,909	39,483		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol, sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

H: Seçmeli ders olarak diğer dersleri seçen 11-14 yaş arası öğrencilerin okul türüne göre sosyal beceri düzeyleri arasında fark vardır.

Tablo 26. Seçmeli Ders Olarak Diğer Dersleri Seçen Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Okul Türüne Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duyuşsal Anlatımcılık	İha	63	40,381	5,256	808,500	0,001
	Orta Okul	41	44,756	7,774		
Duyuşsal Duyarlılık	İha	63	42,984	9,313	890,500	0,008
	Orta Okul	41	49,171	10,210		
Duyuşsal Kontrol	İha	63	44,381	5,024	1 040,000	0,093
	Orta Okul	41	45,220	3,078		
Sosyal Anlatımcılık	İha	63	36,191	11,889	708,000	0,000
	Orta Okul	41	46,146	10,832		
Sosyal Duyarlılık	İha	63	49,683	5,556	1 235,500	0,709
	Orta Okul	41	49,927	5,654		

Sosyal Kontrol	İha	63	37,556	11,707	938,000	0,019
	Orta Okul	41	42,366	11,128		
Sosyal Beceri Toplam	İha	63	251,175	38,932	768,500	0,001
	Orta Okul	41	277,585	33,477		

Öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=808,500; p=0,001<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin duyuşsal anlatımcılık puanları (\bar{x} =40,381), ortaokulda öğrenim görenlerin duyuşsal anlatımcılık puanlarından (\bar{x} =44,756) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal duyarlılık puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=890,500; p=0,008<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin duyuşsal duyarlılık puanları (\bar{x} =42,984), ortaokulda öğrenim görenlerin duyuşsal duyarlılık puanlarından (\bar{x} =49,171) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal anlatımcılık puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=708,000; p=0,000<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin sosyal anlatımcılık puanları (\bar{x} =36,191), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal anlatımcılık puanlarından (\bar{x} =46,146) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal kontrol puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=938,000; p=0,019<0,05). İHA'da öğrenim görenlerin sosyal kontrol puanları (\bar{x} =37,556), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal kontrol puanlarından (\bar{x} =42,366) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal beceri toplam puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=768,500; $p=0,001<0,05$). İHA'da öğrenim sosyal beceri toplam puanları ($\bar{x}=251,175$), ortaokulda öğrenim görenlerin sosyal beceri toplam puanlarından ($\bar{x}=277,585$) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

TARTIŞMA

Bu çalışma seçmeli spor ve fiziki etkinlikler dersini alan ve almayan 11-14 yaş arası öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Seçilen ders spor ve fiziki etkinlikler olanların 60'ının (%31,2) kız, 132'si (%68,8) erkek; seçilen ders diğer olanların 49'unun (%47,1) kız, 55'i (%52,9) erkek olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, 33'ünün (%17,2) 11, 27'si (%14,1) 12, 93'ünün (%48,4) 13, 39'unun (%20,3) 14; seçilen ders diğer olanların 9'unun (%8,7) 11, 35'i (%33,7) 12, 23'ünün (%22,1) 13, 37'si (%35,6) 14 yaşında olduğu görülmektedir. 124'ünün (%64,6) ilköğretim, 56'sının (%29,2) lise, 12'si (%6,2) üniversite; seçilen ders diğer olanların 85'i (%81,7) ilköğretim, 17'si (%16,3) lise, 2'si (%1,9) üniversite okuyan anneye sahip olduğu görülmektedir. 99'unun (%51,6) ilköğretim, 72'si (%37,5) lise, 21'i (%10,9) üniversite; seçilen ders diğer olanların 77'si (%74,0) ilköğretim, 21'i (%20,2) lise, 6'sının (%5,8) üniversite mezunu olan babaya sahip olduğu görülmektedir. Son olarak 102'si (%53,1) 1-3, 75'i (%39,1) 4-6, 15'i (%7,8) 7 ve üzeri; seçilen ders diğer olanların 37'si (%35,6) 1-3, 46'sının (%44,2) 4-6, 21'i (%20,2) 7 ve üzeri kardeşe sahip olarak görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile seçilen ders ilişkileri incelendiğinde; spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin duyuşsal, sosyal anlatımcılık ve duyarlılık puanları diğer dersleri seçenlerin puanlarından anlamlı yüksek bulunmuştur. Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal duyarlılık düzeyleri diğer dersleri seçenlerin sosyal duyarlılık düzeylerinden düşük bulunmuştur. Bunun yanı sıra, spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin sosyal kontrol, sosyal beceri düzeyleri diğer dersleri seçenlerin düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Literatürde, sporla ilgili derslerin eğitim dönemlerinde kaliteli bir şekilde ele alınıyor olmasının öneminden bahsedilmektedir, söz konusu durum ile çocuk ve gençlerde spor bilincinin oluştuğu ve sağlıklı alışkanlığın kazandırılmasının desteklendiğini ifade edilmektedir. Buradan hareketle, sonuç olarak enerjisini iyi kullanan bedensel, ruhsal ve sosyal olarak işlevsel bir gelişim ifade edilmektedir. (Büyükdüvenci, 1987; Ateş, 1992). Böylelikle literatür ile paralel ve ana hipotezi destekleyen bir sonuçtan bahsetmek mümkün görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinden duyuşsal anlatımcılık maddelerinin seçilen derse göre ortalamaları incelendiğinde; spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin “üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur”, “başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum”, “arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum” ve “kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam” puanları, diğer dersleri seçenlerin puanlarından düşük bulunmuştur. Avşar (2004) ve Avşar ve Kuter (2007) elde ettikleri verilerde benzer bulgular ifade etmişlerdir. Daha olumsuz maddeler için daha düşük ortalamalara sahip görülen spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin durumu bu açıdan şaşırtıcı olmamıştır.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin “sık sık yüksek sesle gülerim”, “yüz ifadem genellikle tarafsızdır”, “arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum”, “pek çok insandan daha hızlı konuşurum”, “durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim” “arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler” puanları diğer dersleri seçenlerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Literatürde duyuşsal kontrol adına gerçekleştirilmiş çalışmalarda egzersiz ve sporun önemi üzerinde durulduğu görülmektedir (Kerr, 1997; Raedeke ve Stein, 1994). Söz konusu çalışmalarda spor aktivitesi arttıkça bireyin kendi duygularını kontrol edebildiği ve sağlıklı yol aldığı ifade edilmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinden duyuşsal duyarlılık, sosyal kontrol ve beceri maddelerinin seçilen derse göre ortalamaları incelendiğinde de genel olarak spor ve fiziki etkinlikler dersini seçenlerin daha yüksek ortamları olması şaşırtıcı olmamıştır. Bu kendi içinde geçerli ve tutarlı bir bulgu olarak görülmektedir.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete bağlı değişimi incelendiğinde; kızların duyuşsal anlatımcılık, sosyal anlatımcılık, duyuşsal kontrol ve sosyal beceri düzeyleri erkeklerin düzeylerinden düşük bulunmuştur. Farklı olarak, kızların duyuşsal ve sosyal duyarlılık puanları erkeklerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Literatürde bu konuya dair birbirinden farklı çalışmalara denk gelinmiştir. Genel olarak, kızların erkeklere nazaran sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, erkeklerin genellikle duygu ve düşüncelerini kadınlara nazaran daha gizli tuttukları, kızların

duygu ve düşüncelerini etrafındaki insanlara daha rahat açıp duygularını dışa vurabildikleri belirtilmiştir. Bu çerçevede, farklı olarak Selçuk (1989), gerçekleştirdiği çalışmasında konuyla ilgili olarak, kızların duyuşsal ve sosyal duyarlılık puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiş olması önemli bir bulgudur. Bu açıdan literatürden farklı bulgu elde edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin yaşa bağlı değişimi incelendiğinde; sadece duyuşsal duyarlılık için yaşla beraber azalan bir ortalama olduğu görülmektedir. Onursal ve meslektaşları (2006), gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında, 9-14 yaş grubu takım sporu yapan katılımcıların bireysel spor yapan çocuklara nazaran sosyal beceri puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Buradan hareketle hem sporun hem takıma dayalı sporun sosyal becerilere olan katkısı üzerinde durulması önemlidir. Diğer taraftan, Öztürk ve Şahin (2007), 9-13 yaş grubu öğrenciler ile gerçekleştirdiği çalışmasında takım sporu yapan öğrencilerin, yüksek sosyal yeterlilik puan ortalamasına sahip oldukları ve yaş ilerledikçe düzeyin azaldığı sonucuna eriştikleri belirtilmiştir. Buradan hareketle, literatürle uyumlu bir sonuç elde edildiği görülmektedir.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul türüne bağlı değişimi incelendiğinde; tüm boyutlarda anlamlı farklılaşma dikkat çekmiştir. Sosyal Duyarlılık hariç tüm boyutlarda ortaokulda olan öğrencilerin daha yüksek düzeylere sahip oldukları görülmektedir. Bunun sebebi okul türüne bağlı ders içeriği ve niteliklerinin çocuklar üzerindeki etkisi olabilir. Literatürde spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul türü ile ilişkilendirildiği bir çalışma bulunamadığından karşılaştırılabilir veri elde etmek mümkün olmamıştır.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre ortalamalarında Duyuşsal Duyarlılık, Sosyal Anlatımcılık ve Sosyal Duyarlılık için anlamlı farklılaşma olduğu dikkat çekmiştir. Lise lehine olan anlamlı farklılaşma için ilköğretim mezunlarına nazaran daha eğitilmiş olmanın sosyal becerileri etkilemiş olması muhtemeldir. Üniversite mezunu anneye sahip olanların oldukça az olması anlamlı farklılaşmayı etkilemiş olabilir. Baba eğitimi içinse sadece

Duyuşsal Kontrol hariç tüm boyutlarda anlamlı farklılaşma olması dikkat çekicidir. Yine üniversite mezunu olanların sayısının düşük olması farklılaşmayı etkilemiş görülmektedir. Dolayısıyla lise mezunlarının lehine olan ortalama için ilköğretime nazaran yüksek ortalamaları anlamlandırmak mümkündür. Diğer bir deyişle babanın eğitim düzeyi arttıkça artan sosyal beceri söz konusudur. Erdoğan (2002) ve Beard ve meslektaşları (2007) da bu bulguyu destekler nitelikte ebeveyn eğitiminin duyuşsal kontrol adına önemli bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ders seçimini nasıl yaptığına dair ortalamalarında sosyal duyarlılık boyutu dışında anlamlı farklılaşma olduğu ve söz konusu farklılaşmanın kendi kendine seçim yapanların lehine olduğu belirlenmiştir. Kendi seçimiyle tercih etmiş olanların daha bilinçli karar verip sonuçlarından memnun oldukları düşünülebilir.

Spor ve fiziki etkinlikler dersini seçen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin kardeş sayısına göre ortalamalarında tüm boyutlar için anlamlı farklılaşma olduğu dikkat çekmiştir. Duyuşsal Anlatımcılık, Sosyal Anlatımcılık ve Sosyal Kontrol kardeş sayısı arttıkça azalan, diğer boyutlar için 1-3 kardeş için maksimum ortalamalar görülmüştür. Buradan hareketle, kardeş sayısının genel öneminden bahsetmek mümkündür.

Sonuç olarak literatürde vurgulandığı üzere elde edilen bulguların şaşırtıcı olmadığını söylemek mümkündür (Yamamoto 1998; Shimamoto ve Ishii, 2007; Lv & Takami, 2014). Literatürü destekleyen bulgular çerçevesinde aşağıdaki önerileri getirmek mümkündür:

1. Öğrencilerin kendi beceri ve yeteneklerini keşfetmelerine izin verip kendi seçimlerini yapmaları desteklenmelidir. Bu açıdan seçmeli ders seçeneklerinin artırılması anlamlı görülmektedir.
2. Öğrencilerin seçmeli dersi seçmesine yönelik içeriklerin oluşturulması ve somut materyallerle seçim yapmaları sağlanabilir.

3. Sporun sosyal becerilere olan faydası göz önünde tutulduğunda spor ve fiziki şartları geliştirmeyi amaçlayan derslerin artırılması önerilmektedir.
4. Spor ve fiziki etkinlikler dersi için haftalık ders saatinin ilköğretim birinci ve ikinci kademe adına artırılması ve kullanılan yöntemlerin daha etkili ve verimli hale gelmesinin sağlanması faydalı olacaktır.
5. Spor ve fiziki etkinlikler dersini yürüten öğretmenlerin, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim ve kurslara dahil olarak, eğitim alanındaki yeni gelişmeleri takip edip kendi yöntemlerini güncelleştirmeleri önemli görülmektedir.

KAYNAKLAR

Akcan, F. ve Bulgu, N., Spora Yönelik Sosyalizasyon Süreci: Lise Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:23, Sayı:4, 2012, ss. 195-206.

Alay S. Spor Sponsorluğuna Tüketicilerin Verdiği Reaksiyonu Belirleyen Etmenler ve Spor Sponsorluğunun Tüketicilere Olan Etkileri. Ankara, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2004;9, 15, 22.

Andersson L. W.(1989). The Effective Teacher Study Guide And Readings. McGraw_Hill International Editions Education Series.

Ardahan, F., Bireyleri Rekreatif Spor Etkinliklerine Motive Eden Faktörlerin Remm Ölçeğini Kullanarak Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği, Pamukkale Journal of Sport Sciences, Vol.4, No.2, 2013, 1-15.

Ateş, M. (1992). “Demokrasi ve Spor Eğitimi”, Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 1, Buca Eğitim Fakültesi Yayınları, İzmir.

Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin (4-6 yaş) geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 87-101.

Bayhan-San P. ve Artan, İ. (2004). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. İstanbul: Morpa Yayınları

Baymur, Feriha: Lise ve Dengi Okullara Devam Eden Öğrencilerin Problemleri, Ankara, 1973, M.E.B. Eğitim Araştırmaları Servisi, 15, Çoğaltma.

Beard C., Clegg S. ve Smith K., (2007), “Acknowledging the Affective in Higher Education”, British Educational Research Journal, 33/2 s. 235-252.

Bowers. Trent (2009). Connections Between Ethical Leadershtp Behavior AndCollective Efficacy Le\els As Percened By Teachers. The Degree of Doctor of Education. Ashland University. College of Education. USA

Brown, W. H., Odom, S. L., & Conray, M. A. (2001). An intervention hierarchy for promoting young children's peer interactions in natural environments. *Topics in Early Childhood Special Education*, 21, (3), 162- 175.

Bülbül, N. E. (2008). "4 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Büyükdüvenci, S. (1987). Eğitim Felsefesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Cartledge G. ve Milburn, J. F. (1992), *Teaching Social Skills to Children*, New York: Pergamon Press

Ceyhan, E. (Ed). (2000). Çocuk gelişimi ve psikolojisi. Açıköğretim Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Chomsky A.N (2010) Doğa ve Dil Üzerine (çev. Ayşe Banu Karadağ)

Clarke-Steward, K. A., ve Allhusen, V. D. (2002). Nonparental caregiving.In Bornstein, M. H. (Ed.), *Handbook of parenting second edition*. . London: Lawrence Erlbaum Associates.

Current State of Social Skills. *China Journal of Health Psychology*, 22, 884-889

Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi Bilig*, 37 (155-174). <http://www.yesevi.edu.tr/files/article/25.pdf> İndirime Tarihi: 12.03.2016.

Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. 2006. İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 37; 155-174.

Çubukçu,Z., Gültekin,M. İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler, 2006.URL:yayinlar.yesevi.edu.tr/view-file.php?file-id=25

Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S. & et al. (2003). Preschool emotional competence: pathway to social competence?

Child Development, 74(1), 238-256.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-8624.00533/abstract>

Dinç, Z. F., Uluöz, E. ve Sevimli, D., Ailelerin Çocuklarını Spor Ve Fiziksel Aktiviteye Yönlendirmelerine İlişkin Görüşleri, e-Journal of New World Sciences Academy, Vol. 6, No. 2, 2011, 93-102.

Dobersek, U. and Bartling, C., Connection between Personality Type and Sports, American Journal Of Psychological Research, Vol. 4, No. 1, 2008, 21-28.

Dobersek, Urska; Bartling, Carl., (2008). Connection between personality type and sport. American Journal of Psychological Research; 4; 1: 21-28.

Dönmez, N. B., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N. ve Gümüşçü Tus, S. (2000). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri. 3. Baskı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Driscoll, M P. (1994). Psychology of learning for instruction. Needham, Ma: Allyn & Bacon

Ergun Doğan, Sosyoloji ve Eğitim, V Yayınlan, Ankara 1987.

Ergün, M. (2006). Eğitim sosyolojisi. <http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun8.htm>
 İndirilme Tarihi: 16.02.2016

Erkal M. Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul. Filiz Kitap Evi. 1982

Field, T. (1991) "Quality Infant Day-care and Grade School Behavior and Performance." Child Development 62:863-87

Filiz, Z., Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 3, 2010, ss. 192-203.

FLANAGAN, Cara. Early Socialisation, London, Routledge, 1999.

Gander, M. J., Gardiner, H. W. (2007). Çocuk ve ergen gelişimi. (6. Basım). Onur B., (Editör). (Çev. A. Dönmez, N. Çelen, B. Onur). Ankara: İmge Yayıncılık.

Gençöz, F. (1998). Uyum Psikolojisi. Kriz Dergisi. 6(2), 1-7 Ankara Üniversitesi.

GIDDENS, Anthony (2000), "Üçüncü Yol", Çev.: Mehmet Özay, Birey Yayıncılık, İstanbul.

Goleman, D. (1994). Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ. New York: Bantam Books.

Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1990). Social skills rating system manual. circle pines, MN: American Guidance Service.

Gülay, H. & Akman, B., Okul öncesi dönemde sosyal beceriler, Pegem Akademi, Ankara, 2009.

Gülay, H. ve Akman, B. (2009). Okul öncesi dönemde sosyal beceriler. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 14-94

Günindi, Aysel. (2010) Tüketim Toplumunda "Sıfır Beden" Söylemi: Neden ve Sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme, Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal of Faculty of Letters, Cilt/Volume 27 Sayı/Number 2 (Aralık /December 2010), Syf:37-53

Hargie, O., Saunders, C. & Dickson, D. (1994). Social skills in interpersonal communication. Routledge; London.

Huang, W., & Cuvo, A. J. (1997). Social skills training for adults with mental retardation in job-related settings. Behavior Modification, 21 (1), 2-44.

İlhan, L., Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi Ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 16, No: 1, 2008, ss. 315-324.

İMAMOĞLU, A. F. (1992). Fonksiyonel açıdan spor yönetiminin anlam ve önemi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8 (1), 24-30.

Jarvie G (2006): Sport, Culture, and Society: An Introduction. New York: Routledge.

Jarvie, G., Sport, Culture and Society, Routledge, London, 2006.

Kajbafnezhad H, Ahadi H, Heidarie AR, Askari P, Enayati M. Difference between team and individual sports with respect to psychological skills, overall emotional intelligence and athletic success motivation in Shiraz city athletes. *J Phys Educ Sport* 2011; 11: 249–254

Kajbafnezhad, H. et al., Difference between Team and Individual Sports with Respect to Psychological Skills, Overall Emotional Intelligence and Athletic Success Motivation in Shiraz City Athletes, *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, Vol. 1, No. 11, 2011, 1904-1909.

Kalkavan A., Demirel M., Eynur B.R., Demirel D.H., Eynur A., Tepe Z. G., Engelli Çocuk Sahibi Ailelerin Sportif Faaliyetlere Katılımının Aile İşlevlerine Etkisinin İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi*, 2011; 13 (Ek Sayı)

Kaplan, Y. ve Çetinkaya, G. (2014). Spor Yoluyla Toplumsallaşma-Yeniden Toplumsallaşma Süreci. *International Journal of Science Culture and Sport*. 2: 120-125.

Kaplan, Y. ve Çetinkaya, G., Spor Yoluyla Toplumsallaşma-Yeniden Toplumsallaşma Süreci, *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 2, 2014, ss. 120-125.

Kelly, J.A.(1982), *Social Skills Training A Practical Guide For Interventions*, New York, Springer Publishing Company.

Kerr, J. H. (1997). *Motivation and emotion in sport: Reversal theory*. East Sussex, UK: Psychology Press, Taylor & Francis.

Küçük, V. ve Koç, H., Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan Ve Spor İlişkisi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 10, 2004, ss. 131-141.

Landers, P., M. Naylor, and A. Drewes. 2002. Providing a Systems Approach to Environmental Education in Minnesota. In *Environmental Literacy Scope and Sequence*, ed. T. Gaffey, 1-111. St. Paul, MN: Minnesota Office of Environmental Assistance

Lv, L., & Takami, K. (2014). The Development of the Revised Chinese University-Students Social Skill Inventory and the

McFall. R.M. (1982). "A Review and Refonnulation of the Concept of Social Skills". Behavioral Assesment. 4. 256-267.

McGuire, J. and Priestley, P. (1981) Life After School: a Social Skills Curriculum. Oxford: Pergamon.

McPherson, B. D. vd., Social Significance of Sport, Human Kinetics Boks, Illinois, 1989.

Michelson, L., Sugai, D. P., Wood, R. P., & Kazdin, A. E. (1983). Social skills and child development. In L. Michelson, D. P. Sugai, R. P. Wood, & A. E.

Murray, C. .(2008). „Schools and Social Networking: Fear or Education?“, Synergy Perspectives: Local, Vol. 6 Issue 1, pp. 8-12.

NICHD Early Child Care Research Network (2001). Nonmaternal care and family factors in early development: An overview of the NICHD Study of Early Child Care. Applied Developmental Psychology, 22, 457-492.

Oktay, A. (2000). Yaşamın sihirli yılları (2. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti

Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R. ve Polat Unutkan, Ö. (2003). Okul öncesi eğitim programı uygulama rehberi ne yapıyorum, neden yapıyorum, nasıl yapmalıyım, Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Ve Tic. A.Ş. İstanbul

OSBEP Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP), (2012). Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Proje Bilgi Formu, Ankara. <http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-sosyal-beceri-destek-projesi/icerik/38>

Pehlivan Z. Fair play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2004:2;49–53

Pehlivan, Z., Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri Ve Önemi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 2004, ss. 49-53.

Piaget, J. (1999) Çocukta zihinsel gelişim (H.Portakal, Çev.). İstanbul: Cem Yayıncılık

Pope, S. W., Sport History: Into the 21st Century, Journal Of Sport History, Vol. 25, No. 2, 1-10.

Poyraz Tüy, S. (1999). 3-6 yaş arasındaki işitme engelli ve işiten çocukların sosyal beceri ve problem davranışları yönünden karşılaştırılmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Raedeke, T. D., & Stein, G. L. (1994). Felt arousal, thoughts/feelings, and ski performance. The Sport Psychologist,8, 360–375.

Salant Priscilla ve Don A. Dillman, How to Conduct Your Own Survey, John Wiley & Sons, Inc. Newyork, 1994, s. 55.

Sargent, L. R. (1991). Social skills for school and community: systematic instruction for children and youth with cognitive delay. Washington, D. C.: The Division on Mental Retardation of the Council for Exceptional Children.

Sarı, E. (2007). Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Savas, B. (2006). Okuma Eğitimi ve Çocuklarda Dil Gelişimi. İstanbul: Alfa Yayınları.

Schalock, R. L., & Harper, R. S. Placement from community-based mental retardation programs: How well do clients do? American Journal of Mental Deficiency, 1978, 83, 240-247.

Selçuk, Z. (1989). Üniversite Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışları. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Senemoğlu, Nuray. Gelişim Öğrenme ve Öğretim. 9.b., Ankara: Gazi Kitab Evi. 2005

Sevinç, M. (2005), Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar (Yayıma Hazırlayan Doç. Dr. Müzeyyen Sevinç), 'Dil Gelişimi ve İlköğretime Hazırlık.&Okul Öncesi Dönemde Okuma Yazma Kavramlarının Gelişimi', Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 169-183.

Shimamoto, K., & Ishii, M. (2007). Construction of a Causal Model for the Relationship Sport Experience and Life Skills. *Sport Psychology Research*, 34, 1-9.

Spence, S. H. (2003). Social skills training with children and young people: Theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health*, 8(2), 86-96.

Sroufe, L.A. (1983). Infant-caregiver attachment and patterns of adaptation in preschool: The roots of maladaptation and competence. In M. Perlmutter (Ed.), *Minnesota Symposium in Child Psychology* (Vol. 16, pp. 41– 83). Hillsdale, NJ: ErlbaumAssociates.

Sucuoğlu, B. ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.

Şahan, H.(2007). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Şahan, H., Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü, *KMU İİBF Dergisi*, Yıl:10 Sayı:15, 2008, SS. 260-278.

Tamer, K; *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1998.

Tazegül, Ü., Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması, *International Journal of Social Science*, No: 25, 2014, 537-544.

Tel, M. ve Köksalan, B., Öğretim Üyelerinin Spor Etkinliklerinin Sosyolojik Olarak İncelenmesi (Doğu Anadolu Örneği), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 1, 2008, ss. 261-278.

Topkaya, İ. (2012). İlkokullarda “Oyun ve Fiziki Etkinlikler” Dersi Öğretimi. İstanbul: Kriter Yayınları.

Trovver, P. (1982). "Tovvard a Gencreative Model of Social Skills: A Critique and Synthesis". in J.P. Curran and P.M. Monti (Eds.). Social Skills Training: A Practical Handbook for Assessment and Trcalment (399-428). Nevv York: The Guildibr d Press. •

Tunçalp, Ö., Fişekçioğlu, İ. B. ve Bayköse, N., Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Beden Eğitimi Ve Spor Aktivitelerinin Rolünün Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi, 1. Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiri Kitabı, Karaman, 2012, ss. 1-8.

Uçar, A., Türkiye’de Spor ve Rekreasyon Politikalarının Oluşumu ve Bu Hizmetlerin Sunumu, Toplumsal Araştırmalar, Temmuz-Aralık 2014, ss. 27-48.

Ulukan, H. (2012). İletişim becerilerinin takım ve bireysel sporculara olan etkisi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Karaman.

Ulukan, H., İletişim Becerilerinin Takım ve Bireysel Sporculara Olan Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman, 2012.

Vamplaw W.(2013)., Theories and Typologies: A Historical Exploration of the Sports Club in Britain, The International Journal of the History of Sport, Volume 30, Issue 14.

Vamplaw, V., The History Of Sport In The International Scenery: An Overview, Revista Tempo, Vol. 17, No. 34, 2013, 6-17.

Voigt, Dieter (1998), Spor Sosyolojisi, (Çeviren: Ayşe Atalay), Alkım Yayınları, İstanbul.

Wadsworth, B. (1996). Piaget's Theory of Cognitive and Affective Development. 5nd. Edition. N.Y: Longman.

Yamamoto, K. (1998). A Cosmology of Child's Sport—Possibility and Limitation of Building Social Skills. Bulletin of the Faculty of Education, Kagoshina University (Cultural and Social Science), 50, 185-192

Yavuzer, H. (2002). Çocuk Psikolojisi, (Yirmi ikinci basım) Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yavuzer, Haluk (2007). Çocuk Psikolojisi, İstanbul:Remzi Kitapevi

Yetim, A. (2000), "Sporun Sosyal Görünümü," Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, Sayı.1, Cilt,5.

Zahn-Waxier C, Polanichka N. Tüm gezilecek yerleri kişilerarası. Sosyalleşme ve kadın saldırganlık. In: Putallaz M, Bierman KL, editörler. Saldırganlık, antisosyal davranış ve şiddet kızlar arasında: Bir gelişimsel bakış açısı. New York: Guilford Press; 2004, s. 48-68.

Zembat, R. (2001). Nitelik açısından okul öncesi eğitim kurumları ve ilgili bir araştırma. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları.

EKLER

Ek-1: İzin Belgeleri

Ek-2: Sosyal Beceri Envanteri

SOSYAL BECERİ ENVANTERİ

Adı soyadı:

Sınıf:

No:

Cinsiyeti:

Yaşı:

Bu yıl Seçilen dersin adı:

Bir yıl evvel seçilen dersin adı:

Okulu:

Tarih:

Anne Babanın kaç yıldır evliliği

Anne baba eğitim düzeyi

Anne baba birlikteliği

Seçmeli dersi seçmenizde etken olan kişi

Kardeş sayısı:

AÇIKLAMA

1. Bu envanter sizin, sosyal beceri düzeylerinizin belirlenmesi amacıyla verilmektedir. Envanterde 90 madde ve bu maddelerin karşısında bulunan maddeleri size uygun olup olmama derecesine göre maddelerinden birisini işaretleyiniz.

2. Dolduracağınız bu anket sadece araştırma amacı ile uygulanıyor olup, tamamen gizli tutulacaktır. Lütfen sizden istenilen bilgileri yazınız. Katkılarınız için teşekkürler.

SIRA NO	İ F A D E	Tamamen benim gibi	Oldukça benim gibi	Benim gibi	Bitaz benim gibi	Hiç benim gibi değil
		5	4		3	
1.	Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.	5	4	3	2	1
2.	İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırıyorum.	5	4	3	2	1
3.	Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar.	5	4	3	2	1
4.	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.	5	4	3	2	1
5.	Başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez.	5	4	3	2	1
6.	Genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissedirim.	5	4	3	2	1
7.	Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.	5	4	3	2	1
8.	Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.	5	4	3	2	1
9.	Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam.	5	4	3	2	1
10.	İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.	5	4	3	2	1
11.	Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır.	5	4	3	2	1
12.	Bir grup arkadaşım ile birlikte olduğum zaman genellikle grubun	5	4	3	2	1

	sözcüsü olurum.					
13.	Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz etme eğilimim vardır.	5	4	3	2	1
14.	Toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğunda bunu hemen fark ederim.	5	4	3	2	1

15.	İnsanlar sıkıldığını yüz ifademden hemen anlarlar.	5	4	3	2	1
16.	Sosyal olmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
17.	Politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve be görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim.	5	4	3	2	1
18.	Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim.	5	4	3	2	1
19.	Bakışlarımın anlamlı olduğu söylenir.	5	4	3	2	1
20.	İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.	5	4	3	2	1
21.	Duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım.	5	4	3	2	1
22.	Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.	5	4	3	2	1
23.	Çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim.	5	4	3	2	1
24.	Önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta çok başarılı değilim.	5	4	3	2	1
25.	Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
26.	Başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim.	5	4	3	2	1
27.	Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.	5	4	3	2	1
28.	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.	5	4	3	2	1
29.	Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim.	5	4	3	2	1
30.	Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.	5	4	3	2	1
31.	Sık sık yüksek sesle gülerim.	5	4	3	2	1
32.	Ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim.	5	4	3	2	1
33.	Arkadaşlarım beni güldürmeye ve gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.	5	4	3	2	1
34.	Kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımları genellikle ben atarım.	5	4	3	2	1
35.	Bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum.	5	4	3	2	1
36.	Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum.	5	4	3	2	1
37.	Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum.	5	4	3	2	1
38.	Bir insanla ilk karşılaşmamdan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim.	5	4	3	2	1
39.	Duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur.	5	4	3	2	1
40.	Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımları ben atarım.	5	4	3	2	1
41.	Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz.	5	4	3	2	1
42.	Grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım.	5	4	3	2	1
43.	Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.	5	4	3	2	1
44.	Hayatımdaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır.	5	4	3	2	1
45.	Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.	5	4	3	2	1

46.	Bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok elkol hareketi yaparım.	5	4	3	2	1
47.	Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.	5	4	3	2	1
48.	Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
49.	Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm.	5	4	3	2	1
50.	Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim.	5	4	3	2	1
51.	Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi grupta adapte ederim.	5	4	3	2	1
52.	Tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim.	5	4	3	2	1
53.	Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.	5	4	3	2	1
54.	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim.	5	4	3	2	1
55.	Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.	5	4	3	2	1
56.	Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.	5	4	3	2	1
57.	Sinirli olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim.	5	4	3	2	1
58.	Toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
59.	Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.	5	4	3	2	1
60.	Bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissedirim.	5	4	3	2	1
61.	Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.	5	4	3	2	1
62.	Üzüntülü filmlerden bazen ağlarım.	5	4	3	2	1
63.	Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1
64.	Kendimi yalnız biri olarak görüyorum.	5	4	3	2	1
65.	Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.	5	4	3	2	1
66.	Farklı özgeçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra fark etmişimdir.	5	4	3	2	1
67.	İlgi odağı olmaktan nefret ederim.	5	4	3	2	1
68.	Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.	5	4	3	2	1
69.	Güçlü bir duygumu pek saklayamam.	5	4	3	2	1
70.	Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum.	5	4	3	2	1
71.	Başka insanların beni sevmesine çok önem veririm.	5	4	3	2	1
72.	Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söyleyebilirim.	5	4	3	2	1
73.	Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.	5	4	3	2	1
74.	Başka insanları seyretmek için saatler harcarım.	5	4	3	2	1
75.	Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1

76.	Tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir.	5	4	3	2	1
77.	Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.	5	4	3	2	1
78.	Gruplarda genellikle lider olarak seçilirim.	5	4	3	2	1
79.	Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler.	5	4	3	2	1
80.	Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.	5	4	3	2	1
81.	Duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler.	5	4	3	2	1
82.	Arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.	5	4	3	2	1
83.	Başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum.	5	4	3	2	1
84.	Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.	5	4	3	2	1
85.	Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.	5	4	3	2	1
86.	Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar.	5	4	3	2	1
87.	Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim.	5	4	3	2	1
88.	Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.	5	4	3	2	1
89.	Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.	5	4	3	2	1
90.	Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.	5	4	3	2	1